SEVİNÇ YAVUZ

ÇUMRA 1965

BİR SERİ KATİLİN GERÇEK HİKÂYESİ

ROMAN

PK

Mutfakta bir ceset. Evin içine gömülmüş. Cenin pozisyonunda ve yere dik. Çatalhöyüklüler ölülerini öyle defnedermiş. Ama bu soğuk, hareketsiz cenin Çatalhöyük Antik Kenti'nde değil. Oranın biraz ötesinde, Çumra kasabasında bulunan sıradan bir hanede...

Sene 1965. On bin yıllık ölülerin yanına durmadan yenileri ekleniyor. Bu bataklık kasaba insanları yutmaya doymuyor. Uğursuz bir sessizlik örtüyor her şeyi, olanlar kimsenin dikkatini çekmiyor. Ta ki Çatalhöyük kazısında çalışan üç Alman arkeoloğun kayboluşuna kadar. Olay üzerine Çumra kasabasına atanan yeni emniyet amiri Ali Kemal, kendini büyük bir muammanın içinde buluyor: tuhaf köy halkı, gerçek yüzlerini maskeleyen kazı çalışanları, ortadan yok olan insanlar, kayıp hazineler ve toprağın doğurduğu ölüler...

"Tabut gibidir bu kasaba. Herkesin ömrü o tabuttan çıkmak için etrafı tırmalamakla geçer de fark etmez hiçbiri."

Sevinç Yavuz bu romanda, 1965 yılında Konya'nın 10 bin nüfuslu kasabası Çumra'da 15 kişiyi öldürüp parçalayarak evinin mutfağına ya da bahçesine gömen bir seri katilin gerçek hikâyesini okurlarıyla paylaşıyor. Tekinsiz satırlarda dolaşmayı sevenler için...

ÇUMRA 1965

Bir Seri Katilin Gerçek Hikâyesi

© Sevinç Yavuz, 2021
© Profil Kitap

Yazar / Sevinç Yavuz
Kitabın Adı / Çumra 1965
Bir Seri Katilin Gerçek Hikâyesi

Genel Yayın Yönetmeni / Münir Üstün
Editör / Merve Kar
Kapak Tasarım / Hatice Dursun
İç Tasarım / Adem Şenel

Basım-Cilt / İnkılap Kitabevi Basım Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna-Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 496 11 11
Sertifika No: 44066

1. Basım: Ocak 2021

978-625-7111-74-4

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 45359

PROFİL: 855
TÜRK EDEBİYATI: 165

PROFİLKİTAP

Necip Fazıl Bulvarı Keyap Sitesi G1 Blok No: 112
Yukarı Dudullu - Ümraniye / İstanbul
www.profilkitap.com / bilgi@profilkitap.com
Tel: 0 216 365 70 91 (pbx) Faks: 0 216 365 70 94

Profil Kitap Mavi Ağaç Kültür Sanat Yayıncılık Tic. Ltd. Şti markasıdır.

© Bu kitabın Türkçe yayın hakları Sevinç Yavuz ve Profil Kitap'a aittir. Yazar ve yayıncının izni olmadan herhangi bir formda yayınlanamaz, kopyalanamaz ve çoğaltılamaz. Ancak kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ÇÜMRA 1965

Bir Seri Katilin Gerçek Hikâyesi

SEVİNÇ YAVUZ

SEVİNÇ YAVUZ

1968'de Bursa, Gemlik'te doğdu. 1989-1993 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde eğitim gördü. Gazeteciliğe *Nokta* dergisinde başladı. Ardından *Günaydın*'da, kurucu ekibinde yer aldığı *Yeni Yüzyıl*'da, daha sonra da *Gazete Pazar*'da ve *Hürriyet*'te çalıştı. Mafya, istihbarat, uyuşturucu ve organize suç üzerine haber ve dizi araştırmalar yapma konusunda uzmanlaştı. 2002-2004 yılları arasında NTV'de, *İpucu* programının yapımcı-yönetmenliğini ve metin yazarlığını üstlendi. *İpucu* programı metinleriyle 2002'de "Gazeteciler Cemiyet Araştırma Ödülü"ne layık görüldü. 2004'te kendi yapım şirketini kurarak yapımcılığa başladı. 2004-2009 yılları arasında TRT için birçok belgesel, program ve drama-belgeseller hazırladı; birçoğunun yapımcılığını ve genel yönetmenliğini yaptı. Yayımlanmış eserleri ise şöyledir: *Kolici - Bir Seri Katilin Hikâyesi, Türk Seri Katiller, Sevgili Katilim.*

Bütün karanlıklarıma benimle birlikte yürüyen "dostum"a,
Yıldız Ateş'e...

I

Aramızda olduğunu biliyorum. Oradasın ve
gizleniyorsun. Öyle acımasız ve öyle kötüsün ki...
Duygusuzluğuna inanmamızı istiyorsun.
Oysa ölümcül bir kötülük senin içindeki.

Konya'nın Çumra Kasabası, Temmuz 1965

Kan rengi bir yuvarlağa dönüşen güneş geniş ovaya inerken, ardıç ağacının zayıf gövdesiyle sırtı arasına yeleğini sıkıştırıp yaslandı. Tarlaların bitiminde kara çıban gibi duran, çorak Abaz Dağı'na ve arkasında toplanan kara bulutlara sıkıntıyla baktı. Kasabaya dönmeden biraz kestirse iyi olacaktı. Nasılsa bir bahaneyle yiyeceği dayak yüzünden, kemik sızısıyla sabaha kadar uyuyamayacaktı.

Kara lastiklerini çıkardı. Mavi çizgili gömleği gün boyu tarla sürmekten yün pantolonunun rengini almıştı. Yıpranmış deliklerinden kolayca açılan kemerini çözdü. Gömleğinin ucunu içeri sokuşturup tekrar bağladı. İşaret parmağıyla burun deliklerini sırayla kapatıp sümkürerek burnunu temizledi. Yeni sürülmüş topraktan, etrafa nemli ve serin bir koku yayılıyordu. Derinden derine işittiği kuş feryatları arasında uyuyakaldı...

Kafasının içine kurşun gibi saplanan sarsıcı bir sesle uyandı. Yaslandığı ardıç ağacı yaklaşan fırtınadan kaçmak ister gibi kökünden savruluyordu. Tarlalar, bulutların yansımasıyla katran rengine bürünmüştü. Yıldırımlar ovanın her köşesine eritilmiş altın külçeleri gibi düşüyordu. Yeryüzünde yürüyen, uçan, sürünen canlılar susmuş; sahneyi göğün görkemli öfkesine bırakmıştı.

Kasabanın üstüne çöreklenen toz bulutuna doğru; baldırlarına, ciğerlerine, dalağına saplanan acıya aldırmadan koştu, koştu. Eğri büğrü ahşap elektrik direğinin yaslandığı bahçe duvarına vardığında, dizlerini tutarak soluk almaya çalıştı. Nefes nefeseydi. Tam doğrulurken çok yakına düşen bir yıldırım sesiyle birlikte bahçe

kapısı açıldı. Örtüsünün ucunu ağzına siper etmeye çalışan annesini ve ürkekçe onun arkasına saklanan kız kardeşini gördü.

Ölüm tehlikesi atlatmış ve korku içinde olmasına aldırış etmeden öylece dikiliyor, sabit gözlerle arkasındaki bir noktaya bakıyorlardı. Başını çevirirken gözü sokaktakilere ilişti. Dip dibe sıralı kerpiç evlerde yaşayan kim varsa dışarı çıkmış, benzer ifadeyle aynı yere bakıyordu.

Ardına baktı. Önce at arabasını, sonra dizginleri tiksiniyormuş gibi tutan sürücüyü, nihayetinde üç adım önde yürüyen imamın beyaza kesmiş suratını gördü. Örtüsüz, çiğ sarı renkli bir tabutu taşıyorlardı. Yıpranmış ahşap tekerleklerin dönerken çıkardığı ses şimdi rüzgârı bile bastırıyordu.

Büyülenmiş gibi, sahipsiz cenazenin ardı sıra yürürken; bahçe kapılarının, annelerinin ardına korkuyla saklanan çocukların, bileklerine doladıkları tespihleri zikirle çeken yaşlı kadınların önünden geçti.

Araba kasaba meydanına bağlanan sokağın köşesini döndüğünde, uğultulu gruplar halinde bekleşen erkeklerin öfkeyle dalgalandığını duydu. Nefret evvela havaya karıştı, ardından buluta dönüşüp yüzüne çarptı. Bir histeri nöbetini solumaya başladı. Aldığı her nefeste erkekleşiyor, kızgın erkekliğini tabuta doğru üflüyordu. Herkesle aynıydı şimdi: öfke ve hınç dolu.

Eğildi, tozlu yolun kenarına savrulmuş taşlardan birini aldı ve tabuta doğru fırlattı... İkincisini, üçüncüsünü aldı. Tabuta çarpan onlarca taşın sesi meydanda yankılanıyor, kapağa vurup seken taşlar altında tabut inliyordu. Yaşlı bir adamın tabuta yaklaştığını ve balgamını ağız dolusu fırlattığını gördü.

Taş atanların çoğu, bir korku duvarının üstünden atlamış gibi tabutun etrafını sarmış ardına ardına tükürüyor, giderek güçlenen rüzgârın da yardımıyla tabutu devirmek için arabayı sarsıyordu.

Kasabalılar ceset savrularak yere düşsün, ganimet bekleyerek uluyan köpeklere parça parça yem olsun istiyordu. Devrilmesi an meselesiydi ki bütün meydanda yankılanan bir silah sesi duyuldu.

— İkinci kurşun, o tabuta ilk dokunanın alnında patlar haberiniz olsun!

Bir ay önce

Basma perdenin tek kanadını, sağ göz hizasına kadar araladı. Avludaki her şey uçuşuyor, ağırlığınca gürültüyle, sağa sola çarpıp devriliyordu. Bahçe duvarının üstünden, loş sokağı inatla aydınlatmaya çalışan sokak lambasına baktı. Bir süre, can çekişir gibi göz kırpıp durmasını izledi. İyice düşen voltaj yüzünden ampulün aydınlatabildiği yer ancak bir mum kadardı.

Perdeyi üst köşelerinden sağa sola çekiştirerek iyice kapattı. Yan tarafındaki duvarı kaplayan halının dibine yerleştirilmiş ışıklı, ahşap kasalı radyonun düğmesini usulca çevirdi. Kulak yırtan bir parazit sesi odayı doldurdu. Dalga boyunu değiştirmek için düğmeyi yavaşça çevirdi. Nihayet hayranı olduğu şarkıcının sesini duydu; önce uzaktan geldi ses, sonra yanı başındaymış gibi netleşti.

Yeni yeni ünlenen kadının sesini beğeniyor, her duyduğunda radyonun sesini sonuna kadar açıp yanı başındaki sedire uzanıyor ve şarkı bitene kadar hareketsiz yatıyordu. En çok da bu şarkıyı seviyordu: "Olmaz ilaç, sine-i sad pareme."

— Çare bulunmaz bilirim yareme, çare bulunmaz bilirim yaremee...

İkinci mısraya eşlik ederek mutfağa yürüdü. Silinmekten eprimiş Isparta halısının tüyleri arasından sert bir cisim çıplak ayağına battı. Durdu... Ayağını çektiği yere doğru eğildi. Bir gömlek düğmesiydi, erkek gömleği olmalıydı... Baş ve işaret parmağı arasında

tuttuğu düğmeyi birkaç kez yuvarlayarak ışığa doğru tuttu. Söküldüğü yerden kopardığı ipin bir parçası, üstünde takılı kalmıştı.

Alev alev yanan döküm sobanın kapağını açtı ve yüzünü yalayan sıcaktan kaçarak düğmeyi ateşe attı. Kapağı kapatırken karşısındaki ceviz büfenin aynasında çıplak vücudunu gördü. Tıraşlı saçsız kafasına, geniş omuzlarına, yeni yeni belirmeye başlayan göbeğine sırayla baktı.

Ensesinden başlayıp kuyruk sokumuna inen haz dolu bir serinlikle ürperdi. Aynaya biraz daha yaklaştı ve alnını ortadan bölen, eskimiş yara izine sağ eliyle dokundu. O sırada mutfaktan gelen sesle irkildi.

Hızlı adımlarla mutfağa girdi. Burnu nem, küf ve taze toprak kokusuyla doldu. Lamba anahtarını çevirdi. Çıplak elektrik kablosuna gelişigüzel bağlanmış ampul birkaç kez cızırdayarak yanıp sönerken; mermer tezgâhın üzerindeki bakır tabaklar, sol köşeye özenle yerleştirilmiş tel dolap, raflara sıralanmış dantel örtüler, eşyadan çok hayalet gibi göründü.

Birkaç adım daha attı ve mutfağın ortasında açılmış bir metre çapındaki çukurun kenarına dizlerini bükerek çöktü. Hâlâ orada olduğuna inanamayan gözlerle çukurun içine baktı. Kalbi deli gibi atmaya başladı. İki elini kenarda biriken toprağa daldırdı ve köpek pozisyonunda bir süre nefes almaya çalıştı. Ölecek gibiydi... Ama ölmeyeceğini biliyordu. Bu nöbet de geldiği gibi gidecek, birazdan o derin nefesi ciğerlerine çekecekti. Nihayet vücudunun her kıl kökünden bir anda boşanan soğuk terle kendine geldi.

Duruşunu bozmadan, aralarında bir karış mesafe kalana kadar cesedin yüzüne yaklaştı. Başındaki derin kesikten sızan kan, ağzını bağlamak için kullandığı patiska parçasını kıpkırmızı yapmıştı. Doğruldu ve çukurun içinde cenin gibi yatan çıplak erkek vücuduna son kez baktı.

— Nasıl da masumsun şimdi, diye mırıldandı.

Uzanıp ellerini ve ayaklarını bağlamak için kullandığı urganı özenle çözdü. Veda vaktiydi... Titreyen elinin dışıyla, sırılsıklam olmuş, birbirine yapışmış gür, siyah saçına dokundu. Soğuktu...

Kalktı. Tezgâhın yanında duran küreği aldı ve kenara yığdığı toprağı cesedin üstüne attı... Toprak parçalarının, kurbanının katılaşmaya yüz tutmuş bedeninin üzerinden siyah su damlaları gibi akıp gitmesini seyretti.

Çok vakit kaybetmişti. Çukuru hızla doldurdu ve üstünü tahta bir paletle kapattı. Üzerine çıkıp dört köşesine ayağıyla basarak yerine yerleştiğine emin oldu. Beton dökmek için toprağın birkaç gün ezilmesini bekleyecekti. Rüzgârın zayıflayan ıslığının arasından sabah ezanının okunduğunu duydu.

★

Zeynep, kasabadaki ilk sabahına, sokaktan geçen at arabasının çıkardığı sesle uyandı. Bir süre tekerlekleri saran demir çemberin, taşa vururken çıkardığı ahenkli sesi dinledi.

Bileklerinden güç alarak mütevazı ama özenle işlenmiş pirinç karyolanın arkalığına yaslandı. Kızının yastıktan dökülen saçlarını, kulağının arkasında topladı. Yavaşça karyoladan indi. Anneannesinden yadigâr ceviz şifonyerin aynasına eğilerek yüzüne baktı. Yorgunluk, iri ela gözlerinin kapaklarını şişirmiş, otuzu geçmiş yaşına rağmen yüzünü bir çocuk şirinliğine çevirmişti. Saçlarını, başının üstünde gelişigüzel topladı.

Mutfaktan gelen çatal bıçak sesleri, yüzünün yorgunlukla gerilmiş kaslarını gevşetti. Gülümsedi... İstanbul'a birkaç yüzyıl kadar uzak bu kâgir evde, kocasının çıkardığı gürültü bildiği hayatla tek bağıydı şu an...

Kapıyı usulca kapatarak çıktı... Sağa sola istiflediği açılmamış kutu ve valizlerin etrafından dolanarak mutfağa yürüdü. Önce çaydanlığın ağzından ıslık çalarak çıkan buhara, sonra kahvaltı masasına gözü takıldı. En sevdiği keçi peyniri porselen servis tabağına incecik dilimlenerek konmuş, zeytin sevdiği gibi limonlanıp yağlanmış, yumurtalar soyulmak için suya bırakılmış ve kızarmış ekmek dilimleri patiska bir peçetenin serildiği el yapımı sepetin içine sıralanmıştı.

— On dakikaya geliyorum, bekle...

Sevdiği adamın sesinin geldiği yöne döndü, sokak kapısını kapatıyordu. İzlendiğinden habersiz, kolundaki saate bakarken sağ eliyle saçını geriye attı. Ne zaman düşünceli olsa böyle yapardı; ya saçlarını ensesine kadar karıştırır ya da üst dudağını şişirerek saatine bakardı.

Polis olduktan sonra bıraktığı, yumuşak, siyah bıyıkları havaya kalkar; güçlü yüz hatlarına rağmen, çehresi küçük bir oğlanınkine dönerdi. Yine de upuzun boyu, buğday tenine giydiği beyaz gömleği, baldırlarını saran lacivert pantolonu ve siyah gözlerini çevreleyen dalgalı saçlarıyla eşikte bir tanrı gibi duruyordu. Zeynep istekli,

— Günaydın! dedi.

Ali Kemal tebessüm ederek döndü. Evin geniş pencerelerinden vuran sabah güneşi gibi bir ışıltıyla karısına gülümsedi.

— Günaydın bi'tanem!

— Uyandırmamışsın? Ben hazırlayacaktım kahvaltıyı...

Ali Kemal yanıt vermeden zaten çekik olan kaşlarından birini havaya kaldırarak karısına doğru yürüdü. Dudağının kenarında davetkâr bir gülümseme vardı. Aralarında bir adım mesafe kalmıştı ki kapıda, cin gibi gözlerle bakan Elif'i gördü.

— Benim güzel kızım da uyanmış!

Gizli bir komut almış gibi hızla kucağına koşan kızına sarıldı ve birkaç tur döndürdükten sonra onu masaya oturttu:

— Nasıldı bakalım ilk gece uykusu?

— Hiç uyuyamadım ki!

— Hadi canım sen de... Uyumamış, sıpa! Yanımıza gelmek için bahane değil miydi o, itiraf et?

— Ya hayır kaptan! Değildi valla... Bu kasabayı sevmedim ben...

Ali Kemal, uzanıp şefkatle kızını öperken,

— Çok kalmayacağız merak etme, dedi.

Ali Kemal masadan aldığı bir dilim ekmeğe peynir ve birkaç zeytin yerleştirirken, Zeynep tepsisinde ince belli bardakta iki çay ve bir bardak sütle içeri girdi,

— Kahvaltı yapmayacak mısın?

— Hayır! İlk günden geç kalmak istemem.

Zeynep, olur anlamında gözlerini kırparken; Ali Kemal iskemleye astığı ceketini sırtına geçirmiş, evrak çantasını almıştı bile... Ama Elif'in vedalaşmaya niyeti yoktu.

— Baba, telefonumuz ne zaman bağlanır sence?

Eğilip tekrar kızının başını öptü. Çıkmak için sabırsızlandığını belli etmemeye çalışarak,

— Bence... Hemen bugün! dedi.

— Sahi mi? Yaşasın o zaman kaptan! diye bağıran kızının gözünden geçen sevinç pırıltısına ve gürültüyle el çırpmasına başını okşayarak yanıt verdi. Çıkmak için yürürken arkasından gelen Zeynep'e,

— Bu arada doktor da bekliyor sizi. Bugün uğrar mısın?

— Kızın mızmızlık etmezse gideriz... Postaneye de uğrayacağım. Annemler merak etmiştir. Arayayım geldik diye.

— Birini yollayayım mı sizi alması için?

— Hayır, ne gerek var. Küçük yer zaten sorarak buluruz. Hem tanımış oluruz civarı...

Karısının, insanı kadife gibi sarmalayan yumuşak karakterinin altında nasıl dik başlı bir kedi olduğunu bilirdi. İtiraz etmedi... Saçıyla boynunun birleştiği yeri şehvetle öptü.

— O halde kaçtım ben. Selam ve hürmetlerimi ilet.

Zeynep'in uğurlamasına izin vermeden kapıyı çekti. Kısa bir an, ahşap basamakların başında durdu. Çumra'ya emniyet müdürü olarak atanınca, kasabanın en eski caddesindeki evlerden birini kiralamıştı. Çok büyük bir cadde değildi ama diğerlerinin aksine evlerin arasında birçok dükkân vardı. Birkaç adım ötedeki şehir parkı da bu evi seçmesinde etkili olmuştu. Elif, doğduğundan beri astım hastasıydı. Doktoru uzun süredir, İstanbul'dan uzaklaşıp havası kuru olan ama yeşil ağaçların neminden de çok uzaklaşmayacakları bir yere gitmelerini tavsiye ediyordu. Ayrıca park, kasabanın neredeyse bütün sokaklarından görünen kasvetli, bakımsız ve eğri büğrü taşlarla dolu mezarlığı da perdeliyordu.

Her zamanki gibi, göreve başlamadan bir hafta önce, şehrin ileri gelenlerini haberdar etmeden kasabaya gelmiş, karısı ve kızının seveceğini bildiği ilk evi tutmuştu... Elini sıkıntıyla ceketinin iç cebine attı. Tütün tablasını çıkardı ve bir sigara yaktı. Derin bir nefes çekti... Makam arabasının başında hazır ol vaziyette bekleyen Suat'a baktı.

— Günaydın amirim! Yeni görevinizde hayırlı olsunlar dilerim, şey efendim.

— Bırak şimdi merasimi... Ve sana da günaydın!

Suat'ın şaşkın yüz ifadesinden işittiğinin azar mı yoksa samimiyet mi olduğunu anlamadığı belliydi. Arka koltuğa otururken, aracı çalıştırmak için koşturan yaverinin, şişkin yanaklarına, tökezleyip düşmekten kıl payı kurtuluşuna, sonuna kadar sıktığı kemerinden fışkıran göbeğine baktı. Şaşkınlığına ve ödünç ceket gibi ona tam uymayan kibarlığına kanı kaynadı.

Suat nihayet şoför koltuğuna oturduğunda kan ter içindeydi. Alnında biriken teri kolunun tersiyle sildiğini belli etmemeye çalışması, yanlarından canhıraş bir bağırışla geçen yoğurtçu olmasa, Ali Kemal'in az daha kahkahalarla gülmesine neden olacaktı. Kontağı çalıştırdığında dikiz aynasına bakmadan,

— Emniyete değil mi efendim? diye sordu.

— Öncelikle efendim demiyoruz. Ve hayır, işe başlıyoruz. Sür sen!

Suat, bu kez fal taşı gibi açılmış gözlerle dikiz aynasından baktı. Kafası iyiden iyiye karışmıştı. Üstelik sert kayaya çarptığını da anlamıştı,

— Başkan bey makamınızda bekliyordu sizi ama!

Ali Kemal yanıt vermek yerine başını cama çevirdi. Yanlarından geçen yoğurtçu, on adım ilerideki bir evin bahçe kapısından uzanan kadın eline bakır bakraç uzatıyordu. Suat, müstehzi bir "Neyse!" diyerek hareket etti. Yeni amirin belediye başkanını, daha doğrusu amcasını önemsemeyen tavrı içten içe hoşuna gitmişti.

Yola koyulduklarında güneş çoktan Çumra'yla komşu ilçeyi ovanın tam ortasından ayıran Karadağ'ın üzerinden yükselmiş, halk için gün başlatmıştı. Büyük şehre üç saat mesafedeki bu yeni yerleşim yeri, kimsenin işi düşmedikçe uğramadığı bir bozkır kasabasıydı.

Kurumuş bir bataklık üstüne kurulu kasabanın yeşillik fakiri toprağının kaderi havasına da sinmiş gibiydi. Kışın yakan soğukla, yazın nefes aldırmayan sıcakla baş etmeye çalışan kasabalıların medarı iftiharı, kasabanın tam ortasına kurulmuş şeker fabrikasıydı. Bu nedenle tüm sokaklar ve caddeler, merkezinde hükümet konağının da bulunduğu fabrikaya komşu meydana çıkıyordu.

Hükümet konağı, kasabanın en eski taş yapısıydı. Onun tam karşısında, hükümet konağına göre çok daha yeni olan belediye binası ve yaz kış yeşilliğini koruyan güdük sedir ağaçlarıyla kaplı şehir parkı vardı. Kasabalının, daha doğrusu kasaba erkeklerinin, görüp görebildiği tek yeşillik de buydu. O güne kadar Çumralı bir kadının değil parkta oturmak, yakınından bile geçtiği görülmemişti.

Halkın tekdüze mahpus yaşamı, iki yıl önce başlayan Çatalhöyük kazılarıyla hareketlenmiş, kasabanın tozlu sokaklarında orta yaşlı İngiliz ve Alman arkeologlar, *hippi* kılıklı öğrenciler boy göstermeye başlamıştı.

Çumra halkı ve esnaf, önceleri yabancılara endişe ve nefretle bakmış, hatta dilini anlamadıkları bu insanları kasabada istememişti. Ta ki, kazı alanının onlara uzun yıllar geçim kapısı sağlayacağını anlayana dek.

Önce kazı alanının temel ihtiyaçları için yapılan yüklü alışverişler, sonra lojman olarak kiralanan evler derken, kasaba gençleri de kazı alanında işçi olarak çalışmaya başlamıştı; bu da aradaki buzları akıl almaz bir hızla eritmişti. Evle cami arasındaki zamanda ne yapacağını bilemeyen kahvehane müdavimleri şortlu, keten şapkalı arkeologlara; Türkçe anlamayan öğrenciler de kendilerini gördükçe köşe bucak saklanan çarşaflı kadınlara alışmıştı. Çocuklar da tanımadıkları arabaları izlemeye.

★

— Ağabey arabaya bak hele... Heyecandan sesi titremişti.

— Siktir len, önüne bak sen! Sanki hiç araba görmedin...

— Bu yeni ama!

Ağabeyinin sırtına indirdiği yumrukla oturduğu duvardan düşecek gibi oldu. Son anda tutunduğu taş elini acıtmıştı ama belli etmedi. İki kardeş sabah ezanıyla kalkmış, çorbalarını içip tarlaya bakan taş duvara tünemişlerdi.

Ağabeyi bugün sapanla avlanmayı öğretecekti ona ama beceriksizliği yüzünden iki kuş sürüsünü kaçırmış, tek bir taş bile isabet ettirememişti. Güneş, gözünün göremeyeceği kadar ortalığı parlatmadan önce son şansıydı.

— Bak bak! Geldi yine namussuz gördün mü?

— Gördüm de bunlar gök güdük, çok küçükler, nasıl vuracağız ki?

Ağabeyinin aşağılayıcı bakışıyla sustu.

— Bunu vurursan hepsini vurursun. Iskalama ha!

Konuşurken kardeşinin iki elini kavrayıp son kez gösterdiğini belli ederek,

— Böyle sert çekicen ha! Çek bırak.

Onun dediği gibi yapmasına rağmen fırlattığı taş iki metre öteye düşmüş, hemen peşinden de ensesine şaplak gelmişti.

— Hay seni emzirenin pıtığına çakayım.

Ağabeyinin, elinden hırsla çektiği sapanın lastiği canını yakmıştı. Sustu. Ağlamamak için dudaklarını ısırdı.

— Aha kaçmamış donuzlar.

Bir cesaret başını kaldırdı. Ağabeyinin sapanın lastiğini hırsla çekişini, hain bakışlarla nişan alışını ve taşı ustalıkla fırlatışını izledi. Kuşlardan birine isabet eden taşın çıkardığı tok sese doğru

başını çevirdiğinde ağabeyi duvardan atlamıştı bile. Peşi sıra koşmaya başladı.

— Lan, koş, koş...

— Geliyom abey.

İki kardeş ciğerlerini patlatırcasına tarlaya doğru koşuyordu. Sapan atmakta ne kadar beceriksizse koşmak bahsinde de öyleydi. Ayakları birbirine dolanıyor, tökezliyor ama yine de kendi vuramadığı yaralı kuşa ilk ulaşan olmak için can atıyordu. Gücünün sonuna gelmişti. Görmediği bir taşa çarparak savruldu ve yüzünün üstüne düştü. Son gücüyle başını kaldırdı. Ağabeyi yoktu. Arkasından kaldırdığı tozun dağılmasını bekledi. Etrafa bakındı, yoktu.

Birkaç adım ileriden ağlayan, acı çeken, yalvaran bir gencin sesi duyuluyordu. Doğruldu. Tekrar ayaklandı ama bu kez korkuyla koşmaya başladı. Tarlanın ortasında daha önce görmediği bir çukur duruyordu. Yavaşça yaklaştı. Çukurun başına geldiğinde durdu. Kalbi boğazında, yeni çıkmış dişlerinin dibinde atıyordu. Dizlerinin üstüne çöktü ve aşağı baktı. Ağabeyi iki adam boyu bir oyuğun dibinden toprağa tutunarak çıkmaya çalışıyor, hamle yaptıkça düşüyordu. Dipte, derisi kavrulmuş, cenin şeklini almış, çıplak bir erkek cesedi yatıyordu.

★

Erken saat olmasına rağmen közden bir tepsi gibi görünen güneş, ovanın üstündeki ihtişamlı yerinde diz boyu çalılıkları, toprağı, sıcaktan kavruk kalmış ağaçları tehdit ederek yükselmişti. Arada hafifçe esen rüzgâr, bataklıktan dönme geniş araziyi, nemli toprak, çürümüş yaprak ve leş kokusuyla dolduruyordu.

Toprakları pek verimli olmayan düzlük, Çumra'nın bittiği yerden başlıyor, alev alev yanan bir cehennem gibi alabildiğine uzanıyordu. Canı istedikçe öten çekirgeler ile ıslık çalarak sürünen yılanlar olmasa, tarihin herhangi bir zamanında burada insan

yaşayacağına inanmak zordu ama düzlüğün tam ortasındaki tümülüs, dev bir kaya gibi aksini iddia ederek yükseliyordu.

Birkaç yıl önce yine böyle sıcak bir günde, ovaya beyaz keten şapkasıyla bir adam gelmiş, otuz arşından yüksek tümülüsün kâh etrafında kâh üstünde saatlerce dolanmış, yanındaki gence elini kolunu sallayarak notlar aldırmıştı. Onları uzaktan izleyen çoban akşam kahvehanede olan biteni anlatınca kasabalılar, saatler süren tartışmadan sonra olayı hükümete iletmeye karar vermişlerdi.

Ertesi sabah erkenden makama çıkan kaygılı muhtarı ikna etmek kolay olmamıştı. Kaymakam, İngiliz ve Alman arkeologlardan oluşan bir kazı ekibinin tepeyi kazacağını, kazdıkça eski insanlardan kalma değerli eşyaların bulunacağını, böylece kasabanın önemli bir yer haline geleceğini yaşlı adama uzun uzun anlatmak zorunda kalmıştı. Gün boyu takkesini başından eksik etmeyen muhtar soluğu camide almış, cuma namazı çıkışında merakla bekleyen Çumralılara şöyle demişti:

— Bu kâfirlerin tepeyi kazması yıllarca sürecekmiş. Bundan kelli karınıza kızınıza mukayyet olun.

Kazının ilk günleri kasabanın erkekleri tümülüsün etrafındaki cılız ağaç gölgelerinin altına tespih gibi dizilmiş, her gün mesaiye gider gibi gün kararana dek dinleri, dilleri, hayatları başka olan bu yabancıları iştahlı bir merakla izlemişti.

Kazı ekibiyse, merakı düşmanlığından fazla bu gözlere aldırmadan sırtlarına yükledikleri eşya ve ekipmanı tepenin üstüne tek tek taşımış, kısa sürede derme çatma da olsa bir ev ve bir sahra çadırı kurmayı başarmıştı.

Zaten bir süre sonra kavurucu sıcağın da etkisiyle kasabalının ilgisi körelmiş, kimse kazı alanına gözcülük etmeye gitmez olmuştu. Ta ki, binlerce yıl öncesine ait ilk ev ve içindeki insan iskeletleri bulunana kadar... Kazı başkanı William, o gün kasabalıların ileri

gelenlerini bizzat çağırmış, akıcı Türkçesiyle buldukları yerleşimin önemini anlatmıştı.

İlk görüşte sevip sevmemeye karar verilemeyen insanlardandı profesör. Londra'da doğmuş ama elli yıllık hayatının çoğunu Türkiye'de geçirmişti. Orta yaşın verdiği güven ve çekicilik her hareketine sinmiş, istediği herkesi etkisi altına alabilecek enerjisi ününe ün katmıştı. Osmanlı İmparatorluğu sadrazamlarından birinin torunuyla evlenince de millî damat oluvermiş, mutsuz evliliğine inat nüfuzunu artırdıkça artırmıştı.

Dişine göre bulduğu insanları fark ettirmeden etkisi altına almaktan hoşlanır, en sinirli anında bile karşısındakini hizaya getirme yeteneğini kullanarak sesini hiç yükseltmeden zaferini ilan etmeyi severdi.

Aslında işçi bir İngiliz ailenin çocuğuydu. Zekâsı ve doğal yetenekleriyle en iyi okullarda burslu okumuş, sosyal ilişkilerini basamak olarak kullanıp hayal edemeyeceği sınıflara kolaylıkla atlamıştı. Daha genç bir arkeologken bile arkadaşları onun için şöyle derdi: "O, bir yeri kazın derse oradan mutlaka bir hazine çıkar."

Arkeoloji de onun bitmek tükenmek bilmeyen hırsının bir aracıydı. Çatalhöyük'ü keşfettiğinde kazı için bütün nüfuzunu kullanmış, Osmanlı'ya meraklı dönemin hükümetinden izin çıkarmakta çok da zorlanmamıştı. Kuşkusuz bunda kapalı kapılar ardında fısıldadığı ve bütün dünyanın peşinde olduğu Dorak Hazinesi vaadi de etkili olmuştu.

O gün Çumralılar on bin yıllık bir mezarın başında bütün bunlardan habersiz William'ı dinlerken, belki hiçbir şey anlamamışlardı ama şeytan tüylü bu adamdan uzak durmaları gerektiğini iyice bellemişlerdi. O günden sonra kazı alanı hızla genişlemiş, kırka yakın ev ortaya çıkarılmış, dünyanın bütün gözü Çatalhöyük'e

çevrilmişti. William sadece dört yılda tümülüsün üstünde sahra çadırından yönettiği ikinci bir kasaba kurmayı başarmıştı.

★

Robert gözlerini açarken, gözkapaklarına ayrı ayrı külçe yerleştirildiğine yemin edebilirdi. Kafası, içi su dolu bir balon gibi sallanıyor, sağa sola çarpan ağrı her seferinde canını yakıyordu. Yine çok içmiş, sabaha karşı William'ın kanepesinde sızıp kalmıştı. Kendine geldiğinde kazı alanında gün çoktan başlamıştı. Bir süre birbirine küfürle karışık seslenen işçileri, verandanın etrafında kümelenmiş ağustos böceklerini, güneşin sinsi nefesini dinledi.

Ağzı kâğıt peçeteyle kapatılmış koca bir bardak suyu, neredeyse peçeteyi bile kenara çekmeden kafasına dikti. Sendeleyerek kapıya yürüdü. Sıcak hava kanındaki alkolün etkisini daha da artırmıştı. Ezbere adımlarla, binlerce yıldır örtülü toprağın altından birkaç gün önce çıkardıkları eve doğru yürüdü. Tavandaki dar delikten aşağı sarkıtılmış merdivenden inebileceğinden emin değildi. Boğucu görünen karanlık delikten William'ın sesi yükseliyordu;

— Demedim mi size? Ocağın bulunduğu mutfakla bu bölüm arasında zeminde bariz bir fark var. Çok önemli bir şeyi bulmak üzereyiz bence. Robert nerede?

Aralarındaki gerilime alışkın genç arkeologlar susarken Rezzan, o sırada ahşap basamaklardan güçlükle inmeye çalışan Robert'ı işaret ederek yanıt verdi.

— Geldi...

Robert, son basamağı savruk bir hareketle atladı. William'ın öfkesinden kaçmanın tek yolu hemen en serin ve karanlık köşede kazıya başlamaktı.

Otuz kişilik ekip içinde bir tek Rezzan'ı seviyordu. Açık kızıl saçlarını, hiçbir zaman sevişemeyecek olduğu alımlı ince vücudunu,

William'a karşı koyabilen keskin zekâsını. Malasını eline alırken Rezzan'la göz göze geldi. William'ın ikisinin suç ortaklığını görmezden gelen sesi, ölüm kokan evin her köşesinde çınlarken dudağının kenarıyla gülümsedi.

Otuzlu yaşlarının ortasındaydı Rezzan. İzmirli zengin bir ailenin kızıydı. Her erkeği elde edebilecek kadar güzel olmasına rağmen yıllardır kimse yanında birini görmemişti. Aslında William'dan pek de vakit kalmıyordu. On yıldır Robert'la beraber tek yaptıkları arkeolojide deha kabul edilen profesöre asistanlık yapmaktı.

Aslında asistanlığının ilk yıllarında herkes gibi o da William'a âşık olduğunu sanmış, bu yüzden Çatalhöyük'te kazı sorumlusu olmayı düşünmeksizin kabul etmişti. Sonra ne olduysa olmuş, hocasının önünde yüzü sıkça saçlarının rengini alan toy kızın yerini dobra, korkusuz ve William'ı durdurabilen yegâne kadın almıştı. Düşüncelerini William'ın komut veren sesi böldü.

— Bu odaya yoğunlaşalım. Bu hafta zemini kaldırmış olalım artık. Herkes anladı mı?

— Ekipman gelsin de bakarız!

Robert'ın sesi istediğinden sert çıkmıştı. Beklediği gibi önce kısa bir sessizlik oldu, ardından William, her harfi özenle telaffuz ederek ve Robert'ı hiçe sayan bir vurguyla konuşmaya başladı.

— On bin yıl önce bir bataklığın ortasına yapılmış dev bir apartmanın tepesindeyiz şu an dostlarım. En az benim kadar heyecanlanın istiyorum! İnsanlığa dair bildiğimiz ne varsa değişecek çok yakında. Hissettiğim gibi hissedin istiyorum, suç mu?

— Sir William?

William, kendisine seslenen işçiye aldırmadan iki elini ensesinde birleştirerek iki adım geri attı. Robert'a bakmadan,

— Hâlâ ekipman istediğinize göre, Mehmet Konya'dan dönmedi sanırım? dedi.

Âdeti olduğu üzere şimdiki değil, geçmiş zamanla konuşuyordu. Bu aynı zamanda hafızasını kutsamak için başvurduğu yollardan biriydi.

— Efendim, Çumra emniyet amiri geldi!

Olan bitenden habersiz işçi, binlerce yıllık mekânın içinde davudi sesiyle bağırmıştı. Nihayet sahnesinin bozulduğunu kabullenen William;

— Anladık amirin gelmiş. Söyle beklesin! dedi.

Ama omuzlarının üstünden tam arkasına bakan Rezzan'ı gördüğünde baltayı taşa vurduğunu da anladı. Rezzan büyülenmiş gibi bakıyordu. Merakla arkasına döndü. Evin girişinden sızan inatçı haziran ışığının altında dimdik duran Ali Kemal, başıyla hafif selam verdi. Durumun toparlanmayacağını anlamış her insan gibi üst perdeden bir sesle;

— Pardon! Kazı sırasında bölünmekten hiç hoşlanmıyorum.

— Ben de sevmem!

Ali Kemal elini içtenlikle uzatmış ama ileri doğru hareket edecek en ufak bir hamlede bulunmamıştı.

— William ben.

— Ali Kemal. Ayrıca, bekleyebilirim sizi!

Rezzan yeni polis müdürünün kendine güvenen haline bayılmıştı. Robert'a göz kırparak oturduğu ahşap tabureden kalktı. Yine tam zamanında hamlesini yaparak;

— Hocam isterseniz...

— Tabii ki. İçeriz değil mi birer kahve?

Ali Kemal, olur anlamında başını sallayarak önünden yürüyüp geçen Rezzan'a yol verdi. Aralarındaki dil birliğine hayran olmuştu. Sırayla merdiveni tırmanırken, çatıdaki deliğin başında bekleyen Suat'ın içeriyi görmek için uzattığı başını gördü. Çatıya çıktığında kazı alanına daha dikkatle baktı.

Çumralı işçilerden biri el arabasını devirmemeye çalışarak rampa yukarı tırmanıyor, diğeri kasketini başından sıyırıp su içiyor, genç olanı ise bir tepsiye dizdiği çay bardaklarını toprağı kaldıranlara acemi hareketlerle veriyordu. Sessiz ve huzurlu görünüyorlardı. William'ın ve yanında yürümeye çalıştığını hissettiği Rezzan'ın iki adım gerisinde kalmaya özen göstermişti. William'a seslendi.

— Muazzam derecede hızlı ilerlemişsiniz.

Profesör arkasına dönmeden ve ukalalığını gizlemeden,

— Bakıyorum arkeolojiden anlıyorsunuz? dedi.

— Hayır, eşim sanat tarihçisi. Ben birbirine bağlı ve çalışkan ekipten anlarım!

William durdu. Ali Kemal'in yanına gelmesini bekledi. Sanki ilk kez fark etmiş gibi saygıyla gülümsedi, gözlerinin tam içine baktı.

— Ah tarih! Tıpkı insanlar gibidir... Yarısı gerçek yarısı yalan...

Ali Kemal, o kısacık bakışma anında tanımıştı William'ı. Gelmeden önce sezgileriyle bulduğunu şimdi görüyordu. Uzaktan hayran olunası, karizmatik, insanın içini gören bir analizci ama biraz yaklaştığında can yakıcı, üstten ve alaycı. Bedeninin her hareketi, abartılı tevazusu ve sakin ses tonuyla etrafındakilere sürekli ne kadar özel olduğunu hissettiriyordu. Ancak Ali Kemal, bu ince ince büyütülmüş ruhun, hedefi bulan bir eleştiriyle tuz buz olacağını anlamıştı ama şu an için ona boyun eğmezse hata yapacağını da biliyordu. Sadece,

— Teşekkürler bilgi için, aklımda tutarım, demekle yetindi.

William aldırmaz bir ifadeyle gülümsedi. Rezzan ise çoktan çadıra varmış, gözleri Ali Kemal'in üstünde, ekibin gelmesini bekliyordu. O sırada yanlarından geçen bir işçi elindeki malzemeleri neredeyse William'ın ayaklarının dibine düşürdü.

Korkuyla malzemeleri kaldırmaya çalışırken bir yandan da sürekli özür diliyordu. William başından savarcasına bir el hareketiyle yürümeye devam etti.

— Bazen zarafet ve özenin doğuştan geldiğine inanıyorum... Hatta eminim!

— Önemli olan soydur diyorsunuz yani? İlginç!

Ali Kemal'in sesi iğneleyiciydi. William devam etti.

— O kadar karamsar değilim. Her şey öğrenilebilir!

Beraber çadıra girdiklerinde Rezzan kahveleri doldurmaya başlamıştı bile. Suat, amirinin işaretiyle, bulduğu ilk iskemleye çöker gibi oturdu. Sırtını açıkta bırakan bir tişört giyen Rezzan'a bakmamak için gözlerini masadan ayırmıyordu.

— Şeker?

Rezzan'ın sorusu ortaya söylenmişti ama hedefin kim olduğunu Suat hariç herkes anlamıştı. "İki tane bacım," der demez Ali Kemal'in yüzüne bakmış, bıyık altından güldüğünü görünce kıpkırmızı kesilmişti. Ali Kemal, Suat'ı giderek daha çok seveceğinden emindi. Rezzan'ın önüne bıraktığı kahveye uzandı ve bir yudum aldı.

— O halde çok vaktinizi almayalım!

— Hay hay... Buyurun. Ancak kazıyla ilgili bir dert olmasa gerek. Zira kasabalılar yıllardır durumlarından son derece memnun görünüyorlar.

Ali Kemal konuşmaya başlamadan sigara yakmak için Rezzan'dan bakışıyla izin istedi. Rezzan belki de ilk kez William'ın ezberinin bozulduğunu görüyor, can simidi gibi kullandığı jestlere başvurmasını izliyordu.

— Doğru kasabalılara hayli iş imkânı yaratmışsınız. Ancak geliş sebebim bu değil. Kayıp Alman arkeolog ve iki teknisyenle ilgili tahmin edeceğiniz gibi...

— Hah şu mesele...

— Hocam ben kazıya döneyim izninizle!

Rezzan lafa karışmak ihtiyacı duymuştu ama aynı anda her ikisinin de itirazıyla kalktığı iskemleye oturdu. William,

— Rezzan Hanım bütün ekibin şefidir. Belki yararı dokunur. Ekibin teknik bilgilerine benden çok o hâkim neticede. Alman ekibin kazıyı bıraktığını Ankara'ya, Almanya'ya hatta İngiltere'ye bildireli aylar oldu. Ayrıca sizden önceki emniyet amiri de ülkelerine döndüklerini rapor etmişti sanırım iç işlerine.

Sesi bıkkın bir tonda çıkmıştı ama altındaki kaygıyı gizleyememişti. Ali Kemal'e daha üstten davranmadığına pişmandı şimdi.

— Neden kazıyı bırakıp gittiklerini düşünüyorsunuz?

— Peki, o halde tekrar anlatayım. Sanırım haziran ayıydı. Alfonso'yla kazı tekniğiyle ilgili bir konuda fikir ayrılığına düştük. Sonra da o...

William'ın konuşması devam ederken çadırdan içeri giren Robert, yumruk yaptığı eline avuç içiyle vurarak onun sözünü tamamladı:

— Bam! Sonra da Will'in suratının ortasına okkalı bir yumruk attı.

Günün ilk saatleri olmasına rağmen çakırkeyifti. William, durumu toparlamaya çalışarak,

— Evet kavga ettik... Doğru ama güneşin alnında saatlerce çalışan ekipte her zaman çatışma olur.

Cümlesini ondan onay bekler gibi Rezzan'a bakarak tamamlamıştı.

— Evet Alfonso yetenekli bir arkeologdur ama camiada agresifliğiyle de tanınır.

Ali Kemal anladığını belirtir şekilde başını salladı ama yanıt vermedi. Susarak gerilimin biraz daha artmasını bekledi.

— Anlıyorum ama ne yazık ki üçü de ülkelerine giriş yapmamış. Daha doğrusu Türkiye'den çıkmamışlar.

İstediği etkiyi yaratmış olmanın hazzıyla arkasına yaslandı. İlk konuşanın William olacağını biliyordu.

— Bilemiyorum, belki hâlâ İstanbul'dadırlar.

"Bilmiyorum..." diye mırıldanarak ayağa kalktı Ali Kemal. İstediği yanıtı almış gibi gülümsedi. Çadırdakiler ne olduğunu, konuşmanın nereye vardığını anlamayan gözlerle ona bakarken o, Rezzan'a döndü.

— Alfonso Bailey ve diğerlerinin bütün envanterini ve kişisel dosyalarını yollamanızı rica edeceğim. Burada kaldıkları süre içindeki her bilgiyi. En küçük detaya kadar. Lütfen...

Rezzan, rica gibi görünen emir vurgusundan rahatsız olmuştu.

— Tabii ki. Hafta sonuna kadar hazır ederim.

— Bu akşamüstü aldırırım.

Sesi daha da buyurgandı. Kadının gözlerinde beliren öfkeye aldırmadan üçünü de başıyla selamladı. Çıkmak üzereyken durdu. Arkasına döndüğünde üçünün de kaygı dolu bakışlarını gördü.

— Bu arada profesör! Asıl sormam gerekeni unutuyordum. Alfonso'yla kavganızın sebebi neydi?

— Bilmem hatırlamıyorum? Neden?

— Bilmem... Dorak Hazinesi'yle ilgisi var mı merak ettim?

William'ın yüzünün bir anlık allak bullak olduğunu ama hızla toparlandığını gördü.

— Karınızın ihtisasının derinliğine hayran kaldım doğrusu!

— Teşekkürler. Ama bu konu karımın ihtisasıyla değil Ankara'nın hassasiyetiyle ilgili. Sormam gerek takdir edersiniz ki.

İki adam birbirine meydan okurcasına göz gözeydi şimdi. Ali Kemal'in dikkatle inceleyen bakışına William, masum bir ışıltıyla yanıt verdi.

— Anlaşılır bir durum elbette! Keşke Dorak Hazinesi sadece bir efsane olmasaydı. O hazine için kavga edecek çok insan tanıyorum.

Ali Kemal, konuşmanın bittiğini anlatırcasına gülümseyerek çadırdan çıktı. Tehlikenin kokusu bütün çadırı doldurmuştu ağır ağır. William sadece sesini alçaltarak,

— Komik olduğunu mu sanıyorsun Robert? diyebildi.

— Hayır. Ama sen de bu adamı hafife alabileceğini sanma!

★

Ali Kemal arkasından baktıklarını biliyor, kazı alanına göz gezdirerek yavaşça yürüyordu. Aracına birkaç adım kala durdu ve peşinden gelen Suat'a döndü.

— Belediye başkanı amcanmış?

— Evet amirim! Siz de gelmeden her şeyi öğrenmişsiniz.

Ali Kemal, yaverinin yanıtını beklemeden arka kapıyı açıp koltuğa oturdu.

Suat'ın afallayarak iki üç adım atmasını sonra direksiyon başına geçmesini izledi.

— Sen neden polis oldun, diyorum.

Suat zaman kazanmak ister gibi kontak anahtarının yerini bulmaya çalışıyordu.

— Anlamadım amirim?

— Amcan önemli adam, sen niye üç kuruşa ömür çürütüyorsun diye soruyorum.

— Ha! Benim kafa pek ticarete basmaz amirim.

— Ticaret?

— Politika işte... Bizimkiler erken göçünce o büyüttü beni, nasıl büyütmekse artık.

Cümlenin sonunu mırıldanarak getirmiş, sonra da utanıp pişman olmuştu. Kimseyle konuşmazdı çocukluğunu. Ana babasını trafik kazasında kaybedince, sonradan belediye başkanı olan amcasının yanına sığınmıştı. Amcası bir yıl sonra babasının bütün malının üstüne konmuş, yengesi ise bulduğu her fırsatta Suat'ı hor görüp dövmüştü. Ona acıyan komşuların yardımıyla sokaklarda büyümüştü. Otuzunu geçtiği halde hem parasızlıktan hem de özgüvensizlikten evlenememişti.

Ali Kemal'in "Bu kim?" sorusuyla düşüncelerinden sıyrıldı. Bir polis aracı, tozu dumana katarak kendilerine doğru yaklaşıyordu. Dikiz aynasından kendisine bakan amirine, bilmiyorum anlamında başını salladı. Ali Kemal, önce yaklaşan araca sonra tekrar Suat'a baktı.

— Burada olduğumuzu kim biliyordu?

— Hiç kimse.

II

Kendinle, kendi yarattığın dünya arasında kilitli bir kapı vardır. O anahtarı bul!

Dört yol ağzındaki postane binası, yaz başlayalı beri kendini sokağa atmayı görev edinmiş bronşitli, romatizmalı yaşlı adamlarla hınca hınç doluydu. İnsan iniltileri ve hırıltıları arasında bekleme salonunda bunalan gençler, hem sıra beklerken boğulmamak hem de kış boyunca soğumuş kemiklerini güneşte ısıtmak için binanın taş merdivenlerine sıralanmıştı.

Elif; derviş kılıklı, inmeli bir adamın kolunun birini sallandırarak kapıdan içeri girişini, usulca banka oturuşunu izledi. Tamamen yabancı olduğu kalabalıktan kaçmak ister gibi annesinin eline daha sıkı sarıldı. Başını uzun bacaklarına yasladı. Yüzünü okşayan keten elbisenin tanıdık kokusuyla rahatladı. Güzeldi annesi. Düzgün, alımlı yüz hatları, dik bakışları vardı. Yürürken, otururken hatta uyurken kendine güvenen hali vardı. İstediği vakitlerde ve az konuşur, konuştuğunda da kendini dinletmeyi bilirdi.

— İyi misin Elif?

— Evet, diyerek başını salladı.

Hastalandığında da böyle olur, korkusu büyüdükçe suskunluğu artardı. Oysa astım krizi tuttuğunda şiltesi, yorganı tutuşmuş gibi vücudu alevler içinde yanar; etrafındaki cisimler sanki buğulu bir camın ardına gizlenirdi. Nefes alamadığı anlarda kalbinin çırpıntısından başka bir şey duymazdı.

Sonra annesinin sesiyle o buğulu cam tuz buz olup dağılır, vücudu gevşer, başını yastığa gömerdi. O konuştukça hastalık hafif bir titremeye döner ve Elif uyuşukluğa benzeyen bir uyku haline teslim olurdu. Sonra annesi ve babasının yatağının başında fısıldaşmaları, göğsünün üstünde demir yelek varmışçasına hissettiği baskıyı azaltır, uykuya dalardı.

Zeynep, söylemese de kızının kalabalıktan rahatsız olduğundan emin, önünde uzayıp giden kuyruğa sıkıntıyla baktı. Sıranın başındaki yaşlı adam haykırıyordu:

— Alooo... Duydun mu dediğimi Hasan! Hee he yolladım diyom len. Sabah istasyondan alırmışsın. Duyuyon mu len? Hay ananı yav! Tamam, babangile selam söyle...

Yaşlı da olsa adamın ettiği küfürlerden rahatsız olmuştu. Arkalarda sığınılacak bir yer arar gibi baktı. Kapı girişindeki bankta bastonuna yaslanmış uyuklayan adamı gördü. Diğer uçta daha genç ve dalgın bir kasabalı masum bakışlarla etrafı seyrediyordu.

— Elif şu banka oturur musun?

— Olur.

Kızının banka doğru itaat eden adımlarla yürüyüşünü izlerken, sabrı taşan postane görevlisinin yaşlı adama bağırışı dikkatini dağıttı.

— Hadi dayı çok uzattın ama. Sıradaki sen gel! Ver numaranı! Bu numara eksik! Sen nereyi arayacaktın dayı?

Tekrar Elif'e baktı. Yaşlı adam hâlâ uyuyor, kızı solundaki adamla sohbet ediyordu. Telefon başında büyüyen tartışma alevleniyordu.

— Oğlan yazdı işte. Ankara'yı arayacam. Ne bileyim gavadın oğlu numaranın eksiğini?

— Yahu eksik işte. Beş rakam olması lazım...

Zeynep, sırada bekleyen sabrı taşmış kasabalıları, işleri hızlandırmak için içeri giren delikanlıları ve orta yaşları görmüş, kavgaya hazır erkekleri izledi. Şişman, çarpık bacaklı, uçları aşağı doğru kıvrık bıyıklı bir adam "Hadi yeğenin gelsin," diye bağırıyordu. Kızını hatırladı. Banka baktı. Değneğinin üstüne abanmış yaşlı adam hâlâ uyukluyordu ama Elif yoktu. Saniyeler kadar kısa sürede etrafa baktı. Yoktu.

Damarlarına hücum eden alevin yakıcılığına aldırmadan kapıya koşarken Elif'in aydınlık, güzel yüzünü gördü. Çaresizliğin dönüştüğü acıyı hafifletmek için gülümsüyordu.

— Elif neredesin sen! Elindeki bardağı annesine uzattı.

— Musa Amca şerbet aldı.

Zeynep, kızının insanlarla ilgili doğuştan gelen içgüdüsüne güvenirdi. Bebekliğinden beri kimi severse ona güvenmesi gerektiğini bilirdi. Yine de güvenle karşısında dikilen kasabalı adama dikkatle baktı. Kırklı yaşlarında gösteriyordu. Yakışıklı sayılmazdı ama dikkat çeken yüz hatları vardı. O da, incelendiğini bilen gözlerle karşılık veriyordu.

— Kusura bakma bacım! Çocuk çok darlanınca, serinlesin dedimdi.

Belki adamın güven veren duruşu ve sakinliği, belki "bacım" ifadesinin etkisiyle "Gereksiz kuruntu benimki," diye düşündü. Az evvel düşmanın üstüne atlamaya hazır, avcı bir kedi gibi gerilen vücudu gevşedi.

— Kusura bakmayın Elif'i göremeyince...

Sesi mahcuptu.

— Burada kimseye bir şey olmaz merak etmeyin. Hoş gelmişsiniz bu arada. Yeni emniyet amirimizin hanımısınız galiba!

Zeynep "Hoş bulduk... Sağ olun!" diye yanıt verdi ama şaşırmıştı. Aklından geçeni Musa anlamış gibi,

— Küçük yer burası. İstanbul'dan gelen de hemen anlaşılıyor zaten, dedi.

Konuşurken kocaman gülümseyerek etrafa bakınmıştı. Zeynep, ilk kez onlara yönelen meraklı bakışları görebiliyordu.

— Haklısınız. Elif bak ne diyeceğim... Buradan konuşamayacağız doğru dürüst. Akşam anneannenle dedene mektup yazalım mı? Daha eğlenceli olur hem. Yarın pul yapıştırıp postaya veririz. Olur mu?

— Olur tabii! Hadi kâğıtla zarf alalım!

Musa, konuşmanın bittiğini anlayan bir jestle bir adım geri çekilmiş anne-kızın sohbetini dinliyordu.

— Eski Sille Caddesi'ndeki bakkaliyede var hepsi... Şimdi çıkınca düz gideceksiniz. Sonra sola. Şayet bulamazsanız...

Zeynep cümleyi tamamlamasına izin vermedi:

— Yok biz buluruz zahmet etmeyin. Şerbet için de teşekkürler. Değil mi Elif?

— Evet teşekkür ederim.

Anne-kız uzaklaşırken, Musa tekrar seslendi:

— Elif?

Zeynep kızının "Aa unuttum..." diyerek duruşunu, elini bırakıp sol tarafına geçişini, Musa'nın iki parmağını alnına götürerek asker selamı yapışını şaşkınlıkla izledi. İlk kez kızının bir yabancıyla bu kadar kısa sürede kaynaştığını görüyordu.

— Bu neydi Elif?

— Adımın anlamı anne! Musa amca söyledi. Adım çok önemliymiş benim...

— Neymiş önemi?

— Öyle bir harfmiş ki elif, yanına başka hiçbir harf yaklaşamazmış.

Zeynep, kızının çocuksu ifadesini bir süre gülümseyerek izledi.

— Tam öyle değil ama doğrusunu evde anlatırım.

★

Kır saçlı, göbeği şişkin, altmışlarındaki savcı, güneşten korunmak için getirdiği şemsiyesini tarlaya girmeden önce açtı. Hiçbir işinin olmadığı, kimseyi görmeyeceği, erkenden evine gideceği bir günde, kokuşmuş bir cesedi görecek olmanın sıkıntısıyla tarlaya doğru yürüdü. Tarlanın karşısındaki iki evin arasından demiryolu görünüyordu.

Sarı tenekeden bir at arabası sarsılarak geçti. Acelesi varmış gibi meydana doğru gidiyordu. Tarlanın içi derviş kılıklı yaşlı adamlar, gömleğini dirseğine kadar sıvamayı âdet edinmiş delikanlılar, çocuğunu eteğinin altına sokuşturmuş kadınlarla doluydu.

Havayı kokladıktan sonra burun deliklerinden birini işaret parmağıyla kapatıp kuvvetle sümkürdü. Rahatlamıştı. Ellerini ovuşturarak polis arabalarının olduğu yere doğru yürüdü. Neden bağırdığı anlaşılmayan bir kadının sesi çukurun başında bekleşen polislere dek ulaştı. Yürürken az ötede gıdaklayan tavuğun sesini, ona eşlik eden horozu duyuyordu.

Çukurun kenarına yatırılmış cesedin ilk incelemesini yapan adli tabibin yanına ulaştığında, güneşin kavuruculuğu dayanılmaz bir hal almıştı. Cesedi bulan çocuklar birkaç adım ileride, ağlamaklı gözlerle olan biteni izliyordu. Adli tabibin hazır ola geçmek için ayağa kalkmasına izin verdi. Sonra eliyle devam etmesini işaret etti.

Ali Kemal, Suat'la beraber koşarak yanına vardığında muayene tamamlanmak üzereydi. Ankara'nın, yurt dışında eğitim görmüş birini Çumra'ya hem de tam yetkiyle tayin edeceğini öğreneli çok olmamış hatta bunu William'dan öğrenişine epey bozulmuştu. Daha önceki tayinlerde mutlaka fikri alınır hatta kendisinden isim istenirdi. Yaklaşan genç polis müdürüne küçümseyen gözlerle baktı. Hiç değilse saygılı olmasını beklemek hakkıydı.

— Keşke gelmemi bekleseydiniz Savcı Bey!

Gelir gelmez makamında nezaket ziyareti beklerken gördüğü muamele iyiden iyiye sinirlenmesine neden oldu. Haddini bildirmek ister gibi,

— Adli tabip gerekli müdahaleyi yaptı efendim! Raporu iletir size, dedi.

— Gerek yok. Otopsiye katılacağım zaten.

Bu kadarı fazlaydı. Bu yeni yetmeyle daha fazla aşık atmaya niyeti yoktu. Adli tabibe döndü:

— İkinizin raporunu da bekliyorum akşama kadar Konya'ya.

Adli tabip ne söyleyeceğini bilemez bir şekilde başıyla onaylarken, Ali Kemal çoktan cesedi incelemeye başlamıştı. Eğilip bir parça toprak aldı ve parmaklarıyla ufalayıp bıraktı.

— Ee nedir durum doktor?

— Müdür Bey, otopsiden sonra kesin bir şey söylerim ama en az altı ay, bana sorarsanız bir yıldır toprak altında olduğunu söyleyebilirim.

— Başka bir yerde tabii...

— Nereden anladınız?

— Toprak yeni kazılmış çünkü...

— Haklısınız. Zaten bu tarz bir çürüme daha derin bir gömme gerektirir. Otopsiye başlamadan haber ederim size.

Adli tabip eşyalarını toplamakla uğraşırken Suat, neredeyse fısıldayarak sordu.

— Bizim kayıp arkeologlardan biri mi amirim?

— Doktor haklıysa değil. Bu başka biri...

— Kim o zaman?

— Bilmiyorum. Daha önemlisi...

Durdu, etraftaki kalabalığa baktı. Birkaç kasabalı ona doğru yaklaşıyordu. Hepsini, elinin tersiyle iter gibi bir hareketle durdurdu.

— Herkesi tarlanın dışına çıkarın. Bölgeyi güvenlik çemberine alın, hemen... Çünkü daha önemli bir sorumuz var. Bu ceset neden şimdi ortaya çıktı.

★

Bu küçük yerleşim yerinde bütün sokaklar, merkezinde hükümet konağının bulunduğu bir meydana çıkıyordu. Hemen yanı başında duran emniyet binası, hükümet konağına göre daha yeniydi. Kasabanın eğri büğrü kerpiç evlerine inat betondan yapılmış; kışın soğuğu, yazın sıcağı geçirmesin diye pencereleri küçük bırakılmıştı.

Ali Kemal, arkasından gelen Suat'la birlikte binaya girdiğinde, polisler hep bir ağızdan "Hoş geldiniz," demiş ve ardından da hazır ola geçmişti. Ali Kemal, selam duran polis memurlarını tek tek selamlayarak odasına yürüdü. Kapıyı açmasıyla durması bir oldu. Suat'ın ona çarpmaktan son anda kurtulmasına aldırmadan,

— Cesedin bulunduğu arazi kime ait? diye sordu.

— Kimseye... Devletin arazisi! Eski bataklık oralar...

— Sahipsiz yani?

Suat'ın yanıtını beklemeden içeri girdi. Büyük bir odaydı; dikdörtgen, perdesiz pencereler şehir meydanını görecek şekilde sıralanmıştı. Sol köşeye ahşap bir makam masası yerleştirilmiş, üzerine demir levhayla makam sahibinin adı işlenmişti.

Odada Ali Kemal'e ait tek şey, iki gün önce masanın arkasına yerleştirdiği iki sıralık kitap rafıydı. Öğrenciliğinden beri yanında sürüklediği bütün kaynak kitapları özenle yerleştirmiş, adli tıpla ilgili olanları en öne koymuştu.

Başıyla önce Aziz'i sonra çoktan ayağa kalkmış olan Cemal'i selamladı. Sabahtan beri beklediklerini biliyordu. Aziz dolgun yüzlü, yanakları şişkin, omuzları geniş ve göbekli idi; güven duyulması güç biri gibi duruyordu. Kibirli, karşısındakini dinlemeye değer görmeyen bir tavırla Cemal'in kendisini takdim etmesini bekliyordu.

— Amirim takdim edeyim, belediye başkanımız Aziz Hepşen.

— Hoş geldiniz!

— Haftaya selametle başlayalım dedik ama epey beklettiniz bizi.

Ali Kemal, masasına geçerken soğuk bir gülümsemeyle onu geçiştirdi. Cemal ne yapacağını bilemez haldeydi:

— Aziz Bey bir çay daha alır mısınız?

— Boş ver çayı, Suat'a söyle de üçümüze okkalı birer kahve getirsin.

Cemal, kırklı yaşlarında, kaşlarından mıdır bilinmez asabi tipli bir adamdı. Çumra'nın yerlisi, kalabalık bir ailenin ortanca oğluydu. Hayattaki tek başarısı kasabanın güzel kızlarından biriyle evlenip üç çocuk sahibi olmaktı ama daha fazlasını hak ettiğini hep hissediyordu.

Bu nedenle Aziz'le arasını hep iyi tutmuş, sıradan bir polis memuru olduğu ilk günden itibaren bir dediğini iki etmemişti.

Aziz'in bir gün mebus olacağından da emindi. William'ın desteğiyle önce Çumra'ya sonra da Konya'ya amir olmayı bekliyordu ama Ali Kemal'in gelişi bütün hesaplarını altüst etmişti.

— Belli ki haberiniz olmamış. Taş ağıl mevkisinde bir ceset bulundu.

Aziz'in suratı dondu. Tombul yanaklarına yürüyen kanın rengi heyecanını belli ediyordu.

— Ne? Kimmiş?

Cemal lafa karıştı:

— Haber aldık komiserim. Arkadaşları ben yönlendirdim zaten size.

Ali Kemal kim tarafından takip edildiğini anlamış, dikkatle Cemal'e bakıyordu. Aziz,

— Bana niye söylemedin Cemal? Kaç saattir oturuyoruz, diye sordu.

Ancak Cemal yanıt vermek yerine, sır saklamayı bilen polis edasıyla ayağa kalktı.

— Amirime bıraktım Aziz Bey. Neyse olay mahalline intikal edeyim ben, siz geldiğinize göre.

— Gerek yok! İşinin başına dön sen!

Cemal bozulmuştu. Duygularını belli etmemeye çalışarak odadan çıkarken Aziz'in gevrek sesini duyuyordu.

— Yahu nasıl bir kasaba oldu burası. Eşraf belediyeye sökün etmiştir bile. Gideyim birazdan. Neyse laf aramızda çok esaslı adamdır Cemal.

— Öyle mi?

— Yanlış anlamayın, biz amir olarak onun atanmasını bekliyorduk. Yıllardır bu kasabanın çok kahrını çekti. İnşallah hep beraber güzelce çalışırsınız!

Aziz Hepşen, bir orta yol ustasıydı. Herkesle, her konuda uzlaşılacağına inanır, düsturunu her fırsatta dile getirirdi. Bu sayede küçük bir kasaba bile olsa buraya belediye başkanı seçilmeyi başarmıştı.

Olamadığı şeyler için hâlâ Suat'ın babasını suçlardı. O olmasa çoktan şimdi Ankara'nın yolunu tutmuştu. Bölgenin toprak zengini sayılabilecek ailenin iki oğluydular. Babalarının ölümünden sonra Aziz ticarete atılmak istedikçe ağabeyi toprağa bağlı kalmış, kardeşinin bitip tükenmeyen para hırsını hep engellemişti.

Ama kaza Aziz için bulunmaz bir fırsat olmuştu. Önce bütün arazileri satıp paraya çevirmiş, uzun süre tefecilik yapmış, para getiren bütün işlere bulaşmıştı. Dava adamı olduğuna inanıyor, nihayetinde mebus olmak için güçlü olması gerektiğini biliyordu.

Bunun için sağlam bir evlilik de yapması gerekiyordu elbette. Konya'nın ileri gelen ailelerinden birinin evde kalmış kızını gözüne kestirmiş, karısının kendisinden epey büyük olmasını dert etmediği gibi, el üstünde tutmayı da bilmişti. Bir dediğini iki etmeyen, her yaptığını doğru kabul eden ve ona minnetle bağlı bir karısı vardı. Ali Kemal sıkkın,

— Aksi için bir neden yok, derken konuşmanın seyrinin nereye gideceğini biliyordu.

— Ee sizi epey zor günler bekliyor. İyi adamlara ihtiyaç var.

— Zor?

— Yapmayın Ali Kemal Bey, Almanya'nın kayıp arkeologlarla ilgili Ankara'ya ne kadar baskı yaptığını yedi düvel duydu. Aylardır yazı üstüne yazı... Baskı üstüne baskı... O yüzden selefinizi de

aldılar ya görevden. Memlekete dönmeden İstanbul'da sızıp kalmışlardır bir hatunun koynunda dedik hep ama...

— Bakacağız...

— Her konuda Sir William'dan yardım alabilirsiniz. Kendisi millî damadımızdır. Sadrazam Ali Paşa'nın torunuyla evli, bilmem duydunuz mu?

— Artık bir saray olmadığına göre! Neyse aslında geldiğiniz iyi oldu. Sizden bazı bilgileri almam lazım. Öğleden sonra Suat'ı belediyeye yollarım.

— Suat? Vay... Bizim kerata işe yarıyor demek!

Ali Kemal soğuk bir gülümsemeyle cevap verdi,

— Tahminimden daha fazla!

★

Kasaba meydanına bakan büyük kahvehanenin önüne atılmış taburelere ikindi ezanını bekleyen yaşlılar sıralanmıştı. Kimi bastonuna dayanmış uyukluyor kimi hararet alır umuduyla çayını yudumluyordu.

Musa, sonuna kadar açılmış pencerelerden birinin dibine oturmuş, pervaza özenle yerleştirdiği çay bardağına dalgın gözlerle bakıyordu. Çocukluğundan beri en sevdiği renkti çayın demi... Bu ışıltılı kırmızılığa uzun uzun bakar, kaşığıyla dibe çökmeye çalışan tortuları defalarca dürter, sonra usulca dibe çökmelerini seyrederdi.

İçeriyi dolduran gençlerin sigaralarından çıkan duman, sonuna kadar açılan sürgülü camlara rağmen dışarı çıkmıyor, tandır evi gibi havayı bulanıklaştırıyordu. Kahvehanenin alışılmadık sessizliğini arada bir yükselen çay kaşıklarının tınısı bozuyordu. Giderek daha sinir bozucu bir hal almaya başlayan sessizliği gençlerden biri bozdu. Ne de olsa son bir saattir kimse küfür etmemiş, tumturaklı konuşma konusunda boy göstermemişti.

— Ben mevtayı kimselere benzetemedim arkadaş! Anam avradım olsun, o uğursuz Almanlardan biri bu ya da onların çapanı...

— Hee, şehirli amir gelmiyeydi eyice bakacaktık. Şubatın arpası gibi bitti keraneci...

— Yahu Müslüman adam öyle gömülür mü? Kesin gâvurların siğmesi bu... Bizden değildir.

— Hem ne belli gebertildiği. İçti sıçtı, zıbardı, atıverdiler kenara işte.

— Hee valla... Doğru diyon... Dek duranın devesi ölmezmiş kardeş...

Herkes hep bir ağızdan konuşuyor, birbirinin cümlesini tamamlıyor, toplu bir histeri krizini atlatıp normal hayata dönmek ister gibi davranıyordu. Konuşmayanlar sohbete onaylama ünlemiyle katılıyordu. Toplu hezeyan sona ermek üzereydi ki Musa,

— Diğerleri nerede o vakit? diye sordu ve sustu.

Herkesin ona düşmanca baktığından emindi. Konuşmayı başlatan genç irisi başlattığı konuşmayı tamamlamaya kararlıydı. Başından beri konuşmayı yönlendiren adam, Musa'dan pek haz etmediğini belli etmekten kaçınmadan sordu;

— Kim diğerleri?

— Bizimkiler. İki yıldır sırra kadem basan kardeşler! Ona da bir diyeceğin var mı?

Birkaç adım ilerideki camiden yükselen ikindi ezanı başlamasa, kahvehanedeki sessizlik sanki bir asır sürdükten sonra kavgaya dönecek gibiydi. Musa yavaşça kalktı. Çay tabağının kenarına elli kuruş bıraktı. Arkasından küfretmek için çıkmasını beklediklerini biliyor, onun için mümkün olduğunca ağırdan alıyordu. Çıkarken kapıyı usulca kapattı.

— Bu Musa da gözsüz enik. Babasından yediği sopalardan bu yaşta bunadı iyice. La havle...

İnşaat ustasıydı Musa. Kasabanın yerlisi, çiftçi ailelerinden birinin ortanca oğluydu. İki de kız kardeşi vardı. On beş yaşında tarlayı çifte sürerken ağır bir kaza geçirmiş, kafatasının sol bölümüne ölümcül bir darbe almıştı. Olaydan sonra sara nöbetleri başlamış, daha sonra bu nöbetler kendiliğinden geçmiş ve unutulmuştu.

Geriye suskun ama bilge, gerektiğinde lafını sakınmayan bir adam kalmıştı. Derinliği dikkatli bakınca anlaşılanlardandı. Gözlemciliği kuvvetliydi ama neyi sevip neyi sevmediğini anlamak imkânsızdı. Onun bu gizemli halleri böyle zamanlarda en çok gençleri sinirlendiriyordu.

— Etten önce çömlekte gavat. Sabah vakti yeni amirin karısıynan, kızıynan dolaşıyordu keraneci. Hadi de haydi... Namaz kaçacak!

★

Zeynep koliye yapışan inatçı bandı kesmeye çalışırken çalan zille sıçradı. Kanepede uyuyakalan kızının uyanmadığını umarak kapıya yöneldi. Yavaşça açtı. Karşısında altmışlı yaşlarını süren, etine dolgun, rüküş sayılabilecek bir kadın, kocaman gülümsemesiyle dikiliyordu.

— Merhabalar efendim. Ben Hayriye Hepşen! Belediye başkanının zevcesi. Hoş geldiniz! Hoş geldiniz.

Sesi o kadar yüksek perdeden çıkıyordu ki Zeynep istemsizce içeriye, kızına doğru baktı.

— Merhaba. Buyu...

Davete çok da gerek kalmamış, cümlesini tamamlamadan kadın hole ayak basmış, hızla etrafa göz gezdirmişti bile.

— Daha yerleşemedik, kusura bakmayın.

Hayriye elindeki kek tabağını uzatırken daha da teklifsizdi.

— Yalnız şu üst basamağınızda sorun var... Kırılacak gibi...

— Evet, henüz tadilat fırsatımız olmadı.

— Böyle çat kapı geldim ama daha telefonunuz bağlanmamış.

Aristokrat, kuralcı ve yeni cumhuriyetin değerlerine sıkı sıkıya bağlı bir ailenin tek kızıydı Zeynep. Belki de bu yüzden büyüdükçe dik kafalı olmuş, güçlü sezgilerine güvenerek yol almayı öğrenmişti. Ali Kemal'le birlikte doğduğu coğrafyanın insanını da tanımıştı. Ama kendini ne kadar zorlarsa zorlasın herkesi sevemiyordu.

— Çay ya da kahve ikram edebilirim?

Salonu işaret etmişti. Kızının uyandığı halde uyur numarası yaptığına da emindi.

— Bir çayınızı içerim.

Mutfağa yollandı. Hayriye'nin, arkasından seslenen tiz sesi kulaklarını çınlattı.

— Ali Kemal Bey de çok inatçı çıktı. Bir sürü güzel ev vardı kasabada oturulacak. Aziz Bey'in söylediği hiçbir evi kabul etmemiş.

Geri döndüğünde yüzüne kocaman bir gülümseme yerleştirmeyi başarmıştı.

— Öyledir, o...

— Siz buranın sıcağını daha yaşamadınız tabii. Çumra eskiden bir bataklıkmış. Temmuz güneşi başladı mı kavrulur buralar. Cayır cayır yanarsınız. O yüzden bizim bağ evlerinden birine yerleşin istedikti...

Cümlesini tamamlarken sehpanın üstündeki ilaçlar gözüne çarptı.

— Hasta mı yoksa ufaklık?

— Alerjik astımı var...

Kızının bir görevi yerine getirir gibi sayıklayarak sağına dönmesini izledi. Gülmemek için dudaklarını ısırırken, olan bitenden habersiz Hayriye konuşmasına devam ediyordu.

— Allah sıhhat versin... Ay geliş nedenimi unuttum. Cuma akşamı sizi yemeğe davet ediyorum efendim.

— Ali Kemal'e sorarım.

Zeynep'in soğuk ve mesafeli yanıtı Hayriye'nin kalbinde yerini bile unuttuğu çok eski bir yere dokundu. Gücenmekle öfkelenmek arasında bir yerde kalakalmıştı. Aslında sevimli olabilecekken, sonradan görmeliği yüzünden antipatik halinin farkındaydı.

Konyalı bir tüccarın en büyük kızı olarak doğmuş, küçük kardeşleri evlenince evde kalmış muamelesi görmeye başlamıştı. Gel zaman git zaman evlilikten umudunu kesmiş, bir gün taşradan gelen Aziz'in kendisini istediğini öğrendiğinde oldukça şaşırmıştı.

Konya'dan Çumra'ya göç etme fikri ilk başlarda hoşuna gitmese de, Aziz'in yontulmuş kibarlığı zamanla gönlünü fethetmişti. Ama şimdi bu şehirli kadın, ona eski Hayriye'yi hatırlatıyordu. Elif'in "Anne..." diye mırıldanarak uyanmasını izledi.

— İyi misin Elifçim?

Ağzıyla iyiyim dese de nefesiyle gelecek olan bir astım krizini anlatmaya çalışıyor, sağa sola devirdiği gözlerini fırsat buldukça Hayriye'ye dikiyordu.

— Rahatsız ettik çocuğu... Gideyim ben.

Koltuktan kalkarken geçmişteki Hayriye, bilmediği karanlık hatıraların arasına savrulmuştu.

— Yerleştikten sonra yine beklerim.

Aslında neredeyse nefret edeceği genç kadını kırk yıldır tanıyormuş gibi öptü.

— Mazeret kabul etmem. Mutlaka bekliyoruz yemeğe...

Zeynep kapıyı kapattı. Elif'e hınzırca gülerek, ne yaptın sen der gibi baktı.

— Sana kaç kere, hastalık numarası yok, dedim küçük hanım...

Elif üstündeki pikeyi kıkırdayarak başına çekti.

— Ne yapayım? Yoksa hiç gitmeyecekti bence...

★

Otopsi salonunun güçlü beyaz ışığı, cesedi olduğundan da solgun gösteriyor, boydan boya kesilip açılmış göğüs kafesindeki kansız kesi izi, Ali Kemal'in bütün bedeninde soğuk bir baygınlık hissinin dolaşmasına neden oluyordu.

Adli tabip, cesedin başını iki eliyle tutarak sol tarafa çevirmeye çalıştı. Beceremedi. Ceset görmeye alışık olmadığı her halinden belli olan Ali Kemal, doktora yardım etmesi gerektiğini biliyor ama artık neredeyse kavrulmuş omuz derisine dokunmamak için görmezden geliyordu.

Çocukluğundaki yaramazlıkları ve ergenliğindeki deli doluluklarıyla dillere destan bir gençlik geçirmişti Ali Kemal. Öğretmen bir anne-babanın ilk çocuğuydu. Okul yıllarını kendinden iki yaş küçük kız kardeşi Sevda'yla il il arkadaş arayarak geçirmişti. Hiçbir yerde çok kalamayınca da, ikizi bildiği kız kardeşi Sevda tek arkadaşı olmuştu.

Ta ki, nihayet Ankara'ya dönebildikleri o kasım sabahına kadar. Kalkmamıştı o sabah. Sevda böyle zamanlarda ne kadar ısrar ederse etsin ağabeyini okula gitmeye ikna edemeyeceğini, lise son sınıfa gitmenin ayrıcalığını sonuna kadar kullandığını bilirdi.

Yattığı yerden kardeşinin hazırlanmasını dinlemiş, kapanan kapının sesiyle de huzurlu bir uykuya dalmıştı.

Yıllar boyunca sadece birkaç dakika süren o uykuyu boş, karanlık bir düşüş gibi hatırlıyordu. Çünkü ne kardeşinin acısını ne de karşıya geçerken ona çarpan otomobilin sesini duymuştu. Cenaze boyunca nezih mahallelerinde yaşayan bütün komşular hep o sesten bahsetmişti hâlbuki. O ise, sadece o lanetli uykuyu biliyordu, bir de gözünden hiç akmayan gözyaşını.

Kardeşinin ölümüne neden olan adamın Ankara'da siyaseten çok güçlü olduğunu, suçu reşit olmayan kardeşinin üstlendiğini, ergenliğini bıçak gibi kesen kardeş acısını ve dönmemek üzere giden adalet duygusunu hatta Tanrı'ya olan inancının yok oluşunu hep o kuru gözlerle izlemişti. Kazadan sonra gençliği birdenbire bitmiş, onun yerine sanki kadim bir ruh, yüreğinin tam orta yerine çöreklenivermişti. Kimseye inanmaz, güvenmez olmuştu...

Devletin açtığı Avrupa konkurunu kazanıp mimar olmak için Berlin Teknik Üniversitesi'nin yolunu tuttuğunda, ona hâlâ insan olduğunu hatırlatan tek şey ara sıra yanıp kavrulan midesiydi.

İlk dönemi kolay geçmişti. Günlerini on dokuzuncu yüzyılın sonlarından kalma devasa, kaba, taş binayla yüksek mavi boyalı sütunlarla çevrili kütüphane arasında geçirmişti. Arkadaşlıklarını selamlaşmaktan öteye taşımazdı. Arkadaşlarıyla bazen çimenlerde oturur, sohbet koyulaştığı anda bir bahaneyle uzaklaşır, yüksek kemerlerle çevrili geniş kütüphanede alırdı soluğu.

Öyle günlerden bir gündü yine. Yanındaki sandalye usulca çekilmişti, sonra kokusu gelmişti çeken kimsenin. Bakmamak için uzun süre kendiyle savaştığını, başını dikkat çekmemeye çalışarak çevirdiğinde ise âşık olduğunu hatırlıyordu.

Omzunun üstünden dökülen siyah saçları, boyuna uygun uzunlukta, billur bir boynu vardı. Saçlarını kurşun kalemle rastgele

başının üstünde toplamış, güzelliğinden habersiz her insan gibi dupduruydu.

Başını çevirmeye hazırlanırken göz göze gelmişlerdi ve Ali Kemal, kendini hapsettiği camdan fanus kırılırken, "Merhaba," deyivermişti. Yıllar boyu her sabah karısına uyanır uyanmaz söyleyeceği gibi...

Doktor, güç bela cesedi yüzüstü çevirmeyi başarmıştı; Ali Kemal'in dalgınlığını anlamış olacak ki yardım istememişti. Yine de tükenmiş bir sabırla cesedin ensesindeki bir yeri işaret ediyordu.

— Bakın dördüncü ve beşinci *cervical* omurda ciddi bir kırık var.

Ali Kemal, kendisine cesedin kardeşi olmadığını telkin ederek sordu:

— Asılarak mı öldürülmüş yani?

— Ben de ilk bunu düşündüm ama öyle olsa kırığı ense köküne yakın omurda görürdük.

— Boğarak omuru kırmak mümkün mü peki?

— Birinin arkasından boynunu sıkar ve bu şekilde baskı uygularsanız, mümkün evet.

— Karşımızdaki güçlü biri anladığım.

— Oldukça... Aslında kurbanı boğmaya çalışmadan omurlarını çatlatmış. Eğer bu olduysa, zaten boğazdaki ani şişme sonucu kurban on beş yirmi saniye içinde ölmüştür.

— Kendini savunamayacak haldeydi tabii.

— Elbette... Büyük ihtimal sarhoştu. Hah bu arada az daha unutuyordum.

Önlerinde sıradan bir eşya gibi yatan cesede iyice yaklaştı. Çene kemiğini sonuna kadar açtı ve metal bir cımbızla arka dişlerini gösterdi.

— Aslında kim olduğuyla ilgilendiğinizi biliyorum. Bakın iki dişin çürümeyle döküldüğünü söyleyebilirim. Ama şu sıradaki kemik yıllar önce aşınmış. Yani bu bölümdeki dişler köprü yapmak için hekim tarafından çekilmiş.

— Kaplama yani?

— Evet... Bu her kimse, sağ alt çenesinde sekiz dişlik bir kaplaması varmış, yaşarken...

Ali Kemal, cesede baktı. Ölürken korkmuş muydu? Çabalamayacak kadar kendinden geçmesine sebep olacak ne içmişti? Son anda kimi düşünmüştü? Canı çok yanmış mıydı? Yıllardır kız kardeşi için de düşündüğü onlarca soru aklından bir çırpıda geçiverdi.

İçinin acıyla burulmasını doktora teşekkür ederek geçiştirdi. Temiz hava almak için koşar adım yürüdü. Kapıdan çıkar çıkmaz yüzüne vuran havayla biraz olsun toparlandı. Sıktığı dişlerini gevşetirken alçak sesle kendine söz verdi:

— Bu boğazı sıkan eli mutlaka bulacağım!

★

Ali Kemal emniyet binasına gelir gelmez, odasının yanındaki geniş salonun toplantı odasına çevrilmesini ve ekibin toplanmasını istemişti. Hazır olda bekleyen polis memurlarını selamlayarak tam vaktinde içeri girerken, omzunu yasladığı duvar kenarından alaycı gözlerle bakan Cemal'i görmezden geldi.

Odanın camsız duvarına asılan yazı tahtasının önünde durdu. Herkes kulak kesilmiş, pürdikkat Ali Kemal'in konuşmasını bekliyordu.

— Buranın küçük bir kasaba olduğunu biliyorum. Benim kuş kondurmaya meraklı İstanbullu bir züppe olduğumu düşündüğünüzü de.

"Estağfurullah..." diyen itiraz seslerine aldırmadan, elindeki dosyaları özenle masanın üstüne bıraktı. Suat, söylediği gibi, bütün kayıp bilgilerini tahtaya özenle yazmıştı. Odadakilerin her biriyle göz göze gelmeye özen göstererek devam etti:

— Alfonso Bailey, 42 yaşında, arkeolog; Mark Zweig, 28 yaşında, teknisyen; Willheim Cornwell, 26 yaşında, teknisyen. Biz bu üç kaybın peşine düşecekken şimdi elimizde başka bir ceset var.

Eline bir tebeşir aldı ve üçünün yanındaki boşluğa kocaman bir soru işareti çizdi.

— Üçünden biri değil mi bu yani?

Soru Cemal'den gelmişti.

— Hayır. Üç kayıp şahsın en kısası yüz seksen iki santim. Elimizdeki kurbansa en fazla bir yetmiş. Ayrıca daha önemlisi, cesedin arka çenesinde amalgam dolgu ve gümüş kaplama var. Tabip Konya'da ya da İstanbul'da yapıldığını düşünüyor.

O konuştukça, Suat kayıp isimlerinin üstüne büyütülmüş siyah beyaz fotoğraflarını asıyordu. Cemal ise, gövde gösterisini sürdürmeye kararlıydı.

— Başka bir şekilde ölmüş ve oraya atılmış olamaz mı? Neden ille de cinayet olduğunu düşünüyoruz ki? Üstelik diğerleri de bize göre kaçıp gittiler zaten...

Ali Kemal, astını dikkatle dinledi. Bir süre düşündü. Suat'ın, gergin bekleyiş yüzünden sıklaşan nefesinin sesini duyuyordu. Kendi kendine konuşur gibi "Neden cinayet diyoruz?" diye sorduktan sonra devam etti.

— Çünkü boynu arkadan sıkılıp kırılarak öldürülmüş de ondan cinayet diyoruz. Ve Cemal, diyelim ki sen haklısın, misal bir kaza oldu, birisi de korkup attı bu cesedi, peki en az altı aydır gömdüğü yerden neden çıkarsın? Ya da şöyle sorayım kim rastgele atacağı

bir cesedi cenin şekline sokma zahmetine girer? Neyse arkadaşlar, ortada bir kurban olduğuna göre, bir de katilimiz var. Şu andan itibaren bu oda yeni eviniz. Çalışmadığınız her an bu odada bu adamlara bakıyor olacaksınız! İzin kullanmak, uyumak, uzun yemek molası yok. Şu yan duvarda da kazı alanının bütün fotoğraflarını görmek istiyorum Suat! Hem de ilk günden itibaren.

Suat, emre selamla cevap verirken, Ali Kemal'e saygısı biraz daha artmıştı. Zekiydi işte. Kurnaz Cemal'i, hin amcasını alt edecek kadar üstelik.

— Kazıdan mı, yani profesörden mi alayım amirim?

Cemal'in öfkeyle şişmiş suratına bakmamaya çalışıyordu.

— Herkesten; kazıdan, belediyeden, kasabanın fotoğrafçısından... Kimin elinde ne varsa!

Diğerleriyle birlikte odadan çıkmaya çalışan Cemal'e seslendi:

— Cemal, senden de akşama kadar kasabanın bütün şeceresini istiyorum. Kim kimi vurmuş, kim kimle kavgalı; arazi, miras, en önemlisi de kadın davaları, kız kaçırma meseleleri...

— Bu dediğiniz, günler alır. Böyle hemen... Hem namus açısından bizim burada o son dediğiniz olmaz.

Beklediği hamle gelmişti ama o da hazırlıklı olduğunu göstermişti. Kısaca, yapmayacağım, demişti. Şimdi yeni yetme komiser öfkelenecek, sesini yükseltecek ve Cemal diğerlerinin gözünde, namuslarını koruduğu için ilk günden azarlanmış, hakkı yenmiş arkadaşları olacaktı. Oysa Ali Kemal samimiyetle ve kocaman gülümseyerek yanıt verdi:

— Bu tespitini ve bilgini teyit etmiş oluruz işte fena mı?

Cemal'in kan beynine sıçramış, Ali Kemal'in "Hadi iş başına," derken arkadaşça göz kırpması da öfkesinin üstüne tüy dikmişti.

— Amirim Ankara'dan arıyorlar!

Özel kalem memuru, kapıdan başını uzatarak seslenmişti.

— Tamam bağla odaya geliyorum.

Yanı başında dikilen Suat'a döndü.

— Sen kalan bilgileri geçir tahtaya. Bu arada sabah takip edilmişiz. Bundan sonra araba kullanırken gözünü dört aç.

Suat anlamaz gözlerle, olur anlamında başını sallamakla yetinmişti ama koridorda sigarasını yakmaya çalışan Cemal duymuştu söylenenleri.

Cemal gibilere üzülüyordu aslında Ali Kemal. Gün gibi ortada olan sinsiliğini saklayabildiğini zannedenlerdendi. Eline güç geçmemiş biri olsa, polis olmasa bu kadar yüklenmez, uzak durmakla yetinirdi. Odasına doğru yürürken keyfi yerine geldi. İçini nedensiz bir umut kapladı. Belki de William ve suç ortakları umduğundan daha sarsak, tahmin ettiğinden daha az zekiydi.

Odasına girmek üzereyken demir bankın ucuna ilişmiş genç kadını gördü. Başörtüsünü çenesinin altında bağlamış, uzaktan fark edilecek kadar ağlamaktan şişmiş gözlerini tozlu ayakkabılarının ucuna dikmişti. Yıllardır o banktan kalkmamış da, örümcek ağlarıyla kaplanmış bir sessizlikte oturuyor gibiydi. Kucağında birleştirdiği ve arada seğiren parmakları olmasa canlı olduğunu anlamak imkânsızdı.

— Olay ne?

Kadın Ali Kemal'in gür sesiyle irkildi. Soruyu özel kalemine sormuştu ama kadına bakıyordu.

— Kocası gelmemiş dünden beri eve... Bizim Suat'ın arkadaşı...

— Kocan kim kardeşim?

Gözyaşının, kadının her iki gözüne birden hücum ettiğini gördü. Patlamak üzere olan bir volkan gibi eşikte, göz pınarlarının hemen dibindeydiler şimdi. Ali Kemal, kadının omzuna uzanıp

"Gel benimle," diyerek kaldırdığında hıçkırıklarla gelen bir ağlama nöbeti başlamıştı bile. Elinde telefon ahizesi arkalarından bakan polise seslendi.

— Ankara'ya sonra arayacağımı söyle, Suat'ı da çağır hemen.

Kadını sandalyeye oturttu, aceleyle bir bardak su doldurup uzattı. Bir süre kadının sakinleşmesini, nefes alışının düzelmesini bekledi.

— Adı ne eşinin?

— Mehmet... Dünden beri eve gelmedi.

Ali Kemal, kazıda Mehmet adının geçtiğini hatırlıyordu. Cebinden çıkardığı temiz mendili uzattı.

— Tamam, şimdi sakince baştan anlat olanları olur mu? Acele etmeden...

Genç kadın biraz rahatlamıştı. Boğazına yapışan inatçı birkaç hıçkırıktan sonra ancak konuşabildi.

— Kazıda çalışıyor. Şoför.

Kapının açılmasıyla susan kadın, gelenin Suat olduğunu görünce tekrar ağlamaya başladı. Üstelik bu kez gurbette tanıdık bir yüz görmüş gibi hazindi ağlaması.

— Ayşe Yenge! N'oldu amirim?

— Mehmet arkadaşın mı?

— Evet, çocukluk arkadaşım. Ne olmuş ki, yoksa?

— Yok, otur sen!

Ali Kemal, Suat'ın paniğini durdurmak için başıyla oturmasını işaret etmişti ve kadının tekrar sakinleşmesini bekliyordu.

— Tamam sen devam et bacım...

— Kazıda şoför işte Mehmet. Suat bilir. Dün sabah Konya'dan malzeme alacaktı. Akşam bırakır dönerim, dedi ama gelmedi. Ne yapacağımı şaşırdım. Seni de toplantıda dediler.

Yanaklarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi. Suat'ın yüzüne sanki can simidiymiş gibi bakıyordu.

— Belki arabası bozulmuştur yenge. Aklına hemen kötü şeyler getirme sen de. Konuşurken göz ucuyla Ali Kemal'e bakıyor, sakinleştiğini anlasın istiyordu.

— Yok, bilirsin yapmaz öyle. Yürüyerek de olsa gelirdi bu vakte. Kazaya mı uğradı acaba Suat?

Üçüncü bir ağlama krizi başlamadan Ali Kemal ayağa kalktı. Sesi güven telkin ediyordu.

— Şimdi şöyle yapalım kardeşim. Suat seni eve bıraksın, biz de o arada Konya'yla irtibat kuralım. Trafiğe soralım, gidip gitmediğini öğrenelim. Mutlaka buluruz. Oldu mu?

Suat kadını önüne katıp odadan çıkarken Ali Kemal'e baktı. Düşünceli görünüyordu. İçi sıkıldı.

★

Cemal, ciğerlerinin dibine kadar çektiği sigara dumanını, yanında oturanın yüzüne gevrek gevrek gülerek üfledi. Çocukluk arkadaşı, aynı zamanda mahalleden komşusuydu. Askerden gelir gelmez polis olmasına ön ayak olmuş ama o kadar uğraşmasına rağmen ne sigaraya ne de içkiye alıştırabilmişti onu. Bu yüzden intikamını böyle alıyor, içtiği her sigaranın yarı dumanını ona solutuyordu.

— Sen üflemeyi bırak da şimdi, yandığımın işine bak... Kahvehanede zor görürüz artık seni?

— Lan bırak... İki güne geçer hevesi. Biz çok gördük bunun gibileri. On bin kellelik kasaba... Bir de, kim kimin karısına göz

dikmiş demez mi? Sarılacaktım gırtlağına gavatın. Burayı İstanbul sandı puşt.

— Valla hevesi kolay geçecek birine benzemiyor... Sen dosyaya ne yazacağını düşün!

Cemal sigarasından derin bir nefes çektikten sonra hışımla döndü. Gözlerinden bir an, avına atlamaya hazır bir yırtıcının vahşi ışıltısı geçti. Çocukluğunda, delikanlılığının ilk yıllarında da böyleydi Cemal. En ufak bir söz ya da tartışmada kendini kaybeder, karşısındaki ne olduğunu anlamadan kendini ağzı burnu kan içinde yerde yatarken bulurdu. Polis olduktan sonra durulmuştu ama arkadaşları onunla konuşurken sözlerine hâlâ dikkat eder, şakanın dozunu ayarlamak zorunda kalırlardı. Bugüne dek hiç kimseyi öldürmese de hep öldürebilecek gibi duranlardandı.

— Ne yazacağımı gösteririm şimdi sana!

"Tövbe tövbe..." diyerek sigarasını rugan ayakkabısının burnuyla ezerken, binadan çıkan Suat'ı gördü. Yüzü allak bullak oldu.

— Suat'ın yanındaki hatun kim?

Arkadaşının sorusunu duymazdan geldi. Suat'ın kadını özenle arabaya bindirmesini, koşar adım şoför mahalline oturup kurulmasını, hastaneye can yetiştiriyormuş gibi kalkışını dikkatle izledi.

— Ne bileyim kim. Koduğumun toramanı. Ulan benim amcam belediye reisi olacak, böyle sürünücem buralarda.

— Amcasının ne hayrını gördü çocuk? Hem babasının malının üstüne çöktü hem yapmadığını bırakmadı garibe. Sokaklarda büyüdü lan oğlan...

Cemal arkadaşına "ileri gittiğini" anlatan bakış atmasa arkadaşı konuşmaya devam edecekti ki sustu. İşe koyulmak için ayağa kalktı. Sıkıntıyla binaya baktı. Pencere kenarından kendilerini izleyen Ali Kemal'le göz göze geldi.

★

Telefon çaldığında Ali Kemal, masasına oturmaya hazırlanıyordu. Koridordan gelen sese kulak kabarttı. Yaklaşan ayak seslerini tanımıştı, ahizeyi kaldırmadan önce onları karşılamak istiyor, kapının açılması için sabırsızlanıyordu. Fakat ne telefon susuyor ne de kapı açılıyordu. Anlaşılmaz bir şeyler mırıldanarak ahizeye uzanmasıyla küçük kızının ve karısının kapıda belirmesi bir oldu.

— Merhaba Müdür Bey. Evet müsaitim.

Zeynep, masanın önündeki sandalyeye yollanırken, Elif çoktan babasının kucağına zıplamıştı. Babasının önemli görünen bir konuşma yapmasına aldırmadan, başını göğsüne yaslamış, iki eliyle şakaklarını ovuyordu.

— Dinliyorum... dese de dinlemiyor; kucağında kıkırdayan kızına sarılmak, karşısında oturan âşık olduğu kadını öpmek için bir an önce telefonu kapatmak istiyordu. İşaret parmağıyla "sus" işareti yaparak yere indirdi Elif'i.

— Sizden şu an için tek bir ricam var, izinlerle alakalı Bakan Bey'in ivedilikle davranması için destek vermeniz. İyi günler, sağlıcakla efendim.

Böyle anlarda hep aynı şeyi düşünürdü. Hangisini daha çok seviyordu acaba? İçine, kalbine sokup bütün dünyadan korumak istediği kızını mı yoksa dizinin dibinde bir ömür geçirmeyi hayal ettiği karısını mı?

— Kızım az daha düşecektik beraber...

Sadece sıradan, endişeli ve doğruları söyleyen baba rolüne geri dönmüştü. Elif, sonsuz sevginin verdiği şımarıklıkla annesinin karşısına otururken,

— Düşmezdik merak etme. Arslan parçasının babası! dedi.

— Sen nereden öğreniyorsun bu lafları?

Nihayet karısına ulaşmış, çok sevdiği pürüzsüz alnını saçıyla birleştiği yerden öpmüştü.

— Kimden acaba? Korkma sadece beş dakika uğradık. Küçük hanımın öğle uykusu bölününce tutamadım evde.

— İyi yaptınız. Ben de sizi merak ediyordum. Doktora uğrayabildiniz mi?

— Her şey halloldu merak etme. Bu arada belediye başkanının eşi geldi...

Elif sabırsız, anne ve babasının konuşmasını bölüyor, sohbetlerine ortak olmak istiyordu.

— Baba! Sen benim adımın anlamını biliyor muydun?

Ali Kemal karısına "Kim?" diye sorarken gözü kızında, ucu iyice kaçan konuşmayı toparlamaya çalışıyordu. Nihayet dikkati dağıldığında kızına cevap verdi:

— Evet! Tabii biliyorum. Böyle haylaz, güzel, yaramaz kız çocuğu demek!

— Ya dalga geçme kaptan!

— Tamam, peki neymiş?

— Bana kimse solumdan yaklaşamaz demekmiş. Bundan sonra sadece sağ elimi kullanacağım.

— Ama sen solaksın kızım! Nereden çıktı bu?

— Musa Amca söyledi. Bir tek elif harfine soldan ek yapılamazmış. Elif hep ilk harf olurmuş.

Ali Kemal, Zeynep'e soru dolu gözlerle baktı. Oysa Çumra'ya gelmeden önce karısına kuralları çok basit ve net bir şekilde anlattığını zannediyordu: Halkla en küçük bir temas yok.

Aksi takdirde Ankara yönetimi ne kadar ısrar ederse etsin görevi kabul etmeyecek ya da yalnız gelecekti. Karısı ayrılığın

kızları için iyi olmayacağını hatta kara ikliminin kızlarının astımına iyi geleceğini söylemişti. Uzun süren tartışmalar sonunda Ali Kemal yenilmişti. Şimdi Zeynep'in açıklamasını dinliyordu.

— Bugün postanede Çumralı bir beyle tanıştık.

— Evet... Şerbet aldı bana!

— Kimmiş?

— Anlatıyorum işte Ali Kemal! Ben telefon sırasındaydım... Elif de bankta oturuyordu... Bir ara kayboldu...

Ali Kemal'in gözlerinden şimşekler çıkıyordu.

— Kayboldu yani?

— Hayır baba! Kaybolmadım, şerbet aldık!

— Tamam kızım, anladım! Annenle konuşuyorum...

Zeynep mahcup hatta neredeyse gözleri dolu dolu kalktı. Elif'e elini uzattı.

— Hadi Elif gidelim biz! Akşam konuşuruz Ali Kemal...

— Zeynep bir dakika!

Sesi istediğinden de sert çıkmıştı. Kapının çalınmadan açıldığını görünce toparlandı. Gelen Rezzan'dı. Teklifsiz içeri girmesi, ardından odadaki gerginliği anlayarak Zeynep'e yönelen bakışları, hem Ali Kemal'i hem de Zeynep'i nedenleri farklı olsa da kendine getirmişti.

— Uygun değilseniz sonra geleyim!

— Hayır Rezzan Hanım buyurun!

— İstediğiniz dosya ve bilgileri getirmiştim.

Ali Kemal eliyle Rezzan'a yer gösterirken, karısı kızının elinden yavaşça tuttu. Kibar ama dikkatli gözlerle, hâlâ eşikte duran kadını süzdü. Tek omzunu açıkta bırakan, tiril tiril kumaştan,

küçük desenli bir elbise giymiş; kızıl saçlarını rastgele toplamıştı. İri yeşil gözleri, bakımlı kaşları ve yüzünün doğal pembeliğiyle çarpıcı bir güzelliği vardı. Zeynep, içine yayılan kıskançlık dalgasını bastırmaya çalıştı. Kızının elini tutarak odadan çıkarken,

— Size iyi çalışmalar, dedi.

Sesi kibar ama mesafeliydi.

Kıskançlık, sık yaşadığı bir duygu değildi. İkisi de güvensizlik işareti saydıkları bu duyguya yenik düşmemek için etraflarına görünmez bir ağ örmüş, ilk günden itibaren kimsenin aşmasına da izin vermemişlerdi. İçinden "Neyi kıskandım acaba?" diye geçirdi. Neden sonra kızının avucunun içindeki elini sıktığını fark etti... Kızına gülümseyerek adımlarını yavaşlattı... Yine de bir an evvel bu boğucu binadan çıkmak istiyordu.

— Anne?

— Efendim...

— Geçen gün konuşuyorduk ya!

— Neyi?

— Bir çuval inciri berbat etmek ne demek diye? Bu o değil mi?

Zeynep istemeden güldü. En olmadık zamanda bacak kadar boyuyla annesini güldürmeyi başarıyor hatta düştüğü çukurdan çıkarmayı biliyordu.

— Söz konusu sensen babanda akan sular durur biliyorsun. Takma kafana! Hadi gidip yemek yapalım, ikimize...

"İkimize" kelimesindeki vurgu, anne kızın yeniden keyfini kaçırdı.

★

Suat, Mehmet'in karısını eve bırakmış, kasabayı Konya'ya bağlayan ana caddede dalgın bir halde araba sürüyordu. İçinde kötü

bir his vardı. Bir an evvel emniyete dönmeliydi. Aniden durdu. Sert bir manevrayla geri döndü. Tek tük arabanın geçtiği yolda birkaç kilometre ilerlemişti ki, benzin ışığının göz kırpar gibi yanıp söndüğünü gördü.

— Hay aksi!

Gazdan ayağını çekti. Üç yüz metre ilerideki benzin pompasına güç bela ulaştı. Yaklaşan pompacıya seslendi.

— Doldur usta!

Arabadan birkaç adım uzaklaştı. Çorabına sıkıştırdığı sigara paketinden bir dal aldı. Pantolonun arka cebinde tuttuğu kibriti aradı. Kutuda yalnızca yanık bir kibrit çöpü kalmıştı. Sıkıntısı daha da arttı. Etrafa bakınırken caddeye çıkan sokaklardan birinin başında Mehmet'in arabasını gördü. Elindeki sigarayı fırlatıp koşmaya başladı.

Mesafe kısa olmasına rağmen arabanın yanına ulaştığında nefes nefese kalmıştı. Kaputa dayanıp soluklandı. Böyle zamanlarda kilolu bedenine sanki başkasına aitmiş gibi küfrederdi.

Birkaç tumturaklı küfrü peş peşe salladıktan sonra doğruldu.

Kapılar kilitliydi. Tek tek camları dolaşıp tozlarını eliyle silerek içeri baktı. Arabanın içi tıka basa Konya'dan alınmış malzemelerle doluydu. Naylon poşetler, katı yağ kutuları, sebze meyve poşetleri, un ve patates çuvalları ve ağzı sıkıca kapatılmış koliler üst üste yığılmıştı.

Demek ki Mehmet Konya'dan kasabaya dönmüştü. Arabanın üstündeki toza bakılırsa hem de dün... Pompacının uzaktan "Komserim tamam!" diye bağırdığını duydu. Eliyle beklemesini işaret ederek sağa sola bakındı. Bahçe kapılarının ardına gizlenmiş ve yan yana sıralanmış evlerden oluşan sokakta, duvar dibinde uyuklayan köpekten başka kimse yoktu. Tekrar caddeye çıktı. Aşağıdaki sokağın başından gelen hızar sesine doğru koşmaya başladı...

Marangozhane ışıksız, karanlık ama tertemizdi. Siyah betonla kaplı zeminini ayva tüyüne benzer talaş kaplamış, bütün aletler duvarlara özenle sıralanmıştı. Hava, ahşap kokusuna karışmış arap sabunu kokuyordu. Deri önlüğünü arkadan bağlamış sağlam yapılı bir adam, büyük bir ağaç tomruğunu ikiye bölüyordu.

— Usta... Usta!

Boğazı yırtılırcasına bağırmasına rağmen sesini duyuramadı Suat. Yaklaştı ve eliyle omzuna dokundu. Adamın dönmesiyle onu yakasından kavraması ve yumruğunu havaya kaldırması bir oldu. Neye uğradığını şaşıran Suat'ın, geriye doğru savrulan bedenini tutmak da yine adama düşmüştü.

— Kusura bakma yeğen, boş bulundum, dedi.

Suat, gömlek yakasının acıttığı boğazını tutmamaya çalışarak adamın hızarı kapatmasını bekledi.

— Olsun ben de boş bulundum. Selamünaleyküm!

— Aleykümselam! Söyle evlat. Ben Musa...

— Musa Usta şu arabanın sahibini arıyorum, gördün mü?

Musa, işaret edilen yere doğru baktı.

— Önce sakin ol da... Hangi araba öyle söyle?

Beraber kapıya doğru yürürken Suat sormaya devam ediyordu.

— Usta kaç araba var zaten kasabada. Sokağın başındakinin, şunun işte.

— Bu dilsizlerin Mehmet'in arabası değil mi? Dünden beri de burada duruyor öyle. Evi de aşağıda zaten...

— Ne zamandır burada peki?

— Bilmem ki, dün sabahtan beri sanki...

— Araba mı bozuldu acaba, niye bıraktı?

— Onu da bilemem çünkü dükkânı açtığımda buradaydı. Ama çok da kesindir diyemem.

— Tamam anladım. Sen bir yere ayrılma da birazdan geliriz biz...

— Buradayım akşam ezanına kadar, beklerim...

★

Rezzan, Ali Kemal'in omzunun üstünden eğilmiş, masaya serilen çizelgelerle ilgili bilgi veriyordu. Küllükte kendi kendine yanıp biten sigarayı, bedenini Ali Kemal'in omzuna sürterek uzanıp söndürdü.

— Çok sigara içiyorsunuz!

— Evde değilken evet.

Kuralları ve nedeni belli bir oyun oynadıklarını ikisi de biliyordu. Rezzan'ın sesi ne kadar flörtözse, Ali Kemal'in tavrı da o kadar soğuk ve mesafeliydi. William, Rezzan'dan, yeni müdüre yakın olmasını istemiş; Ali Kemal de gelişini beklediği hamleyi ustalıkla karşılamıştı.

Yine de anlamadığı bir tedirginlik hissediyordu. Gelmeden önce Rezzan'ın dosyasını defalarca okumuştu. Otuz beş yaşında İzmirli zengin bir ailenin maceracı ruhlu tek kızıydı. Her erkeği elde edecek kadar güzeldi ve William'ın sağkoluydu.

Ailesinin isteği üzerine yurt dışında okumuş, üniversitenin ilk yılında da William'ın derslerini almaya başlamıştı. Önce William'a asistanlık yapmış, Robert'ın ekibe katılmasından sonra da ayrılmaz bir bütün olmuşlardı. Büyük ihtimalle William, cazip asistanına Çatalhöyük kazılarının sorumluluğunu hem Türk, hem de başarılı bir arkeolog olduğu için gönül rahatlığıyla vermişti.

Önce kazıyla ilgili Ankara'ya ulaşan ihbar mektubu, sonra da Almanların kayboluşu olmasa, bu esrarengiz trio, bu ıssız kasabadan sonra kim bilir dünyanın hangi ucunda olmayı planlıyor olacaktı. Ali Kemal'in düşüncelerini Rezzan'ın sesi böldü.

— Bailey'in kazıya katıldığı tarih burada. Üçü de aynı gün başladı zaten. Çalışma saatlerini, izinlerini burada görürsünüz. Üçü de kazının ilk ayından beri bizimle beraberlerdi.

— Tamam... Peki kazı envanteri?

Rezzan, bu kez aralarındaki mesafeye dikkat ederek bir başka dosyaya uzandı.

— Onlar da burada, ilk günden son güne kadar...

Bir an söylediğinden rahatsız olmuş gibi sustuktan sonra konuşmaya devam etti:

— Yani kazıdaki son gün. Bunlar da onaylı gün sonu raporları... Ayrıca buraya gelmeden önce beni Suat Bey aradı. Elimizdeki bütün kazı fotoğraflarını istemişsiniz! Sebebini sorabilir miyim?

— Akşama hazır olur mu?

— Bilmiyorum süre istedim...

Rezzan'ın sesi arzu ettiğinden daha bıkkın çıkmıştı. İlk kez Ali Kemal'le arasına mesafe koymak ister gibi doğrulurken, hızla kapı açıldı.

— Amirim, arabayı bulduk!

Suat, kapıda yüzü kıpkırmızı kesilmiş öylece dikiliyordu. Rezzan gitmesi gerektiğini anlamıştı.

— Tamam o halde. Akşama aldırırsınız.

İskemleye bıraktığı çantayı aldı, Suat'ın kenara çekilerek yol verdiği kapıdan çıkarken,

— Belki siz alırsınız? dedi.

Ali Kemal bu sözü gülümseyerek geçiştirirken, Suat şaşkın bir ifadeyle olanları anlamaya çalışıyordu.

III

Hiç kimse değişmez, sadece kim olduğunu anlar ve dehşete kapılır...

Alçalmaya başlayan güneş, ışığını son gücüyle araba camlarında patlatıyor; parmak izi arayan polis, göz kapaklarını tamamen kapatmamak için sürekli gözünü kısıyordu. Kasabadan çağrılan çilingir, Mehmet'in arabasının kapısını uzun uğraş sonunda açmayı başarmıştı. Polislere kalsa camın birini taşla indiriverir, bunca zahmete katlanmazlardı. Ama yeni müdür "Olmaz!" demiş sonra da hepsine kısa bir söylev çekmişti.

— Her temas ipucu olabilir. Ayrıca bu araba Mehmet'in özel mülkü, biz de işgalci düşman askeri değiliz. Gerekli nezaketi göstereceğiz.

Ali Kemal, az ileride pompacının resmî ifadesini alan Suat'a baktı. "İnsanların çoğu içlerindeki cevheri keşfedemeden ölüp gidiyor," diye düşündü. İfade alırken kalemi güvenle tutan ellerine, göbeğinin öne fırlamasına aldırmadan arkaya atmaya başladığı omuzlarına baktı. Suat'ın kalbinde kötülüğün zerresi yoktu, biliyordu. Aksi halde söyledikleri, dramla geçen ilk gençlik yıllarında örülmüş bir duvara toslar; söylemedikleriyse toz olup uçar giderdi.

Marangozhanenin giriş duvarına özenle kurulmuş çay ocağından yükselen buhar sesi kesildi. Bardağa doldurulan demin, peşinden dökülen sıcak suyun sesini dikkatle dinledi. Çok uzaklarda, eskilerde kalmış bilmediği bir anının seslerini duyar gibiydi.

— Al delikanlı!

Döndü. Şarabi renge bürünmüş çay bardağını aldı.

— Sağ olasın!

— Şekersiz içersin diye düşündüm.

Ali Kemal'in şaşırmış görünen yüzüne gülümseyerek baktı.

— Hitabımızın kusuruna bakma! Amirimiz de olsan, delikanlılık üst mertebedir bize göre...

Ali Kemal başıyla onayladı. Musa'yı sevmişti. Aralarında çok da yaş farkı yoktu belli ki ama daha olgun, daha bilge bir hali vardı.

— Mehmet'in acelesi var gibi miydi?

— Yok sanmam... Hatta sakindi. Araba yüklü olunca bir yere gidip gelecek sandım, malum evi de yakın.

— Yalnız mıydı peki?

— Başka kimseyi görmedim. İçer misin?

Musa, yanıtı beklemeden cebinden çıkardığı filtresiz sigara paketini Ali Kemal'e uzatmıştı bile.

— Bana göre mekruhtur ama içen için taşıyorum.

— Az önce şeker, şimdi de bu. Dışarıdan bayağı okunuyorum demek?

— Bağlandığı şeyin ne olduğunu unutmadığı sürece hiçbir şey öldüremez insanı.

— Öldürmek?

— Sağlığını, kalbini, ruhunu. Bağlanmak insana has ama düşmanla hemhal olduğunu unutmayacaksın.

Ali Kemal, ne söyleyeceğini bilemeden bir süre Musa'ya baktı. Başını öne eğmiş vaziyette duruyordu. Hem mütevazı hem vakur... Taşıdığı bedenin hakkını verebilenler gibiydi, içine doğru kapandıkça dışarıyı iyi görenlerden, hep birini bekler gibi uzaklara bakanlardandı.

— Bir bardak çay daha vereyim... İşin sandığından uzun sürecek gibi!

Çayları doldurmak için ocağın başına yürürken,

— Bugün ailenizle tanıştım postanede, dedi.

— Sizdiniz demek o?

Farkında olmadan rahatlamıştı.

— Allah bağışlasın çok güzel bir kız çocuğu. Çok da akıllı...

Ali Kemal gülümsemekle yetindi. Musa ikinci bardakları getirdiğinde gözleri hâlâ Suat'ın üstündeydi.

— Kasabada işler iyice çığırından çıkacağa benziyor, sabahki mevta, şimdi de bu...

— Neden öyle dedin?

— Tabut gibidir bu kasaba. Herkesin ömrü o tabuttan çıkmak için etrafı tırmalamakla geçer de fark etmez hiçbiri. Epeydir peş peşe insanlar kayboldu ama kimse umursamadı. Siz bile ancak yabancılar kaybolunca geldiniz.

Ali Kemal, Suat'ın uzaktan seslenen sesiyle irkildi.

— Amirim, çalışma tamam...

Ama aklı Musa'nın son söylediğindeydi.

— Nasıl yani başka kayıplar da mı var?

Musa, Ali Kemal'in elinden, uzattığı çayı alırken durdu. Tam gözlerinin içine bakıyordu.

— Var elbet ama dedikodu her zaman gerçekten öndedir burada. Bilmiyor muydunuz?

Ali Kemal gözlerinin şaşkınlıkla açılmasına engel olamadan sormaya hazırlanıyordu ki, Suat'ın "Dur! Dur!" haykırışıyla

irkildi. Arabanın başındaki polislerin hepsi son sürat kaçan bir gencin peşine düşmüştü.

Sokaklarını, caddelerini tanımadığı kasabada; hangi sokağın hangi çıkmaza ulaşacağını kestirmeye çalışarak bir süre donup kaldı. Hızla, gencin önünü nereden kesebileceğini düşündü. Ceketini sırtından atarak koşmaya başladığında ayakları onu doksan derece sağa sürüklüyordu.

İlk sokağa daldığında yüz metre kadar ileride gencin bir bahçenin duvarından atladığını gördü. Gördüğü kadarıyla on beş yaşlarında anca vardı. Atletik ve zayıftı.

Önünü kesmek umuduyla tersi yöne koşmaya başladı. Geniş bir daire çizerek gencin önüne çıktığında nefessizlikten ölmek üzereydi. Genç son bir hamleyle sağındaki duvara koştu, üstüne bastığı taş devrilince yere kapaklandı. Arkasına bakmak için doğrulmaya çalışırken Ali Kemal çoktan dibinde bitmiş, genci omuzlarından tutup sırtüstü yatırmıştı.

— Kimsin sen, söyle...

Genç, nefes almakta zorluk çekiyor; anlamsız, boğuk sesler çıkarıyordu. Şakakları, başının tepesi zonklayan Ali Kemal korkuyla ellerini gevşetti ve geri çekildi; çocuk konuşamıyordu, dilsizdi.

★

Dalları kararmış asmayla çevrili avlunun, dar ama konukseever saçağı altında oturuyordu Ali Kemal. Çocukluğunda hayalinde resmettiği sıcak yuvalara benziyordu burası. Çatı saçaklarıyla pencere pervazlarındaki kaba süslemeler, sararmış kerpiç duvarlara şaşkınlık uyandırıcı bir canlılık veriyordu.

Bu iki odalı evin bütün yaşam alanı avluydu sanki. Yemek pişirme işi, toprak zeminde duran ocağın üstünde yapılıyordu. Bu

yüzden komşunun kolaylıkla izleyebileceği bütün köşeler gizli bir ustalıkla kapatılmıştı.

Önüne nezaketle bırakılmış su bardağına uzandı. Dilsiz gencin annesi, ocağın biraz ilerisindeki beton eşiğe oğluyla yan yana çökmüş, ağlamaklı bir ifadeyle, muhtarın ve avluya sıralanan diğer erkeklerin konuşmasını bekliyordu. Ali Kemal, kuruyan boğazından aşağı serin suyu ikinci kez akıttıktan sonra sordu:

— Babasının peşindeydi diyorsun, öyle mi?

— Geçen yazdan beri gözümüze uyku girmedi. Taşağıl'da o rahmetli bulununca bizim oğlanın içine kurt düştü dediğim gibi. Babam mı, diye. Değildir diyordum ama dinletemedim amirim.

Cümlesini cılız bir ağlama sesi böldü.

— Neden kayıp başvurusu yapmadınız?

— Söyledik de, başka nereye gidebiliriz. Bizim yan sokaktaki komşunun oğlu da geçen yaz kayboldu. Sonra ikisini İstanbul'da görenler olmuş. Öyle dedikodu olunca da...

Kadın konuşurken Ali Kemal'in aklından Musa'nın söylediği kasabadaki diğer kayıplar cümlesi geçti.

— Peşinden gitmediniz. Anladım. Peki kocan ne iş yapıyordu?

— İnşaat işleri. Kazıda çalışıyordu iki senedir.

Kadının konuşmasını muhtar böldü:

— Biz Ankara'ya hep yazdık amirim. Orada çalışan kasabanın civan delikanlıları buhar olup uçtu sanki. Ama işte, sözümüz elimiz kısıtlı bizim.

İçten içe muhtarın haklı olduğunu biliyordu. Ankara'nın puslu siyaset ortamında, geçmişi Cumhuriyet'le yeni var olmuş bir kasabayı kimsenin önemsemeyeceğini biliyordu. Çatalhöyük ve hazine olmasa kendisinin de burada olmayacağını bildiği gibi.

— Muhtar, yarın öğlen diğer muhtarları da yanına alıp gel bana. Hepsi mahallesinde kim ne zaman kaybolmuş yazsın. Ben de emniyet başvurularını çıkartacağım.

Avlu kapısına doğru yürürken, kadına döndü.

— Konya'daki diş hekimi onayladı. Kayınbiraderin de gelip teşhisi yapınca, mevtanızı adli tabiplikten alırsınız. Maalesef ancak yarın.

Muhtarın sessizce yanına sokulduğunu fark etti. Kadın duymasın diye fısıldıyordu.

— Amirim, şey soracaktım. Elbisesiz gömülmüş Abdullah doğru mu? Anadan üryan yani? Tövbe olsun!

— Kimden duydun?

— Adli tabip söylemiş. Bizim Abdullah olduğu lafı çıkınca gençler makamına gitmişler.

Ali Kemal, elini yavaşça muhtarın omzuna koydu. Dostça kavramakla, uyarmak arasında bir güçle sıktı.

— Hepimiz üryan gideceğiz be muhtar. Boş ver sen bunları...

Sokağa çıktığında, arkasından yükselen uğultuyu duyabiliyordu. Eğri büğrü tahtalardan, bitişik nizam çakılarak yapılan ahşap kapıyı kapattı. Sokağı yalayan ılık esintiye yüzünü verdi. Güneşin battığı yönün aksine, Çatalhöyük kazısına doğru yüzünü çevirdi. Akşam oluyordu.

★

Her akşam olduğu gibi William, yemekten sonra ahşap verandadaki berjerine oturmuş, şimdi karanlık bir deniz gibi görünen Çumra Ovası'na doğru piposunu tüttürüyordu. Gündüzki halini bilmese, uzaktan yanıp sönen cılız ışıklarıyla kasabanın güzel olduğunu bile düşünebilirdi. Çaresiz ve hüzünlü...

Anadolu'nun bu ücra köşesine geldiğinden beri içini kaplayan bu duygudan aslında nefret ediyordu. "Belki de kavurucu sıcaktan," diye düşündü.

Kışı, soğuğu, insanı kendine getiren ayazları severdi oysa. Londra'da işçi bir ailenin çocuğu olarak doğmuş, zekâsı ve doğal yetenekleriyle en iyi okullarda okumuştu.

Değil sobanın, yakacak odunun bile zor bulunduğu yıllarda soğukla barışmayı öğrenmiş, zekâsı ve notlarıyla hayal bile edemeyeceği sınıflara kolaylıkla girmişti. Hiçbir zaman zengin ve asil olamayacağını, her soylunun kendi tarihinin peşinde olduğunu biliyordu.

Arkeolojiyi biraz da bu yüzden seçmişti. Osmanlı İmparatorluğu'nun sürgün sadrazamlarından birinin torunuyla tanıştığında da fırsatı kaçırmamıştı.

Evliliğinde mutsuz olacağını bilse dahi bu nikâhın ona özellikle cumhuriyetin ilk yıllarının heyecanı geçtikten sonra bütün kapıları açacağını biliyordu. Yaş aldıkça cazibesi artmış; ritmik hareketleri, dans eder gibi yürüyüşü, efsunlu ses tonu sayesinde her insanı etkisi altına alacak güce erişmişti. En sinirli anında bile karşısındakini hizaya çekebilir, tartışmayı sevmesine rağmen sesini hiç yükseltmeden zaferini ilan edebilirdi.

William, "Burada sabaha kadar oturabilirim," diye düşündüyse de çalışması gerektiğini hatırladı. Rezzan, akşam yemeğinden kalan son kâseyi de almış mutfağa giriyordu. Göz ucuyla Robert'a baktı.

Devasa ahşap yemek masasının başından kalkmamış, sırtı kapıya dönük, bir yandan şarap kadehini dolduruyor diğer yandan da sağ bacağını aralıksız sallıyordu. İçtiği onca şaraba rağmen gergindi.

William, kulübe kapısının karşısına konmuş çalışma masasına doğru yürürken, kızacağını bile bile Robert'a,

— Kes şunu çocuk, dedi.

— Sana kaç kere dedim, bana çocuk deme diye!

Üçünün en genciydi Robert. William'ın göz bebeği, her şeyiydi. Alkole düşkünlüğü zaten depresif olan mizacını daha da keskinleştirir, içmediği sayılı zamanlarda ise sempatik kişiliği ortaya çıkardı.

William'la üniversitenin ilk senesinde tanışmıştı. Hocasına duyduğu hayranlık Robert'ı onun önce sekreteri, ardından asistanı, sonra da yol arkadaşı yapmıştı. Önceleri, William'la geceler boyu ettiği sohbetlerde onun çılgın fikirlerine kapılmıştı. Yıllar içinde de onun planlarının önemli bir parçası haline gelmişti. Ama onun gözündeki değeri arttıkça kendine olan güveni azalmıştı. Aslında sadece William'ın aşkına ortak olmuştu, arkeolojiye tutkuyla bağlı değildi. Bu yüzden zaman içinde heyecanı tükenmiş, harareti sönmüş ve bu ortaklıktan Robert'ın payına bitmek bilmeyen bir melankoli kalmıştı.

Sıkça neden oradan oraya savrulduklarını sorgularken, Rezzan'ı hep yanı başında bulurdu. Dostu, kader ortağı, sırdaşı...

— Robert!

Sesi hafiften abla azarı gibi çıkmıştı. Her zamankinin aksine Robert, sakinleşmek istemediğini belli edercesine ayağa kalktı. William'ın karşısına dikildi.

— Mehmet'in ortada olmaması bir tek benim mi umurumda?

William, piposunu kül tablasına bıraktı. Ayağa kalktı ve Robert'ın yanına kadar sakince yürüdü. Onun hezeyanını, yaklaşmakta olan sinir krizini nasıl geçireceğini biliyordu. Elini saçına uzattı. İki saniye sonra başını omzuna yaslaması için onu zorlayacak ve Robert önce biraz direnecek, sonra korkunun biriktirdiği

gözyaşlarının, bütün gün kanına işleyen alkolle birlikte akıp gitmesine izin verecekti.

Ama Robert, elinin tersiyle vurarak William'ın elini itti.

— Çek pis elini!

William kadar Rezzan da donup kalmıştı. Her ikisi de, Robert'ın hiçbir şey olmamış gibi kadehine biraz daha şarap doldurmasını izlerken Robert,

— Başımızın fena halde dertte olduğunu anlamıyor musunuz? dedi ve iskemleye yığıldı.

Otuz yaşında olmasına rağmen oyunbozan bir erkek çocuğu gibi büzdüğü dudağını, az önceki hareketini affettirmek istercesine şişirmişti.

— Bu çocuğu birinci sınıftan beri böyle siz şımarttınız hocam.

— Olsun biz onu öyle sevdik.

Rezzan'ın havayı yumuşatan cümlesine rağmen William'ın sesinde hayal kırıklığı vardı. Tahtından indirilmiş bir kral, erkine karşı gelinmiş bir erkek, vazgeçilmiş bir âşık gibiydi.

Robert, o an toz olup savrulsa, yok olup gitse sanki umuru olmaz gibiydi. Etrafında kendine hayran olmayan hiçbir varlığa tahammülü yoktu ve Robert o duvarı aşmıştı, ilk kez...

— Endişelerini giderecek adam geldi işte.

Park eden otomobilin sesini, gelenleri beklediği için sadece William duymuştu. Ahşap basamakların çıkardığı seslerin ardından kapı açıldı. Aziz kapı eşiğinden zorlanarak girerken,

— Merhaba arkadaşlar, dedi.

Cemal birkaç adım geride kalmış, gecenin karanlığına son bir kez baktıktan sonra içeri girmişti.

— Hoş geldiniz, buyurun...

Aziz, yemek masasının yanına yerleştirilmiş keten kanepeye doğru yürürken, Rezzan'a içki istediğini belirten bir işaretle,

— Ee bir kadeh *Lagavulin*'i hak ettik sanırım, dedi.

Rezzan kadehleri doldurup getirdikten ve Aziz büyük bir yudumu mideye indirdikten sonra,

— İlk haber iyi... Emanetler yola çıkmaya hazır. Önce Kayseri'den Doğu Ekspresi'yle Ankara'ya, sonra da İstanbul'a...

— Kötü olan?

Aziz, konuş der gibi baktı. Cemal, içkisini getiren Rezzan'a teşekkür ettikten sonra,

— Mehmet'in arabası bulundu kasabada, dedi.

Robert, gerilmiş bir yay gibi fırlarken, devirdiği sandalyeye aldırmadan bağırıyordu;

— Hah işte... İşte bu!

William'ın Robert'ı da diğerlerini de görecek gözü yoktu. Sesi buyurgan, kötücül ve soğuktu.

— Kes sesini... Ya Mehmet?

Cemal, emir eri gibi yanıtladı.

— Kendisi yok.

Robert, bir histeri krizinin eşiğindeydi. Sağa sola yürüyor, bütün dünya bir araya gelse durdurulamazmış gibi odada dört dönüyordu.

— Biliyordum... Biliyordum. Önce Almanlar, sonra kokuşmuş ceset, şimdi de bu.

— Yeter dedim sana Robert! Yeter zavallılığın.

— Zavallılık öyle mi? Ben mi zavallıyım William? Söylesene...

Nesnelere tutkun her insan gibi William, çalışma masasını aradı. Birkaç adım geri gidip, iki eliyle destek alarak yaslandı...

— Kasabalılar birbirini gebertip gömdüyse bize ne?

Robert delirmiş gibiydi.

— Sonra da gömdüğü yeri beğenmeyip taşımış öyle mi? Siz cesedin gömülme şeklini duydunuz mu?

— Hayır, sen nereden duydun?

Robert afallasa da yanıtlamakta gecikmemişti.

— Ne önemi var, bütün kasaba bunu konuşuyor.

Robert dışında herkes şimdi Cemal'e bakıyor ve Robert'ı aklayacak bir yanıt bekliyordu.

— Cenin şeklinde bağlanarak gömülmüş...

— Ben de bunu diyorum. On bin yıl önce yaşamış Çatalhöyüklüler gibi, cenin şeklinde ve mezara dik... Kim biliyor bunu kazıdakiler dışında, hiç kimse. Biri bize bir şey anlatıyor. Ya Almanlar kayıp değilse?

— Saçmalama...

William'ın duyduklarına rağmen kendinden emin hali Robert'ı daha da sinirlendirdi. Herkese sırayla baktıktan sonra hızla dışarı çıkmak için yürürken sesini daha da yükseltti.

— İnanmıyorum ya, inanmıyorum. Bu odadaki tek salak benim sanırım. O Ali Kemal gömme şekline takılmayacak mı sence! Zaten kasabalılar... Neyse ya! Eğer benden bir şey saklıyorsanız!

Tehditle başlayan cümlesini kapıyı hızla çarparak tamamlamıştı. İçeridekilerse zayıf halkanın Robert olduğunda hemfikir, aralarında gizli bir anlaşma varmışçasına susuyordu. William'ın konuşurken odaya yayılan sesi yine de temkinliydi.

— Mehmet taşıdığı şeyle ilgili uyanmış olabilir mi?

— Bilemeyiz! Hem anladıysa da artık çok geç. Dua edelim de elinde bir şey olmasın.

— Yaşıyorsa tabii!

Bu kez itiraz Rezzan'dan gelmişti. Salona açılan mutfak kapısına dayanmış, bir *Anubis* heykeli gibi kendinden emin dikiliyordu. William,

— Cemal, en ufak bir hata yapamayız. Ne yap et, teslimatı sen yap, derken sesi hiç olmadığı kadar endişeli çıkmıştı.

— İzin almam zor bugünlerde... Dikkat çeker.

— Aziz kaymakamla konuşsun bir görevlendirme ayarlasın. Her şeyi ben düşünmeyeceğim değil mi?

Odadaki herkes akşamın da, konuşmanın da bittiğini biliyordu. Cemal ve Aziz verandadan aşağı inerken korkuluklara yaslanmış olan Robert,

— Bu ikisine asla güvenmiyorum, diyerek, adamların arkasından bakan William'a seslendi. Akşamdan beri ilk kez kendine gelmiş görünüyordu.

— Bu yüzden ateş hattına sürdüm ya onları...

William, piposundan derin bir nefes aldı ve dumanı, Çumra'nın, çok uzakta yanıp sönen ışıklarına doğru üfledi.

★

Suat çay demlemek için çay ocağına gitmişti. Saatlerdir yan yana çalışıyorlardı. Ali Kemal, nöbetçi olanlar hariç, diğer polislerin eve gitmesine izin vermişti. Suat'ı yakından tanımış, zekâsını sevmişti –yetişme tarzları yahut politik görüşleri birbirine hiç benzemese de. Suat bütün emre amade tavrına rağmen, aklına yatmadığı her konuda saygıyla tartışmasını biliyordu.

O, elinde çay tepsisiyle içeri girerken Ali Kemal, bir duvar boyunca sıralanmış fotoğrafların tam karşısındaki iskemleye tekrar oturdu. Okul gezileri, piknikler, ekibin çalışma detayları... Kazının

ilk gününden itibaren çekilmiş her fotoğraf, kare kare karşısındaydı Ali Kemal'in.

Birlikte saatlerce fotoğraflara bakıp ellerindeki envanterle karşılaştırmış ama hiçbir ipucu bulamamışlardı. Yine de Ali Kemal bilincinin karanlık bir yerinde takılıp kalmıştı. O beklediği ışık bir yansa, aniden ayılsa, kafasındaki soruların yanıtını fotoğraflarda bulacaktı sanki. İskemleden kalktı. Kaşığı kenara bırakıp çayından bir yudum aldı.

— Çatalhöyük kazısının iki yılda mesire alanına döndüğünü anladık en azından.

"Kazıya giden herkes öğrenmiş olabilir..." Sesli düşündüğünü fark edip aklından geçenleri dile getirmeye Suat'a bakarak devam etti:

— William, Abdullah'ın gömülme şeklinin Çatalhöyük kazısında bulunan eski mezarlarla aynı olduğunu teyit etti. Oraya giden herkes öğrenmiş olabilir sonuçta. Baksana özel bir bilgi değilmiş anlayacağın.

Suat'tan yanıt beklemeyen soruları art arda sıralamıştı. Tekrar oturdu. Ellerini başının arkasında birleştirip, bacaklarını masaya uzattı. Bakışları hâlâ fotoğraflardaydı.

— Suat, insanın bu hayattaki amacı nedir sence?

— Kimin benim mi?

— Seninkini sonra dinlerim, genel olarak yani. İnsan evladının...

— Bilmem. Düşünmedim hiç, ölmemek mi mesela?

Ali Kemal, hiç beklemediği anda gelen bir kahkaha dürtüsüne teslim oldu. O kadar içten gülmüştü ki Suat dalga geçtiğini düşünmemişti bile.

— Yaklaştın sayılır. Zaman kazanmak. Ve evet haklısın öncelikle ölüme karşı. Ve tabii kriz anlarında. Mesela şimdi sana

cevaplamak istemeyeceğin bir soru sorsam, zaman kazanmak için lafı uzatacağın gibi.

— Bunu anlamadım.

— Ben de...

Yerinden kalktı, kayıpların ve Abdullah'ın bilgilerinin yazılı olduğu tahtaya yaklaştı. Neredeyse mırıldanarak,

— Kim dikkatler bu kadar kazıya yönelmişken, yakalanmak istercesine zamanını daraltır ki?

— Kim?

— Ben de onu soruyorum...

Hızla arkasını döndü. Suat'a bakarken gözleri parlıyordu.

— Bize meydan okuyan ya da meydan okuyacak kadar zekâsına güvenen biri...

Cümlesine devam edemeden kapıda dikilen Musa'yı fark etti.

— Musa Usta gelsene!

Onu gördüğüne memnun olduğunu belli ederek gülümsedi. Musa,

— Size söylemem gereken bir şey var, derken Suat'a yan gözle bakarak yalnız konuşmak istediğini belli etmişti.

Suat, çay getirme bahanesiyle sıvışır gibi odadan çıkmış, Musa gergin ama kendinden emin bir ifadeyle gösterilen yere oturmuştu. Bedeni ne kadar içe dönükse, yüzündeki aydınlık o kadar belirgindi.

— Nedense, ki dilerim Allah affeder, birçok şey namaz kılarken aklıma gelir. O günün muhasebesi gibi.

Ali Kemal, bir şey söylemese de müstehzi gülüşü öbür dünyayla pek de ilgilenmediğini yeterince anlatmıştı.

— Önemli değil hepimizin tercihi kendine. Dediğim gibi kime geliyordu bilmiyorum. Ama arabayı daha önce de benim

dükkânın önüne ya da yakınına bırakmışlığı var. Bazen çay içmeye uğrardı, ama...

Ama ne?

— Bu bizim kazıdan bir şeyler çalındığından bahsediyordu. Hepsinin çok değerli olduğundan, adamların bunları yurt dışına kaçırdığından falan. Çaktırmadan kendisine taşıttıklarından şüpheleniyordu.

— Nasıl anlamış?

— William, Mehmet'i birkaç kere İstanbul'a Karaköy'e yollamış. Kapalı sandıkları orada birilerine bırakmış. Normalde Ankara'ya kayıtlı mı teslim edilmesi gerekiyormuş ne. Anlatıyordu işte ne bileyim. Dinlememişim belli ki.

Ali Kemal'in düşüncelere daldığını görünce bir süre sustu.

— Neden bugün anlatmadım diye soracak olursan?

— Aslına bakarsan soracağım!

— Kazıda türlü dalavere döndüğünü biliyorum. Neredeyse kasabanın tamamı bir şekilde oraya bağlı...

— Polise de güvenmiyorum, diyorsun. Anladım...

— Tabii şimdi neden geldiğimi de soracaksın...

Ali Kemal şaşkınlıkla Musa'ya baktı. Ya çok zekiydi ya da aklından geçeni anında okuyordu. Bu kadar açık olmaktan hoşlanmazdı.

— Sen başkasın! Hayatla derdin var, hayatla derdi olanın kendiyle işi olmaz. Zaten bildiklerim de bu kadar.

Ali Kemal, kendini çırılçıplak ve savunmasız hissetmişti. Aklına bir şey gelmiş gibi kalktı. Fotoğrafları ve dosyaları topladı.

— Sağ ol güvendiğin için. Kusura bakmazsan artık sahiden eve gitmem lazım.

— Ne demek? İnsanın evi mühim...

Toparlanıp odadan birlikte çıktılar. İki kat aşağı inen merdivenleri sessizce adımlarken ikisi de konuşmadı. Ali Kemal nöbetçi polisin selamını alırken, yüzüne çarpan serin havayla rahatladı. İki adım önünde yürüyen Musa'ya seslendi.

— Eve bırakayım mı?

— Sağ ol, ev yakın sayılır. Yürürüm... Ama sen eve hâlâ aklını da götürüyorsun bakıyorum.

Konuşurken, Ali Kemal'in koltuğunun altındaki dosyaları işaret etmişti.

— Uykusuzluk kendimi bildim bileli problem. Zaten aklımda kalacaklar...

— Ev mabedidir insanın. İçine neyi soktuğuna dikkat edeceksin.

Ali Kemal, "Haklısın..." diyerek konuyu geçiştirirken, aklına gelen ilk düşünceye can simidi gibi sarıldı.

— Bu arada teşekkür edemedim. Elif adının anlamını öğrenmiş sayenizde!

— Elif önemli isim! Dik başlılığı, tekliği, aslında yalnızlığı anlatır. Adı gibi dik bir çocuk.

— Fazlasıyla...

— Benim de var iki tane ama benimkiler oğlan...

Konuşmanın tekrar güvenli sulara geldiğini fark eden Ali Kemal,

— Bir şey soracağım, dedi. Bugün, bu kasaba bir tabut, dedin. Neden?

— Tabutumuzun çivisini kendimiz çakarız da ondan. Sana sorsam şimdi, hayatta doğru mu vardır yoksa seçtiğin mi doğrudur?

Ali Kemal'in sorma amacı uçup gitmiş, nasıl olduğunu anlamadığı bir şekilde tekrar kendine dönmüştü.

— Mesela seni de bir şey yaralamış...

— Kız kardeşim! Genç yaşında ona çarpıp öldüren adamı asla adaletin önüne çıkaramadım. Onu bir leş gibi sokağın ortasında bırakıp kaçtığı halde...

Kelimeler ağzından dökülürken susmak istiyor, bu kadar az tanıdığı birine en büyük yarasını açtığına inanamıyordu. Hatta şu an ondan ayrılmak istemediğini fark etti. Biraz ilerideki banka otursa; günler, geceler, mevsimler boyunca anlatsa, anlatsaydı... Bıkmadan usanmadan dinleneceğini hissediyordu... Hayat boyu konuşmak istediği yegâne acısını dinleyecek olanı, bu kuş uçmaz kervan geçmez kasabada mı bulmuştu yani? Şaşırdığı ölçüde çocuklaşarak sordu.

— Yine de doğru tektir, değil mi?

Musa'nın ağzını, kâinatın sırrını tek bir kelimeyle verecekmiş gibi açışını dikkatle izledi. Musa ise, insanı insan yapan bütün güzelliklerin sığdırıldığı bir gülümsemeyle karşılık verdi.

— Belki de değildir, kim bilir...

★

Ali Kemal, beyaz çarşafların arasına sığınır gibi girdi. Arkası dönük yatan karısına sarılırken baldırına değen ipeksi bacağı içini ürpertti. Geç yattığı her gece, ki hasta olduğu zamanlar hariç hemen her gece demekti bu, kendini suçlu hisseder, karısının bedenine kendini düğümlerdi. Ama Zeynep bu kez izin vermek istemiyormuş gibi bacaklarını uzattı.

— Elif bekledi seni.

Ali Kemal, anlamazdan gelerek,

— Öptüm kızımı. Şimdi sıra sevgilimde, dedi.

Yüzünü karısının saçlarına gömdü ve derin bir nefes aldı.

— Tam bir kız babasısın biliyorsun değil mi?

— Biliyorum, derken sevişme isteğiyle karısının beline sarıldı ama Zeynep hırsla döndü.

— Onu senden daha az düşünüyor olabilir miyim sence?

— Hayır...

Şimdi yüzleri birbirine dönük, aralarında bir karış mesafe ya var ya yok bakışıyorlardı. Ali Kemal daha fazla ileri gidemeyeceğini anlamış, bekliyordu. Sonra karısının gözlerinden geçen o aşk ışıltısını gördü.

— Yine de, bu kız babası hallerini seviyorum, o da ayrı...

Kavga bitmişti... Karısını bitmeyen bir istekle öpmeye başladı...

Zeynep, gevşemiş eklemlerini esneterek soluna döndü. Yatağın diğer tarafı beklediği gibi boştu. Ne kadar zaman uyuduğunu anlamak için kolundaki saate baktı. Kocasının *Thonet* iskemleye astığı gömleğini sırtına geçirip kapıyı açtı.

Ali Kemal, getirdiği bütün dosyaları yemek masasına sermiş, kenar sehpada duran abajuru tam ortalarına yerleştirmiş, iki eliyle dayandığı masanın üstüne dikkatle bakıyordu. Ahşap kaplamanın ses çıkarmaması için parmak uçlarına basarak yürüdü, kocasının beline sarılıp, başını sırtına dayadı.

— Hiç uyumadın mı?

O kadar sık yaşadıkları bir andı ki bu, ne Ali Kemal irkilmiş ne de Zeynep korkuturum diye endişelenmişti. Masanın üstüne muntazam aralıklarla sıralanmış kâğıtlara uzanıp baktı. Ali Kemal, kolunu arkaya atıp sarılarak karısını yanına çekti.

— Ben mi uyandırdım seni yoksa?

— Hayır, uyuyamayacağını biliyordum zaten.

Şimdi, loş ışığın altında sanki dünyanın en önemli sırrını saklıyormuş gibi parlayıp göz kırpan kâğıt parçalarına beraber bakıyorlardı.

— Sabah anlatacaktım ama madem buradasın, bakar mısın şu raporlara? Çay?

— Olur valla, bu saatte demlediysen?

Ali Kemal soluğu mutfakta almıştı bile. İki bardak demli çayla salona dönerken,

— Daha önce hiç bu kadar tarih ve düzen boşluğu olan bir kazı envanteri gördün mü? diye sordu.

Masanın başındaki iskemleye oturdu ve karısının raporları dikkatle incelemesini izledi. Odayı dolduran ahşap kurmalı saatin yelkovan sesiyle bir süre bekledi. Zeynep bir süre daha dosyalardan başını kaldırmayacağa benziyordu.

Sigara tablasını alarak dışarı çıktı. Serin bir yaz gecesinin erken sabahında kasaba içine kapanık ve durgun görünüyordu. Sokaktaki bütün ağaçlar sessizliğe ve karanlığa gömülmüştü. Uzaktan perişan bir köpeğin uluması duyuluyordu.

Ali Kemal, birkaç nefeste bitirdiği sigarasını söndürürken, "Bu kasabada ne var?" diye düşündü. Huzur dolu olması gereken saatlerinde bile bir gurbet, bir güz bahçesi gibi ıssız görünüyordu.

Ürpererek içeri girdiğinde, Zeynep masadan başını yeni kaldırmıştı.

— Haklısın. Envanter hem eksik hem de tuhaf tutulmuş. Ancak Türkiye'de hiç çalışmadım biliyorsun. Akademik bilgi de her zaman pratikle örtüşmeyebilir.

— Çatalhöyük'ün Anadolu'da olması bir şey değiştirmez. Dünyanın gözü bu alanın üstünde... Çok uluslu bir kazıda temel kurallara uyacaklarını biliyoruz en azından.

— Peki, Çatalhöyüklülerin, evlerini atalarının cesetleri üzerine yaptığı geçen yıl keşfedildi değil mi?

— Evet...

— Bütün dünyayı şaşırtmıştı! Ev temellerinde cenin şeklinde gömülmüş insanları bulmak. Hem ev hem tapınak gibi...

— Neden soruyorsun bunları?

— Şimdi bu keşif çok önemli. Çünkü binlerce yıl önce yaşamış bir toplumun belli bir inanışın gereklerini yaptığını keşfediyorsun, hayat alanıyla ibadet alanlarını ayırdıklarını üstelik, böyle bir keşiften sonra bunun üstüne gidersin.

Ali Kemal, karısını pürdikkat dinliyor ve sonunu nereye bağlayacağını merak ediyordu. Sabırsızdı.

— Ee, dedi.

— Sanırım haklısın! Kazı çalışmasında, belirlenen bu önemli noktadan ilerlenmesi gerekirken iki yıl boyunca sürekli yer değiştirilmiş. Bir şey aranıyormuş gibi.

Ali Kemal, fotoğraflardan birini alıp Zeynep'in önüne bıraktı.

— Tamam, bu söylediklerin çok doğru. Şimdi de asıl konuya geliyorum. Bak bu parçalar kayda girilmemiş.

Fotoğrafta, kayıp üç Alman arkeoloğun yan yana dikilip gülümseyerek poz verdikleri görülüyordu. Alman ekibin lideri ve en uzun boylusu olan Alfonso Bailey, başına geniş gölgelikli bir şapka takmış, keten kargo pantolonun paçalarını tozlu deri çizmelerinin içine tıkmıştı.

Üçü de ellerinde geniş kabzalı, toprak altından yeni çıktığı belli olan, üç farklı boyda kamayı gururla tutuyordu. Çok uzakta kazıda çalışmakta olan bir işçi, âna tanıklık etmek ister gibi bakarken donakalmıştı.

— Kim bunlar?

— Kim değil, ne bunlar? Zeynep anlamaz gözlerle kocasına baktı.

— Kamalar mı?

— Evet. Bütün gece buradaki kamaları envanterde aradım. Yoklar... William ve ekibinin kaçırmaya çalıştığı Dorak Hazinesi'nin parçaları olabilir mi?

— O halde Alman grup hazineyi buldu ve hazine konusunda anlaşmazlığa düştüler öyle mi?

— Bence değil. Herkesten kaçıracağın değerli bir şeyle böyle poz verir misin?

Zeynep, bilmiyorum der gibi dudak bükerken, Ali Kemal devam etti.

— Ben, fotoğrafta keşfiyle gurur duyan üç adam görüyorum sadece. Hırsız değil.

Ali Kemal'in cümlesinin bitmesiyle, Elif'in "Anne!" diye haykıran sesinin duyulması bir oldu. Her ikisi de canhıraş bir halde, birbirlerine ve eşyalara çarparak odaya ulaştığında Elif korkudan yuvasından fırlamış gözlerle babasına pencereyi gösteriyordu. Ağlamamak için kendini zor tutuyor, beti benzi atmış görünüyordu.

Ali Kemal kızını hızla kucağına aldıktan sonra karısına salonu işaret etti. Odadan çıkarken konuşmuyor, jest ve mimikleriyle eşini yönlendiriyordu. Elif, babasının boynuna kollarını dolamış, başını boynuna gömmüştü. Neredeyse fısıltıyla,

— Baba, camdan biri bakıyordu, dedi.

— Sakin ol kızım, sana öyle gelmiştir belki.

Salona vardıklarında, karısına başıyla işaret ederek kızının ilacını getirmesini istedi. Sırtları duvara dönük şekilde, ikisini bir koltuğa oturttu. Endişeli gözlerle kendisini izleyen kızına,

— İçin rahat etsin diye ben yine de bakayım bahçeye olur mu?

Kızının astım krizini tetikleyebilecek en ufak bir sert hareket yapmak istemiyordu. Karısıyla bakışarak anlaştıktan sonra çekmeceye kilitlediği silahını ikisine de göstermeden aldı. Bütün hareketleri sakin ve temkinliydi.

Kapıdan çıkar çıkmaz tabancanın kilidini açtı ve koşmaya başladı. Hayriye'nin, eşine söylediği basamağa takılıp tökezlerken, düşmekten son anda kurtuldu. Hızla arka bahçeye, sonra sokağa, görüp girebildiği her karanlık köşeye sanki birini kovalarmışçasına koştu, koştu. Ama kimse yoktu. Evden fazla uzaklaşmak istemiyor, kızının hayal görmüş olmasını diliyordu ama içindeki his, birinin gerçekten etrafta olduğunu söylüyordu.

— Kahretsin! diyerek geri döndü. Zeynep kapıda beliren Ali Kemal'e,

— İyiyiz merak etme, dedi.

Kapıyı kapattı. Zeynep'e oturmaya devam etmesini işaret ederek tekrar kızının odasına yürüdü. Pencerenin önüne vardı. Cama çarpan ya da silüet gibi görünen bir ağaç dalı olup olmadığına baktı. Perdeyi çekmek üzereydi ki pencerenin dış pervazında duran bir karaltı gördü. Ahşap kanadı açtı ve dokundu. Sert bir cisim, kumaşa sarılmıştı.

— Ali Kemal?

Karısı, kızı kucağında eşikte merak ve korkuyla bakıyordu. Ali Kemal, elindekini saklayarak ikisine sarıldı.

— Tamam geçti...

Bir saat sonra Elif, salondaki kanepede, üstüne örtülen battaniyeye sımsıkı sarılmış, uyuyordu.

Gün ağarmak üzereydi. Karı koca, masanın üstüne açtıkları eski yün bezin içindekine hayretle bakmaya devam ediyordu. Birkaç saat önce inceledikleri fotoğrafta Alman arkeologların elinde gördükleri kamalardan biri, karşılarında duruyordu.

★

Aslında Çumra'nın tarihi, tuhaf hatta anlaşılması güç bir şaka gibiydi. On bin yıl önce kim oldukları bilinmeyen bir insan topluluğu bu uçsuz bucaksız çamur deryasının, alabildiğine uzanan bir bataklığın tam ortasına yerleşmiş, sonra da ortadan yok olmuştu. On dokuzuncu yüzyıla kadar da kimse değil ev yapmak, tek bir çivi bile çakmamıştı buraya.

Ta ki, Osmanlı İmparatorluğu, Haydarpaşa-Bağdat demiryolunun Çumra istasyonu binasını inşa ettirene kadar. Cumhuriyetle birlikte önce Konya Ovası'nın sulama yapıları, ardından lojman olarak kullanılan derme çatma binalar derken, Çatalhöyüklülerin bataklığında yoktan var edilen genç bir kasaba doğmuştu.

Tarlada cesedi bulunan Abdullah'ın evi de, işte bu ilk kurulan ve "İçeriçumra" diye anılan mahalledeydi. Ali Kemal, göğsünde polis arması taşıyan ve Suat'ın kefil olduğu herkesi öğle namazından sonra kılınacak olan cenaze namazında görevlendirmişti. Sivil kıyafetler giymelerini, halkın arasına karışmalarını ama gözlerini dört açmalarını istemişti. Terleyeni, sağa sola bakınanı, akraba olmadığı halde gerektiğinden çok ağlayanı anında rapor edeceklerdi. Katilin cenaze namazına gelmesini umuyordu.

Yanında Suat'la caminin avlusuna girdiğinde kalabalığa karışmış polislerin yerlerini tek tek tespit etti. Suat, namaz boyunca her biriyle irtibatlı olacaktı. Kasaba halkından olduklarını ve öyle

davranmaları gerektiğini tembihlese de hepsinin heyecanı yüzlerinden okunuyordu.

Avlunun girişinde durdu ve bir sigara yaktı. Giderek artan kalabalığa sonra da camiye baktı, oldukça küçüktü. Düz toprak dam olan üst örtüsü, sac levha kaplı kırma çatı ile kapatılmıştı. Cami, yaratıcıya övgünün ihtişamından uzak, kasabanın çorak kaderini omuzlarında taşır gibi çökük, eski ve hüzünlü görünüyordu.

Gözü, musalla taşına yerleştirilmiş tabutun başında dimdik duran dilsiz gence takıldı. Omuzları, aylardır aradığı babasını bulmuş olmanın nişanını taşır gibi dikti. Bedeni, evi terk etmiş bir adamın insanların gözünde ezilmiş oğlu gibi durmuyordu artık. Kovaladığı o çocuk gitmiş, yerine göğüs kafesini acemice şişiren genç bir adam gelmişti...

İnsan denen yaratığın ruhu nasıl da pamuk ipliğine bağlı, diye düşündü. Daha dün yorgun, çelimsiz, donuk kara gözleriyle bakan çocuk şimdi babasının başında, boğazı sonuna kadar iliklenmiş çizgili gömleğinin içinde, başında hayalî bir kukuletayı taşıyan keşişe benziyordu.

Suat'ın "Amirim her şey yolunda görünüyor," fısıltısıyla düşüncelerinden sıyrıldı.

— Neden yolunda olduğunu düşündün?

— Bilmem... Bildiğimiz herkes burada.

— Bilmediğimiz kimseyi aramıyoruz ki!

Yine de haklıydı Suat. Onlar, karanlığı seven bir katili arıyordu ama gün ışığı, avluda saf durmaya hazırlanan herkesi olması gerektiği gibi, dosdoğru gösteriyordu. Elem verici olan, öğle güneşinin düşmanlığına karşı bir silahı yoktu.

İmamın emriyle cenaze namazı için safları sıklaştıran cemaate umutsuz gözlerle baktı. Son sıraya yürüdü ve "Allahu ekber!" diyerek ellerini göbeğinin üstünde bağladı.

En son bu hareketi kız kardeşinin cenaze namazında yaptığını hatırladı. Bir el boğazını cendere gibi sıkarken, bir keçinin inadıyla dikilmiş, imamın söylediği hiçbir sözü onaylamamış, insanın söylediğine güvenmemeyi o gün öğrenmişti.

Suat'ın omzuna dokunmasıyla irkildi. İki sıra önlerinde genç bir adam, herkesin aksine ellerini iki yanına saklamış, sessizce ağlıyordu. Gözlerini, bekle der gibi devirerek Suat'tan uzaklaşmasını istedi. Hayatın da insanlar gibi ikiyüzlü bir tuzakçı olduğunu biliyordu. Gencin önce sol, sonra sağ tarafına baktı. İki sıra ötede saf tutan Musa'yı gördü.

Başka insanlarla olan ilişkilerinde, oynadığı rolde dürüst olan, mızıkçılık yapmayan, dindarlığa sığınmayan her insan gibi huşuyla namazını kılıyordu. İçini bir huzur kapladı... Etrafını saran beyaz takkeli kafaların arasında bir katil varsa bile, kurallara sıkı sıkıya bağlı bir dinin soluğu, Musa'nın güven veren yüzü sayesinde, bedenine değmeden geçip gidiyordu.

Namaz biterken cemaat baş kısmına beyaz havlu gerilmiş tabutu, son otobüse yetiştirmek ister gibi aceleyle omuzladı. Halk sanki sessiz bir anlaşma yapmışçasına Abdullah'ın cesedini belediyenin cenaze arabasına hızla yüklemişti.

Ali Kemal, cemaatin bu ruh halini intihar edenlerin cenaze evlerinde görmüştü. Ölü evine gelenler, gerçek bir yas tutmaya çekinir; cesetten bir an önce kurtulmak ister gibi tabutu çabucak götürürlerdi mezarlığa. Sanki günahına ortak olacaklarmış ya da ölüm onlara da bulaşacakmış gibi...

Abdullah'ın ölümündeki sır perdesi, cesedinin aylar sonra çırılçıplak ortaya çıkması, belli ki kasabalıları tedirgin etmiş, kimse tabutu gerçekten yüklenmek istememişti.

— İyi misin?

Musa tam dibindeydi.

— Eh işte, derken Musa'nın dudağının kenarıyla gülümsediğini gördü.

— Bu halk insanın da hayvanın da ölümünü çok görmüştür. Bizim hafızamız ölüme dair sahnelerle dolu. O yüzden bir cenazeyle sarsılmaz.

Ali Kemal, Musa'yı dikkatle dinliyor ama avludan çıkanları da kaçırmamaya çalışıyordu.

— Yani?

— Diyeceğim o ki aradığın burada olmayabilir.

★

Ali Kemal, görevlendirdiği polislerin mezarlığa gitmesini istemiş ama umudunu da kaybetmişti. Musa'nın dediği gibi katil hiç gelmemiş ya da gelse bile aylardır yaptığı gibi halkın arasına ustaca gizlenmiş olabilirdi.

Suat'ın kullandığı makam aracının arkasında bir süre sessiz sedasız oturdu. Camdan, mezarlığa gidemeyecek kadar zor yürüyen yaşlıların geçip gitmesini izledi. Musa belki haklıydı ama bütün bunlar daha büyük bir oyunun parçası gibiydi hâlâ. Düşüncelerini paylaşmak, bunları anlatmak ister gibi aniden dikiz aynasına baktı. Vazgeçip sessiz ama derin bir iç çekti. Suat anlamış gibi,

— Kim cesaret edebilir ki böyle bir şeye, diye sordu.

Şaşırmıştı:

— Anlamadım?

— Dün geceyi diyorum amirim. Kim evinize böyle yaklaşabilir ki?

Önce Suat'ın sezgisine, sonra da gece olanları bu kadar hızlı unutmasına şaşırdı ama toparlandı.

— Yine de tehdit olduğunu sanmıyorum, diye yanıt verdi.

— Hazinenin parçası değil mi sonuçta?

— Öyle ama yalnızca para peşinde, kıçı kırık hazine avcılarından bahsetmiyoruz. O hazineye sahip olmak isteyecek çok ülke var. Birisi, ya bu hazineden kurtulmak istiyor ya da bize gözümüzden kaçan bir şey anlatıyor.

— Mehmet olabilir mi dün geceki?

— Bunu ben de düşündüm, bir şekilde büyük bir şeye bulaştığını anlamış ve korkmuş olabilir ama... Ama karısını niye tehlikede bıraksın? Yine de kapıma gelen her kimse, William'dan nefret ediyor ve onun ne yaptığını biliyor. En azından bundan eminim.

Bir süre daha konuşmadan yol aldılar. Emniyet binasının önüne park ettiklerinde William, Rezzan ve Cemal ayaküstü konuşuyordu. William yüzüne kocaman bir gülümseme yerleştirerek Ali Kemal'e "Tünaydın," derken, Cemal bir adım geri attı. Soğukkanlılığını kaybetmiş görünüyordu.

Rezzan ise, çekinmeksizin öyle bakıyordu ki Ali Kemal'e, ortamın gerginliği olmasa fark edilmemesi imkânsızdı. İlk konuşan William oldu.

— Malzemelerimizi teslim almaya geldik. Cemal Bey ilgilendi sağ olsun!

— Mehmet alışverişinizi ve ödemelerinizi yapmış. Malzemeler sizin doğal olarak. Biz kayda aldık zaten.

— Bir an önce kendi de bulunur umarım...

Ali Kemal belli belirsiz gülümsedi. Kasabaya gelirken mertçe bir oyun oynayacağını sanıyordu. Oysa William sırnaşık bir kediye benziyordu. Gösterdiği sıcak dostluk ne kadar gerçek, tırnaklarını ne zaman çıkarıp parçalayacak, nasıl yırtacak belli değildi. Kendi kendine "Oyunun sonu geldiğinde, maskesi tamamen düştüğünde ne yapacak, ne kadar ileri gidecek acaba?" diye düşündü.

William'ın "Size kolaylıklar diliyorum..." diyerek uzattığı elini sıkarken tiksinti hissetti.

— Birazdan kazıda çalışanların ifadelerini almak için birilerini yollayacağım. Mehmet'le ilgili. Orada olursunuz umarım.

William çoktan arazi aracına yürümeye başlamış, geride kalan Rezzan'a bakıyordu.

— Hay hay, tabii ki. Rezzan?

Ses tonu, yüzünün yumuşaklığının aksine hırçın ve emir verir gibiydi. Buna rağmen Rezzan,

— Yemekte görüşmek üzere, diyerek ağırdan almış, elini sonsuza dek beklemeye razıymış gibi uzatmıştı.

Karısından ne kadar farklı olduğunu düşündü; korkusuz, bedenini kuşatan aşk mikrobunu bulaştırmaya hevesli, tedbirsiz ve tutkulu.

"Yemekte" sözü kafasında yankılanırken, Suat'ın "Muhtarlar bekliyor," diyen sesiyle toparlandı.

Odasının kapısını açtığında, mahalle muhtarlarını, iskemlelere yayılmış, önlerinde birer bardak çay ve ellerinde kargacık burgacık yazılarla dolu kâğıt parçalarıyla bekler halde buldu. Bir el hareketiyle kalkmalarına gerek olmadığını belirterek masasına oturdu.

Ali Kemal'in istediği gibi, mahallelerindeki kayıp listesini çıkarmışlardı fakat yine de çoğunu akıllarına yazarak gelmişlerdi.

Neyi, nasıl söyleyeceklerini bilemeden beklerken gerilmişlerse de yeni amirin bu suskun, sakin hali muhtarların yüreğine su serpmişti.

— Hoşgeldiniz beyler... Şimdi elimdeki rapora göre kasabada son iki yılda polise sadece beş kayıp başvurusu yapılmış. Şimdi sen anlat bakalım dinliyorum.

Soru, Abdullah'ın evinin olduğu İçeri Çumra Mahallesi muhtarınaydı.

— Dediği gibi, Abdullah'ın karısı, kocası için kayıp diye başvuru yapmış. Mustafa için de ben başvurmuşum. Sende ne var len Mehmet?

— Alemdar Mahallesi'nde kayıp yok ama Apasaraycık'tan Abdullah'ın uzaktan akrabası olan genç var.

— Abdullah'ın akrabası da mı kayıp?

— Akraba dediysek burada herkes bir şekil uzaktan akraba zaten.

— Anladım!

— Anlayacağın amirim bizim hesaba göre, Bakkalbaşı'ndan bir, Çaybaşı'ndan iki, Bağlar'dan üç, Cumhuriyet'ten iki, Meydan'dan bir, bende de Abdullah olduğuna göre...

Eliyle hepsini tek tek göstererek sayarken, Ali Kemal,

— Yani on kişi kayıp... Üç arkeoloğu ve Mehmet'i de sayarsak on dört, dedi.

— Almanların bizimle ne ilgisi var amirim? Bizde göçen çok olur. Gençler epeydir kasabada durmak istemiyor zaten.

— Ailelerini de bırakıp kaçıyorlar diyorsun?

— Yok öyle değil de, büyükşehir malum. Hem aldık onlardan haber. Kimi İstanbul'dan kimi Ankara'dan çıktı... Almanya'da görülen bile oldu.

— Kimden öğrendiniz bunları?

— Ya herkesin bir akrabası, tanışı var sonuçta büyük yerlerde.

— Dedikodu diyorsun!

— Yok öyle değil de... Gittiklerini görenler diyelim...

— Abdullah bir yere gidememiş ama! Bir yıldır burada yatıyormuş. Neyse, Abdullah'ın kazıda çalıştığını biliyoruz. Diğerlerine de bakacağız.

Ali Kemal'in konuşması, Suat'ın kapıyı açıp seslenmesiyle bölündü.

— Amirim buna bakmanız lazım!

— Tamam beyler, geldiğiniz için çok sağ olun. Şimdi sizdeki kayıtları alıp hepsine bakacağız. Şimdi müsaadenizle.

Teker teker hepsiyle tokalaşırken, Suat'ın odadakilere saygısızlığa varan bir sabırsızlıkla mırıldandığını duyuyordu. Sert bir hareketle "Gidelim," diyerek elini kaldırdı. Bu haliyle Suat'ın yüzü bambaşka görünüyordu. Daha da iyi yürekli bir ifadesi vardı; elinde olmadan gülümsedi.

Beraber toplantı odasına vardıklarında Suat koşarak tahtanın başına geçti. Ali Kemal'in tam karşıya oturmasını bekledi. Duruşunu düzeltti... Kâinatın sırrına eren bir çocuk gibi anlatmaya başladı. En azından Ali Kemal böyle görüyordu onu.

— Bakın. Önce Alman ekibin kaybolma tarihlerini altlarına yazdım.

— Tamam...

— İlk Alfonso. 20 Haziran... Ardından Mark. 27 Haziran... Sonra Willheim 4 Temmuz.

— Aralarında birer hafta var, güzel...

— Evet ama hepsi aynı günün akşamı. Pazar gecesi.

Ali Kemal, dikkatli hareketlerle yavaş yavaş tahtaya doğru yürüdü. Kollarını göğsünde birleştirdi. "Haydi bakalım," diyerek bir adım geriye gitti.

— Ve Mehmet de tabii. İzin günleri yani...

Suat, başını sallayarak onayladı; gururu yüzünden okunuyordu.

Ali Kemal, çenesini ovuştururken gözlerini tahtadan alamıyor, dik dik bakıyordu.

Suat ise dimdik duruyor, gözlerini iri iri açmış konuşmasını bekliyordu.

Ali Kemal sertçe masaya döndü, aceleyle muhtarların getirdiği kâğıtları buldu. Oradaki kayıp tarihlerini tahtaya hızla yazmaya başladı. Hepsini bitirdikten sonra bir adım geri attı. Şimdi bütün isimler karşısında bir üzüm salkımı gibi duruyordu.

Bütün bunlar olurken Suat, hep aynı biçimde duruyor; amirinin geciken takdirini, dudaklarında bir gülümseyişle unutulup kalmış gibi bekliyordu. Çekinerek,

— Bunun bir anlamı var mı? diye sordu.

Ali Kemal, tekrar tebeşiri aldı ve yüksek sesle söylediği isimleri daire içine aldı.

— Hepsi kazıyla bağlantılı olduğuna ve yaz aylarında orada çalıştıklarına göre, evet. Kazıda çalışıp izin yapmak demek, kaybolmak anlamına geliyor bu kasabada...

Ali Kemal'in yaveri elinde teleks kâğıdıyla içeri girdiğinde ikisi sessizce bakışıyordu sadece.

— Amirim Ankara'dan beklediğiniz teleks geldi.

Bir sessizlik oldu. Ali Kemal, uzatılan kâğıdı aldı, hızla göz attıktan sonra Suat'a uzattı. Suat, kâğıdı alırken önemli bir adam olduğunu hissetmiş ama yine de kulaklarına kadar kızarmıştı. Ali

Kemal gözlerini yere indirip bir süre bekledi. Suat'ın metni birkaç kez okuduğuna emin olduktan sonra,

— Onu adım adım ve sessizce izletmeni istiyorum. Bu birincisi. Akşam için de en güvendiklerini seç. Bütün sorumluluk senin unutma.

Suat, donup kalmış, sadece başını sallamakla yetinmişti. Odadan çıkan Ali Kemal'e seslenirken, bu sorumluluğu neden üstlendiğini anlamıyor gibiydi.

— Siz olmayacak mısınız yani, yarın akşam?

— Hayır ama yakınlarda olacağım merak etme. Ve ayrıca sağ ol. Yakaladığın ipucu çok iyiydi...

Suat, başından beri beklediği teşekkürü almış, farkında olmadan omuzlarını gururla geriye atmıştı. Ali Kemal aniden döndüğünde istemsizce gülümsedi:

— Ha Suat! Musa Usta marangozdu değil mi?

— Evet?

— Şu bizim evdeki basamak var ya, beni düşüren. Musa'yı arar mısın eve gitmeden? Yarın sabah tamire gelsin bir zahmet, vakti varsa eğer.

IV

İnsan en büyük nefreti,
aslında kendine en çok benzeyene duyar.

Musa, sabah işlerini aceleyle bitirip ancak öğleden sonra varabilmişti Ali Kemal'in evine. Varır varmaz basamağı kontrol etmiş, sonra da Zeynep'in ikram ettiği kahveyi içip işe koyulmuştu. Basamaktaki sorun göründüğü kadar basit değildi.

Birbirine kenetlenerek bağlanmış basamakların ustalıkla sökülüp, kırık olanın değiştirilmesi gerekiyordu. Zeynep'e işin tahmininden uzun süreceğini anlatırken, merakla bakan gözlerini üstüne diken Elif'e, sık sık gülümsemişti.

— Gerçi çok sıcak ama belki çırak da bana yardım eder.

Gerçekten de sokakta boğucu bir hava vardı. Gelip geçerken bağırarak konuşan yaşlılar, ortalığın tozlu hali, kasabadan çıkamayan Çumralıların çok iyi bildiği kurumuş bataklık kokusu her yeri sarmıştı.

Annesinin itirazına rağmen Elif, şapka giyeceğine ve gölgede oturacağına söz verdikten sonra Musa'nın yanına çıkmış; bir süre sessizce basamakları maharetle söken, daha sonra kendisine yalan yere "Çırak!" diye seslenen Musa'ya istediği malzemeleri bulup getirmişti.

Oyunun gerektirdiği ciddiyeti asla bozmamıştı. Sokaktan ağır aksak geçen iri bir atın çektiği büyük yük arabasında oturan adam seslendi.

— Oo Musa kolay gelsin!

— Sağ ol!

Musa, konuşurken adama dönmemişti bile. Belirgin ve sert yüz hatlarında derin bir tiksinme duygusu belirip kaybolmuştu sadece. Olağanüstü kara gözlerini Elif'e çevirdi.

— Neye baktığını biliyorum.

Elif, birdenbire durdu. Bir çocuğa göre sinirli sayılabilecek bir davranışla şapkasını tuttu. Şapka Nişantaşı'nın pahalı mağazalarından birinden alınmış, kullanıla kullanıla eskimiş, yuvarlak kısa kenarlı bir kız çocuğu şapkasıydı.

— Yok bakmıyorum ki yarana...

Musa, ahşaptan çıkmamak için direnen çiviye tersi yönde son gücüyle birkaç kez vurduktan sonra durdu. Yorulmuştu... Çekici, inatçı basamağın üstüne bıraktı.

— Ben de çocukken merak ederdim her şeyi. Neden sıkıldın ki?

Sırtındaki yeleği çıkarıp korkulukların üstüne bıraktı. Dirseklerine kadar sıvadığı gömleğini düzeltti. Alnından süzülen teri elinin tersiyle sildi. Elif'in birkaç adım uzağına oturdu.

— Bu alnımdaki derin yara izi nasıl oldu anlatayım mı?

Postanede gördüğünde de sevmişti Musa'yı. Şimdi daha da cana yakın görünüyordu.

— Şimdi ben küçükken tarlada babama yardım ediyordum. Tarlayı sürüyordum anlayacağın. Bizim buralarda tarla sabanla sürülür. Saban nedir biliyorsun değil mi?

Elif, bildiğini gösterir şekilde başını salladı.

— Tamam. İşte sabanla toprağı kazıyorum. Hayvan bana emanet ama. Yoksa ceza büyük olur evde. Birden fırtına başladı... Sanki gök başıma inecek. Buradan bir rüzgâr, buradan bir şimşek... Kafamın üstüne taş gibi dolular...

Elleriyle, gözleriyle, bütün bedeniyle anısını bir masal anlatır gibi canlandırıyor, gülmemek için Elif'in kocaman açılan gözlerine bakmamaya çalışıyordu.

— Sen saban taşa takılmasın mı?

— Kaçsana!

— Kaçamadım ki! O an kocaman bir yıldırım düştü sabana. O dehşet güçle de ben, koca bir taşın üstüne...

Elif, ağız dolusu bir çığlık atmıştı.

— N'oldu sana?

— N'olacak? Gözümü hastanede açtım işte. Bu alnımdaki yara da o taştan yadigâr kaldı... Korkma yaralarından. Neyi unutmaman gerektiğini hatırlatsın yeter.

Elif'in anlamadığı için kocaman açılan gözlerine baktı.

— Hem biliyor musun, insanın yaraları geleceği görür.

— Nasıl geleceği görür? Falcı gibi mi?

— Bir nevi... Şöyle anlatayım. Bu yara her yağmur öncesi ince ince sızlar, hem de hava güzel olsa bile. Yani ben alnımda sızı hissedince bilirim ki birazdan hava bozacak.

Elif'in daha da irileşen gözlerine gülümseyerek baktı. Yalnızca çocukların, iştahlı meraklarını seviyordu.

— Ben görmeden gelecek olanı hissettirir işte.

Musa, Elif'in ne söyleyeceğini bilemeyerek, konuştuklarını kafasında evirip çevirdiğini görebiliyordu. İkisi de aynı anda, Zeynep'in kapıda dikilmiş onları dinlediğini fark etti. Evin içinden saatin dördü vuran sesi duyuldu. Akşamki yemeğe kadar üç saatleri daha vardı. Musa,

— Hadi işe koyulalım, diyerek kalktı.

Elif hâlâ duyduklarının yarattığı hülyalı dünyada yüzüyordu. Ona kalırsa burada oturmalı, Musa Usta'yla daha da çok sohbet etmeliydi. Annesini ikna edemeyeceğini bildiği için kalktı. Bir saat sürecek olan uyku numarasını yapmak üzere odasına doğru yürüdü.

★

Ayşe, sedirde kendine geldiğinde gün bitmiş, gece başlamıştı. Uzaktan gelen yatsı ezanının sesiyle ve bin zahmetle yarı beline kadar doğruldu. Yıllar önce gelin geldiği evin büyük odasını ilk kez görüyormuş gibi şaşkın şaşkın etrafa bakındı.

Mehmet için ağlarken uyuyakaldığını hatırlayınca gözünden tekrar yaş süzülmeye başladı. Birdenbire, Mehmet'in yok olduğu gerçeğinin ürpertici ve korkutucu yüzünü kavradı. Doğrulup oturdu. Kerpiç evin geniş pervazına başını yaslayıp sarsıla sarsıla, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Evleneli on yıla yaklaşmış, çocukları olmamış yine de kocası bir kez bile onu aşağılayan bir laf etmemişti. Akrabaların, komşuların arkasından konuştuğunu da duyardı üstelik. Ağladıkça "Arabası buradaysa kendi nerede?" sorusu kafasının içinde pis bir bulantı gibi dönüp duruyordu.

Başını kaldırdı. Pencerenin önünden geçen yamru yumru yolun, sokak lambasının soluk aydınlığı içinde ıssız ve kasvetle uzayıp gitmesine baktı.

O yolun sonunda Abdullah'ın mevlidinin okunduğunu hatırladı. Ezan yeni bittiğine göre acele eder ve hızlı yürürse yetişirdi. Hemen kalktı. Ceviz ağacından yapılmış camlı büfenin zor açılıp kapanan çekmecesinden beyaz bir tülbent çıkardı.

Siyah feracesini sırtına geçirip kendini sokağa attı. Gecenin bu saatinde dışarı çıkmaya alışkın olmayan ayakları, toprak yola bastıkça birbirine dolanıyor, yüzer metre arayla dikilmiş elektrik direklerinin altında oynaşan gölgelere bakmamaya çalışıyordu.

Gün ortasında, buldukları her gölgede uyuz uyuz yatan köpekler, şimdi birbirleriyle dalaşmaya başlamış, gecenin sahibi olduklarını anlatırcasına hep bir ağızdan havlamaya başlamışlardı.

Gecenin serinliğine rağmen kan ter içinde Abdullah'ın evine ulaştığında uzaktan hocanın yürek parçalayan sesini duydu: "Gökten indi melekler saf saf..." Bahçe kapısını usulca araladı.

Kasabanın yaşlı genç neredeyse bütün erkekleri, tuğlalarla desteklenmiş kalaslara birkaç sıra halinde oturmuş, huşuyla imamı dinliyordu. Yaşlılar beyaz takkelerini başına geçirmiş, tek elleri bastonlarında gözyaşı akıtırken, daha genç olanlar gözleri yerde, ellerini edeple dizlerine dayamış oturuyorlardı.

Evin avluya bakan mutfak penceresinden sağa sola koşturtan gençlerin gölgesi görülüyordu. Sarı loş ışığın altında, mevlit biter bitmez dağıtılacak olan etli pilav ve helvanın telaşı vardı. Ayşe iki büklüm, taş duvarla çevrili bahçeden kapısı ardına kadar açık eve girdi.

Siyah feracelerinin omuzlarını beyaz örtüleriyle kapatmış kadınlar sedirlere, iskemlelere, yerlere oturmuştu. Erkek tarafındaki düzenin yerini burada gözle görülür bir dağınıklık almıştı. Yas evinin hâkimi olan Abdullah'ın karısı sedirin tam ortasına oturtulmuş, yanına en yakın akrabaları kurulmuştu.

Ayşe, boş bulduğu minderin kenarına, üstüne boydan boya kocasının gölgesi çökmüş gibi ilişti. Kısırlığının utancının üstüne Mehmet'in kayboluşunun uğursuzluğu çökmüştü. Yaşlı genç bütün kadınların başlarını kaldırmadan her hareketini izlediğini biliyor, Abdullah'ın karısıyla aynı kaderi bugün değilse bile yakında yaşayacağını seziyordu.

Aslında sulu göz olmasına rağmen ilk kez bir cenaze evinde ağlamak, acıyı paylaşmak içinden gelmiyordu. "Her ölümde, her

insan aslında kendine ağlar," demişti babaannesi küçükken. Anlamadığını görünce de yaşlı elini saçında gezdirip eklemişti:

— O yüzden ölenin ardından kim olursa olsun ölçülü ağla. Gözyaşının sessiz süzüleni makbuldür.

Ama içi kaskatıydı şimdi. Kocasıyla ilgili bir şeyler duyma umudu yok olmuştu. Ne zaman geldiği ve ne zaman gideceği belli olmayan, kötü bir ruh kasabanın sokaklarını, sımsıkı kilitli kapılarını ve nihayetinde bu cenaze evinde toplananları kaplayıp, sarmıştı sanki.

Hocanın "El Fatiha!" haykırışıyla kendine geldi. Anlamadıkları bir dilde, bilmedikleri bir dünyadan gelen korkutucu seremoni sona ermişti. Kalabalığın nefesiyle ağırlaşmış odanın havası ciğerlerine dolmuştu.

Ardına kadar açık kapı dalgalanıyor, sonuna ulaşması imkânsız bir solucan deliği gibi eğilip bükülüyordu. Nefesi tamamen kesilmiş kalbi, hapsolduğu göğüs kafesinden kurtulmak isteyen, serseri bir kuş gibi, kulak zarlarının duvarlarına vuruyor, vuruyordu.

Canhıraş bir halde yerinden kalktı. Zar zor ulaştığı kapının çerçevesine iki eliyle tutunarak, derin bir nefes almayı başardı. Bayılmak üzereydi... Şu an sadece evine dönmek istiyordu. Dönmek ve ölüme yatmak... Sokağa açılan tahta kapıyı açarken rahatlamış, dizlerinin dermanı yerine gelmişti. Feracesini başına geçirirken omzuna dokunan elle irkildi.

— Ayşe?

Abdullah'ın karısı ağlamaktan ufalıp donuklaşmış gözlerle ona bakıyordu.

— Duramadım fazla, derken içini suçluluk duygusu kapladı.

İki kadın şimdi kimsenin kimseye bahsetmediği ama çoktan mezar sessizliğine dönmüş bir sırrı paylaşır gibi bakışıyordu. Ayşe, küçük de olsa bir umut kıpırtısıyla sordu.

— Sen en son ne zaman gördün?

Kadının yüzünde; yüreğinin ve kafasının gözle görülmez, elle tutulmaz onlarca soruyla dolup taştığını gördü. Sanki bütün kaygıları, yaşadıkları, soruları toplanıp alnının altındaki iki gözde birikmişti.

— Her pazar nerede görüyorsam orada...

★

Rezzan, aceleyle yüksek topuklu ayakkabılarını giydi, omuzlarına mor renkli Afgan şalını atıp dışarı çıktı. Robert basamaklara oturmuş, mahmuzlu çizmelerden birini ayağına geçirmiş, öbür ayağını ikincisinin içine sokmaya çalışıyordu.

Rezzan, geniş göğüs dekolteli elbisesinin eteklerini toplayarak basamağa otururken ne kadar alımlı, şık ve ışıltılı görünüyorsa, Robert da o kadar dağınık, pis ve sarhoştu. Bir süre, yalnız ikisini ilgilendiren önemli bir konu varmış gibi sustular. Robert sol eliyle, kocaman bir viski şişesini sımsıkı kavramıştı.

— Ah ne iyi, ne güzel valla...

Rezzan konuşurken gözleri, denizin ortasındaki küçük bir adanın ışıkları gibi yanıp sönen Çumra'daydı. Rezzan'ın sitemine rağmen sevgisinden gelen sıcak tınının, ruhunda bedeninde gezindiğini hissetti Robert.

Kendine engel olamazsa, bütün sarhoşluğuna, öfkesine inat tertemiz ve çocuksu bir gülümseme birazdan yüzünü ele geçirecekti. Sustu ama aslında burnunu dostunun göğsüne gömüp, içi dışına çıkıncaya kadar ağlamak istiyordu.

Kendine geldiğinde Rezzan'ın omzuyla koltuk altı arasındaki bir yerde olduğunu fark etti. O kadar sarhoştu ki düşünce zannettiği şeyin çoktan gerçek olduğunu anlamamıştı bile. Rezzan, eliyle saçlarını kavramış içine sokmak ister gibi kafasını göğsüne bastırmıştı. Robert'ın biraz rahatladığını anlayınca,

— Bak dinle beni, dedi.

Sesi sevgi doluydu.

— William'a olan bağlılığının paramparça olduğunu da görüyorum. Ama...

— Ama ne?

— İnsan insanın borcudur aynı zamanda Robert. Biz bunca yıldır birbirimize çok borçlandık...

Robert, aniden eskiden ders yaptıkları odada, iki yanında minik minderler bulunan bir divanda oturup, William'ın heyecanla anlattığı hazine öykülerini dinlerken hayal etti kendini. Kendilerinden başka hiç kimse için bir anlamı olmayan ve ona hayatının anlamını bulduran uzun çalışma gecelerine tekrar kavuştu. Deli gibi o günlere dönmeyi istedi.

— Ya şimdi?

Başını Rezzan'ın göğsünden kaldırmış, bir andan kısa süren mutluluk uçuvermişti. Odanın penceresine dışarıdan bakıyor gibiydi gözleri.

— Peki ne olacak yani?

— Bilmiyorum Rezzan. Biz bu işe girerken, yıllardır her şeyi planlayıp konuşurken, işin içinde cinayet yoktu. Ama önce Almanlar, şimdi Mehmet?

— Saçmalama Robert!

— Öyle mi? Ben mi saçmalıyorum.

Robert hırsla ayağa kalktı. Hırstan ve öfkeden yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

Rezzan, kısa bir an süren sessizlikten yararlanarak ayağa kalktı. Robert'ın tam burnunun ucuna kadar yaklaştı. Hâlâ sevecen ama daha sert bir ifadeyle,

— William'ın insan öldüreceğine inanmıyorsun herhalde? O maceracı bir hayalperest unutma, dedi.

Rezzan'ın sözü bütün sözleri gibi anlamlıydı ama çoğu zaman olduğu gibi bu sözler ona duyduğu bütün sevgisine rağmen Robert'ın içinde huzursuzluk yaratmıştı. Giderek yabancılaştığı kadına kuşkuyla baktı.

— Ya Aziz, ya Cemal? Onlara da böyle kefil misin?

Omzuna vuran far ışığıyla kendine geldi. Kasabaya işçileri götüren son minibüs hareket etmişti. Acele ederse yetişirdi. Hızla kalktı.

— Gidiyorum ben!

— Nereye? Yemeğe gelmiyor musun?

Yanıt vermek yerine saatine baktı. Yatsı ezanının okunmasına yirmi dakika vardı.

— Hiç çekemem bu akşam!

Koşarken midesi bulanıyordu. Bir dakika içinde toprak yolda sağa sola sallanarak yol alan aracın içindeydi. Kusmamak için kendini zor tutuyordu.

Yanındaki koltukta oturan işçinin siyah kısa saçlarla çevrili, basık burunlu yüzünü; dizinin üstüne özenle koyduğu, nasırlı ellerini; sıska ama güçlü vücudunu inceledi. Kendisinden daha mutlu olduğuna emindi.

Minibüsün tozla kaplı penceresinden gökyüzüne baktı. Gece karanlık ama yıldızlıydı. Yol, cılız farların aydınlattığı toprak kümelerinin arasından zar zor seçiliyordu. Pencereyi açan kolu yavaşça çevirdi. Yaz gecesinin bütün sersemletici güzelliği yüzüne vurdu.

Kasabanın girişinde, arabanın içinde yarı uyuklayan işçilere selam vererek indi. Keten ceketinin iç cebine gizlediği şişeyi sıkıca tuttu. Cephede savaşa girmeye hazırlanan bir adamın kendini beğenmişliğiyle yürümeye başladı. Sendeleyerek bahçe kapısına ulaştı.

Basılmaktan aşınmış taş basamakları tırmandı. Yıkılmak üzereydi. Kapıyı son gücüyle yumrukladı.

Kapı, sorgusuz bir "hoş geldin"le ardına kadar açıldı. Robert günlerdir ilk defa gülümsedi, elindeki şişeyi göstererek uzattı.

— Bu gece dostlara içeriz diye düşündüm.

★

Hep birlikte belediye başkanının zengin döşenmiş, rahatsız edici objelerle dolu salonunun ortasında duran abartılı büyüklükteki formika masanın başında oturuyorlardı. Peçetelerden gümüş takımlara, porselen takımlardan kristal avizelere kadar içeride bulunan her şeyde görgüsüzlüğün bunaltıcı tekdüzeliği fark ediliyordu.

Masada konuşulan konu, en tehlikesiz olan sularda devam ediyordu: Çumra adı nereden gelmiş? William aniden, çoktandır içinde bir şeyler saklayan, sonra aniden açıklamaya karar veren bir insanın sabırsızlığıyla elini çenesine dayadı.

— Yavuz Sultan Selim Bağdat seferini yaparken, yolu Çumra'dan geçmiş. Bakmış ki her yer bataklık... Orduya "çööçöö" diye emir vermiş. Paçaları toplayın demek anlamı. Eskiler Çumra isminin oradan geldiğini söyler.

William sağında oturan Zeynep'in, eliyle kapatmaya çalıştığı kadehini, o istememesine rağmen doldurdu.

— İyi şarap iyi kadın gibidir hanımefendi. İçmekten korkmayın. Çarpar ama baş ağrıtmaz.

Zeynep kibarca gülümsedi. Gözleri, sayamadığı kadar çok içtiğini gördüğü Ali Kemal'in yeniden doldurduğu bardağındaydı. Ali Kemal konuşmaya başladığında ilk defa saçmalamasından korktuğunu fark etti.

— İyi rakı da iyi erkek gibidir Sir William. Çarptığını, ayağa kalktığında anlarsın!

Ali Kemal, karısının gözlerinden kaçıp Rezzan'a bakmamaya çalışarak konuşmuştu ama Elif her zamanki gibi imdadına yetişmişti.

— Meyve suyu ne yapar peki baba?

Odada birbirine meydan okumaya çalışan iki adamın yaptığı ne varsa işe yaramaz hale gelip yok olmuştu. İlk toparlanan Ali Kemal oldu.

— Küçük sıpaları prensese çevirir.

Masadakilerin yüksek perdeden kahkahalarını Hayriye kesti:

— Çumra iyi geldi mi küçük hanıma?

Ali Kemal, Zeynep'e, nereden biliyor der gibi bakarken,

— Sıkıntımız olmadı şu ana kadar, diye yanıtladı.

Rezzan'ın akşamın başından beri beklediği kısmet ayağına gelmişti.

— Zeynep Hanım siz de Berlin'de sanat tarihi okumuşsunuz, öyle mi? Meslektaş sayılırız!

Sorusu apaçık ve basitti. Ama yine de masadakiler, iki parçaya bölünmüş gibiydi. Bir taraf Zeynep ve Ali Kemal'den, öbür taraf ise Rezzan ve diğerlerinden oluşuyordu. Elif ve Hayriye ise

odanın ilgi çekmeyen bir köşesinde oturuyormuş gibi olanlardan habersizdi.

İkiye bölünmüş masanın güçlü tarafı Rezzan gibi görünüyordu. Sorusuna başlamadan ayakkabısından çıkardığı ayağını tam karşısında oturan Ali Kemal'in bacaklarına doğru uzatmış, o geriye çekme fırsatı bulana kadar okşamayı başarmıştı.

Zeynep'i dinler görünse de varlığının ona şimdi bambaşka şeyler fısıldadığını biliyordu.

— Elif doğduktan bir süre sonra yani Türkiye'ye dönünce çalışmayı bıraktım ben.

— Ali Kemal?

Zeynep soruyu anlamıştı.

— Ali Kemal'le Berlin Üniversitesi'nde tanıştık... O mühendislik öğrencisiydi gerçi.

William, hafif alaycı bir ses tonuyla,

— Daha neler? Bizim Ankaralı polis amirimiz sandığımızdan da bilgili desenize! Neden polisliği seçtiniz Ali Kemal Bey? Bilim ve sanatın sonsuz güzelliğini bırakıp hem de, dedi.

— Güzelliği bulduğum yerler farklıdır belki...

Ali Kemal, Rezzan'a bir cevap olmasını umarak gözlerini tutkuyla karısına çevirmişti ama William sohbeti devam ettirmeye kararlıydı.

— En karanlık kuyumuzdur güzellik arayışımız. Tehlikelidir de...

— Neden?

— Bulamadığımızda her şeye hatta kendimize bile ihanet ettirir de ondan. Yine de kadın güzelliği konusunda uzlaştığımızı görüyorum.

William, kadehini önce Zeynep'e sonra Rezzan'a doğru kaldırdı. Bundan sonra Ali Kemal'in ne derse desin ikna edici olamayacağını biliyor gibi gülümsedi. Beklediği gibi Ali Kemal, yüreği kabarmış bir âşık tavrıyla seslendi:

— Ben de kadehimi güzeller güzeli karıma kaldırıyorum...

Zeynep'in yapmacıksız ve neşeli bir merakla onu seyrettiğini görüp biraz olsun rahatladı. Hiç kimsede böyle sakin bir tavır ve kendini belli eden bir güven görmemiş, öfkeden nemlenen gözlerin hem ciddi hem de ince bakabileceğini fark etmemişti.

Hiçbir yüzde bazen hiçbir anlam taşımayan bir gülümseyişe tanık olmamıştı. Karısına aşkla baktı. Zeynep ise kalabalık ortasında, tüm dikkatler onun üstündeymiş gibi hissederek gözlerini başka yere çevirdi. Aziz konuşmaya başladığında Ali Kemal, rakısından büyükçe bir yudum aldı.

— Sir William, madem bu kadar uzman var aramızda, şu çakal Zeus'u anlatsana Ali Kemal Bey'e. Hadi Hayriye Hanım... Sen de efkârlı bir şeyler çalsana bize.

Hayriye "Hay hay," diyerek kalktı. Gramofona özenle bir plak yerleştirdi. Kısa bir an sonra bütün yemek salonunu Hamiyet Yüceses'in seslendirdiği "Sevmekten Kim Usanır" şarkısının nağmeleri doldururken William, sahne almaya hazır prima edasıyla piposunu ağzından çekti.

— Bizim çapkın Zeus bir gün rüyasında güzeller güzeli Kibele'yi görür. Neden sonra Kibele Zeus'un bir gün karşısına çıkar. Rüyasında gördüğünden daha etkileyici bir varlıktır. Tanrıça değildir ama çift cinsiyetlidir. İki cinsi de etkisi altında tutabilecek kadar cazibelidir. Zeus, Afrodit'in bütün "öldür onu" ısrarına rağmen ona kıyamaz. Erkeklik organını hadım eder. Organın düştüğü yerden bir badem ağacı çıkar. Ve efsaneye göre, Kibele'nin erkeklik organının düştüğü yer, Çatalhöyük'tür. Ve biz o ilk heykeli bulduk...

William, cümlesini tamamlarken omuzlarını kibirle geriye atmıştı. Ali Kemal, kuru bir onayla,

— Evet gördüm fotoğraflarını, dedi.

Zeynep ortamı yumuşatmak istercesine,

— İşin mitoloji kısmına sizin kadar hâkim değilim ama olağanüstü bir keşif, dedi.

— Göreceksiniz Çatalhöyük dünyanın en önemli kazılarından biri olacak. Bu noktada mutlak iş birliğine ihtiyaç var Ali Kemal Bey. Her noktada, herkesle...

Rezzan, odaya dolan aldatıcı dostluk havasından faydalanarak, Ali Kemal'in bacağını masa altından bir kez daha yakaladı. Ali Kemal konu değiştirmek için,

— Robert da yemekte olur sanıyordum, dese de gerginliği yüzünden okunuyordu.

William, bakışlarını Ali Kemal'den Zeynep'e müstehzi bir gülümsemeyle çevirdi.

— Robert bilinen en kadim bahaneyi öne sürdü bu akşam. Başı ağrıyormuş!

Abartılı ve sinirli bir kahkaha attıktan sonra konuşmasını sürdürdü.

— Ne diyorduk! Çatalhöyük dünyanın çekim merkezi olacak Ali Kemal Bey. Şu an oturduğumuz yerden sadece üç kilometre ötede dünyanın en kadim sırları yatıyor. Bir bataklığın ortasında sekiz bin kişi neden üst üste yaşadı? Çağdaşları avcı-toplayıcıyken hayvan evcilleştirmeyi, tarım yapmayı ve tek Tanrı'ya ibadet etmeyi nasıl öğrendiler?

William soru sorsa da yanıtları sadece kendisindeymiş gibi konuşuyor, bütün masal anlatıcıları gibi dinleyicilerini tek tek

izliyordu. Aslında odada bulunan kimsenin duygusuyla ilgilenmiyordu. Hepsinin zaafları olan, zayıf insanlar olduğunu biliyordu.

Üzgündüler, güvensizdiler ve hâlâ hepsi hayatın anlamını arıyordu. Her zaman, birinin gelip açığa çıkarmasını beklediği endişeleri vardı.

Sadece aklının bir köşesi Ali Kemal'deydi. Masanın kendisinden uzak bir köşesinde olsa bile, nefesini hissedebiliyordu. Sahnesini tamamlamak zorunda olan bir oyuncu gibi gözlerini kıstı.

— Hatta evlerinde tek bir çöp bulamadığımız bu insanlar gerçekte kimdiler? Neden çocuklarını odadaki sekilerin altına, atalarını mutfak tabanlarına gömdüler? Cenin şeklinde ve bazen başlarını alarak?

Görkemli tiradını tamamlamış olmasına rağmen Zeynep, "İlginç..." demekle yetinmiş; Ali Kemal, ne düşündüğünü belli etmeyen gözlerle bakmaya devam etmişti. Yine de son anda çenesinin ortasındaki çukura götürdüğü eli, etkilendiğini belli ediyordu.

Aziz ve karısı, bin kere dinledikleri hikâyeye ilk kez ve samimiyetle tepki verdikten sonra misafirlerine kanepelere geçmeyi teklif etti. William halen Ali Kemal'e dikkat kesilerek, şöminenin başında ayakta durmayı tercih etti.

Elindeki kadehi ateşten uzak tutarak dirseğini şömineye dayadı ve kış geldiğinde yakılmak üzere özenle dizilmiş odunları seyre daldı.

Ali Kemal, ev sahiplerinin gösterdiği kanepede yarım saat önce uyuyakalan kızının üstündeki battaniyeyi düzeltti ve karısının yanı başına oturdu.

— İtiraf etmeliyim anlattıklarınız çok ilginç ve bu konuda bir deryasınız Sir William, şüphesiz.

Sesi samimi olduğu kadar dürüsttü. Yan yana duran berjerlere kurulan Aziz ve Hayriye memnun gülümserken Rezzan, tam karşısında bacak bacak üstüne atmış sohbeti izliyordu. William, günlerdir ilk kez düşmanı ele geçirmiş olmanın heyecanıyla sordu:

— Bu akşam da gösteriyor ki, insanın insanı, gerçek bir muhabbet olmadan tanıma şansı yok, değil mi?

Doğrudan Ali Kemal'in gözlerine bakıyordu.

— Büyük ölçüde haklısınız Sir William... Yine de her yönümüzü değil. Bence...

Aniden çalan telefon sesiyle sohbet bölündü. Hayriye, "Hayrola?" diyerek kocasına baktıktan sonra ahizeye doğru yürüdü. Aynı anda Ali Kemal kalkmış, bir çırpıda kızını kucağına almış, karısının şaşkın bakışları altında kapıya yönelmişti.

— Kalkalım mı sevgilim?

Kızının başı omzunda, Aziz'e ve telefon başındaki Hayriye'ye dönerek konuştu:

— Aziz Bey, Hayriye Hanım, şahane bir akşamdı. Çok teşekkürler...

Hayriye ise, aniden kalkan misafirlerle telefondaki ses arasında kalmıştı, iri gövdesini ikisi arasında bir sağa bir sola döndürerek her ikisine de dikkatini vermeye çalışıyordu.

— Alo... Alo. Evet, burada kendisi bir dakika lütfen! Sir William kazı mensubunuz arıyor.

William şaşkın halde, telefona yollanırken; Hayriye, kapıya ulaşmış misafirlerinin yanına vardı.

— Aa, Ali Kemal Bey, çocuk uyusaydı biraz. Erkendi daha!

Zeynep hâlâ ne olduğunu anlamaya çalışan ifadesiyle kapıda kocasının yanında dikiliyordu.

— Her şey için çok teşekkürler Hayriye Hanım!

Onlar kapıdan çıkarken William'ın telefondaki sesi duyuluyordu.

— Evet dinliyorum. Öyle mi? Tamam anladım...

Aziz ve Hayriye kapıda, Ali Kemal ve karısını uğurlamaktaydı. William, Ali Kemal'in arkasından nefretle baktı.

Hayriye ve Aziz kapıda kalakalmışlar, William'ın yanlarına geldiğini, Rezzan'ın hiç kıpırdamadan koltuğunda oturmaya devam ettiğini fark etmemişlerdi. Üçü birden, kızını, otomobilin arka koltuğuna oturan Zeynep'in kucağına vermesini, son derece sakin arabayı çalıştırmasını izledi.

Salona ilk dönen öfkeden kudurmak üzere olan William'dı. Aziz'in arkasından seslenmesine cevap veremeyecek kadar kızgındı.

— N'oluyor William?

— Ne olacak? Polis şu an kazıda arama yapıyormuş Aziz! Bu adam nasıl bu kadar fütursuz olabiliyor. Bu gücü nereden alıyor?

Bedenini, berjerlerden birine çuval gibi bıraktı.

— Bilmiyorum William bilmiyorum...

— Bil Aziz. Bil lütfen... Hani Ankara'dan canımızı sıkacak biri gelmeyecekti. Adama bak ya, bizim masamızda, gözümüzün içine baka baka meydan okuyor.

— Kazıyı durdurma iznini almasını zor engelledik biliyorsun. Alanda bir şey bulma şansları var mı?

William, Rezzan'a baktı.

— Yok, her yer temiz!

— Tedbiren Cemal'in gidişini birkaç gün erteleyelim derim...

— Olmaz. Burada tutmak daha riskli. Cemal'e söyle hemen harekete geçsin. Şu an kimseye güvenemeyiz. Sıra sende Rezzan. Rica ederim hallet artık.

Rezzan memnun bir bakışla yanıt verdi.

★

Suat hoşnutsuz hatta hayal kırıklığına uğramış bir ifadeyle yaklaşan Ali Kemal'e seslendi:

— Elimizde hiçbir şey yok! Tek bir ipucu bulamadık...

Sanki aksini söylemiş gibi Ali Kemal önce gülümsedi sonra da etrafta koşturan polislere, kazı alanını çevirmiş polis otolarına uzun uzun baktı. Keyfi yerinde görünüyordu. Suat'ın şaşkın bakışlarına aldırmadan sigara tablasından bir sarma aldı ve yaktı.

— Tam tersi. Devi uyandırdık, yetmez mi?

Suratı allak bullak olmuş Suat'a iyice yaklaştı.

— Akrebin yuvasının etrafını ateş çemberiyle kuşatırsan ne olur Suat?

— Kendini zehirler.

— Aynen öyle.

Suat, omuzlarından büyük bir yük kalkmış gibi derin bir nefes verdi.

— Ben de dünden beri diyorum, amir niye böyle önemli bir aramaya katılmadı! Tuzak kurduk yani...

Ali Kemal, elini Suat'ın omzuna attı.

— Dua edelim de kapana girecek kadar korkmuş olsunlar, dedi ve yere attığı sigarasını ayakkabısının ucuyla ezdi. Tam gözlerinin içine baktı:

— Diğer konu daha önemli. Dediğimi tam yaptın mı?

— Sorulur mu? Hayalet gibi peşindeler.

— Tamam. Ben eve gidiyorum sizde ufaktan toparlanın...

Ali Kemal, kazı alanını ardında bırakıp kasabaya yöneldiğinde, ıssız ve karanlık yolun aydınlık olduğunu fark etti. Gecenin bütün koyu karanlığını alt eden dolunay tam önünde yükseliyordu. Gaza basan ayağını gevşetti. Birden içini nedensiz bir neşe kapladı.

Sanki daha önce hiç gitmediği bir yerde, göremediği çiftlikler arasında yol alıyordu. Şimdi uykuda mutlu rüyalar gören halk, sabah minnet duygusuyla uyanacak, ilk ışıklarla kasabaya girerken her yerde kendisine karşılama törenleri yapılacaktı. Onu kucaklarında süt çocuklarıyla, kocalarını bulduğu kadınlar karşılayacak; erkekler kendilerini bu ağır sırdan ve korkudan kurtardığı için tokalaşmak için sıraya girecekti.

Daldığı hülyalı düşüncelerinden, yola fırlayan bir tilkinin aceleci adımlarıyla sıyrıldı. İleride yolun kenarına park etmiş bir başka aracın farları gözünü aldı. Temkinli bir şekilde yaklaşıp dururken, kendisine doğru yaklaşan Rezzan'ı gördü.

Yemekte giydiği elbisesini çıkarmış; hâki renkli keten pantolonun üstüne çilli, yuvarlak omuzlarını açıkta bırakan, siyah bir atlet geçirmişti.

— Rezzan Hanım hayırdır bu saatte?

Rezzan, şaşırtacak kadar samimi bir gülümsemeyle arabanın lastiğini gösterdi.

— Tanrılar bu akşam yalnızca sizden yana, gördüğünüz gibi.

Ali Kemal patlak lastiğe baktıktan sonra sordu.

— Stepne var mı?

— Bu yollara lastik dayanmadığı için galiba o da patlak. Onu kontrol ederken siz geldiniz.

Ali Kemal, kapağı açık duran bagaja doğru yürürken Rezzan, hiçbir şey olmamış gibi anlatıyordu.

— Sir William'a bazı belgeler lazım oldu. Tabii baskının zayiat raporunu da görmek istedi.

Cümlesini tamamlarken, arabanın kaputuna yaslanmış, Ali Kemal'in çıkardığı metalik sesleri işitiyordu. Mırıldanarak devam etti:

— O şahane yemeğin beklediğim finali bu değildi gerçi ama.

Ali Kemal'in duyduğuna emindi. Umduğu gibi cevap vermeden bagaj kapağını kapatıp yanına gelmişti.

— Yedek de patlakmış. Yarın halledersiniz artık. O halde sizi eve bırakayım. Herhalde Aziz Bey'e.

Ali Kemal gergin görünüyor, yanıt beklemeden cümleleri peş peşe sıralıyordu. Konuşmasa kazanabileceği bir savaşa hazırlıksız yakalanmıştı. Az önceki muzaffer kumandan edasından eser kalmadığı gibi, tepelerine kadar yükselen dolunay, şehvetli ışıltısını cömertçe üstlerine Rezzan'ın saçlarına, omuzlarına saçıyordu.

— İyi olur, malum William orada bekliyor.

Ali Kemal, kendi otomobilini işaret etti. Rezzan'ın binmesini bekledikten sonra motoru çalıştırdı. Kasabaya az bir mesafe kalmıştı, susmaya karar verdi.

Dolunayın doldurduğu arabanın içi açık seçik görülüyordu. Ali Kemal'in yaratmayı umduğu sessizlikte birkaç saniye geçmişti ki Rezzan,

— Karınız şahane bir kadın, dedi.

Araya koyduğu mesafenin kısalmasını istemeyen Ali Kemal, Rezzan'ın bu nereye gideceği belli olan cümlesini soğuk bir teşekkürle geçiştirdi. Ama Rezzan, duracağa benzemiyordu.

— Bir o kadar da şanslı!

Bu kez yerinde durmayan bir çocuğu avutur gibi gülümseyerek, direksiyona daha sağlam yapıştı. Hem araba kullanıyor hem de arada bir göz ucuyla Rezzan'a bakmaktan kendini alamıyordu. Rezzan tekrar konuşmaya başladığında, yavaş yavaş gevşediğini, dağıldığını seziyordu.

— İki kişi arasındaki tutku, gözle görülebilen yegâne duygu. Hem varlığı hem de yokluğu...

Kasabaya girdiklerinde Ali Kemal, arabadan çıkıp gitmek ya da Rezzan'a avazı çıktığı kadar bağırmak istiyordu: "Ne yapmak istediğini, nereye varacağını önceden ezberlediğim bir şiir gibi biliyorum. Boşa yorma kendini..." Ama yapamadı...

İçini kemiren bir merak, zihninden kalbine, oradan kasıklarına doğru durmadan hücum ediyordu. Rezzan'ın, bacağına dokunan eliyle ürperdi. Kısa bir süre parmaklarını yukarı doğru hareket ettirmesine izin verdi. Bedeni, kontrolü ele geçirmişti.

Frene aniden sertçe basarak durdu. Başını hışımla Rezzan'a çevirdi ama rastgele harcanan her şey gibi öfke kalkanı da aniden yok olmuştu. Rezzan, alev alev yanan elini çekmeden, Ali Kemal'in boynuna doğru uzandı.

— Hele yasaksa!

Birlikte zamansız, günahkâr, yakıcı bir öpüşün içine düştüler. Ölmek üzere olan insanın susuzluğuyla kenetlenmek, birbirine geçmek ister gibi. Sonuna kadar gitme isteğinden ilk kurtulan Ali Kemal oldu. Sevişmenin bütün şuursuzluğuna rağmen Rezzan'ı iterek bir an durdu.

Tekrar motoru çalıştırırken, Rezzan artık geri çekilmesi gerektiğini anlamıştı. Birkaç dakika süren sessiz yolculuktan sonra

belediye başkanının evinin önündeydiler. Rezzan usulca inip kapıyı kapattı.

— Tatlı rüyalar, dedikten sonra eve doğru yürümeye başladı.

Ali Kemal dehşet içinde Rezzan'ın arkasından baktı. Yüzünde, bedeninde lekeler çıkıyor gibi hissetti. O lekeler giderek çoğalacak, bütün varlığını sarıp öldürecekti onu. Hatta kendisiyle beraber karısını ve kızını...

Bir felçli gibi yerinden kıpırdayamıyor; Rezzan'ın, William'ın kendisini gözlediğini bile bile duruyor, duruyordu. Gözleri bulanıyor, hiçbir şey göremiyor, işitemiyor yalnızca karısının kokusunu duyuyordu.

Arabanın üstünden bir gölgenin geçtiğini hissetti. Etrafa bakındı, o zaman sokağın köşesinde dikilen bir adamın gölgesini gördü.

V

Şeytanın o gösterişli kibrinin altında, şımarık ve yaralı bir çocuk olmadığını kim iddia edebilir?

Rezzan kocaman bir porselen tabağa özenle yerleştirilmiş omleti, William'ın kıpırdamadan oturduğu sallanan sandalyenin yanı başındaki sehpaya koydu. Diğer elinde tuttuğu kahve fincanını da yavaşça bıraktı.

Yanı başındaki iskemleye bir tüy hafifliğinde otururken, kollarını iki yana uzatıp sırtını gevşetti. Başının üstünde birleştirdiği elleriyle bedenini sağa ve sola zevkle çevirdi. William'ın kendisini izlediğini biliyordu.

— Bu sabah mutlusun bakıyorum...

Rezzan, bir dansçı, bir nilüfer çiçeği zarafetiyle kahvesine uzandı.

— Hayır çok güzel uyudum, ondandır.

İkisinin de aşina olduğu bir oyundu bu. Birinin merak ettiğini, diğeri küçük dokunuşlarla başlayan bir sevişmede olduğu gibi sakınır; ikisinden biri, heyecandan erken boşalan bir sevgili gibi mağlup olana kadar oyunu devam ettirirlerdi.

Çoğunlukla oyunu William kazanır, Rezzan'ın payına hep mahcup sevgili olmak düşerdi. Ama Rezzan bu defa kendini her zamankinden güçlü hissediyordu.

— Ne güzel bir sabah değil mi William?

— Evet, güzel bir sabah...

William'ın sesi lüzumsuz yere sabırsız çıkmıştı. İlk defa Rezzan'ın karşısında kendini, kaderi onun elindeymiş gibi çaresiz

hissediyordu. "Gibisi fazla," diye düşündü. Kazı alanına doğru boş gözlerle baktı.

— Robert geldiğimizde yoktu, geç mi geldi?

Toparlanmayı başarmıştı.

— Hayır, gelmedi dün gece.

William şaşkın bir ifadeyle sordu:

— Ne demek gelmedi. Zaten nereye gittiğini de söylemedi. Nerede kaldı?

Rezzan, bilmiyorum anlamında dudağını bükerek ayağa kalktı. Boşalan kahve fincanlarını aldı.

— Aç değilsin sanırım. Yemedin omleti?

Rezzan, tabağı almak için ayağa kalkmıştı ama ela gözlerinin sert bakışlarında, uzun boynunun dik duruşunda, ayağına geçirdiği sandaletlerden fırlayan bakımlı parmaklarında William'a meydan okuyan bir hal vardı ilk kez.

— Alabilirsin, evet...

Rezzan, oyuna devam etmeyeceğini bildirir hatta bir an evvel işe başlamaları gerektiğini hatırlatır gibi ortalığı topladı.

William'ın dikkatle bakmadan onu izlediğini biliyordu. İşe koyulmak için hazır olduğunu anlatan bir duruşla, korkuluğa yaslandı. Çaresiz ayağa kalkmasını beklediği William ise,

— Biraz otursana, dedi.

Kelimeleri iyice vurgulayarak söylemiş, dudaklarında tehditkâr bir gülümseyiş belirmişti. Rezzan, pantolon ceplerine soktuğu ellerini usulca çıkardı, sonra ağır bir yükten kurtarırcasına iki yanına sarkıttı. O dakikada William'la artık oyun oynamadıklarını biliyordu.

— Dün geceyi ne zaman anlatmayı düşünüyorsun?

Rezzan soruyu duymazdan gelerek önünde alabildiğine uzanan ovaya baktı. Elinden gelse basamakları üçer beşer atlayıp kaçmak isterdi. Ne var ki, kaçacak yeri yoktu. William'ın tavrını inatçılığa sayacak olmasını umut ederek;

— Anlatacak bir şey yok ki, dedi.

Karanlık bir odada, görmediği bir aynaya bakıyor gibiydi... Kelimeleri kendi ağzından çıkmış ama bir boşluğa doğru yok olup gitmişti sanki. William, işaret parmağını dudaklarına hafifçe değdirerek, tıslamayı andıran bir sesle "Şiştt!" dedi.

William ve sesi, bağımsız hareket eden iki ayrı varlık gibiydi şu an. Sesi tehditkâr bir şeytan, varlığı tanıdık bir suç ortağıydı.

— Nasıl yok? Amiri yakalayamadın mı dün gece?

Rezzan kapana kısılmış bir fare gibi, verandadaki her şeyle birlikte William'ın tutsağı olduğunu, yalan söylerse ilk kez geriye dönüşü olmayan bir yola gireceğini biliyordu. Farkında olmadan başını kazı alanına doğru çevirdi.

Batıdan esen bir rüzgâr yüzünü yaladı. Güneşin bezdirici sıcağına inat, serindi... "Bu kez kartları ben dağıtıyorum," diye düşündü.

İçinde sinsice dolaşan korku yok olmuştu.

— Yakaladım yakalamasına da, kimseyi görmeyecek kadar karısına sadık bir adam Ali Kemal. Ne yapsam baştan çıkartamadım dün gece. Artık yapabileceğim çok bir şey yok sanırım.

William, ne yapacağını kestiremeden bir süre durdu. İçinde bir yer, Rezzan'ın yalan söylediğini seziyordu. "Ama neden?" diye düşündü. Daha da önemlisi hayatı boyunca yakınına girenleri hatta tanıştığı herkesi hayran bırakan, zekâsıyla ürperten, varlığıyla âşık eden kendisine, bizzat ona yalan söyleniyordu. Hem de gözünün içine baka baka...

Robert'ın, "Çek elini pislik!" cümlesi kafasının içinde dönüp duruyordu. İçinden "Dün Robert, bugün Rezzan..." diye düşündü. Ayağa kalkarken bastığı zeminin kaydığını, kontrolü tamamen kaybetmek üzere olduğunu hissetti.

Onun kim olduğunu en iyi bilenlerden biri olan Rezzan bile, bütün derisi gerilmiş, tüyleri diken diken olmuş vaziyette karşısında dikiliyordu.

William, önce Rezzan'ın dikleşen omuzlarına sonra gergin kollarına baktı. Gün ışığının altında parlayan tüylerini fark etti. "Yalan söylemeye cüret etse bile, hâlâ korkuyor demek..." diye düşündü. Eliyle çenesini sıvazlayarak, oturmasını işaret etti. Uzun bir sessizlikten sonra konuşmaya başladı:

— Hayat, bütün bu insanların zannettiği gibi düz giden bir yol değildir, dostum. Çoğu zaman ortada bir yol bile yoktur. Peki hiç, yanlış yola saptığını anladığın o ilk ânı düşündün mü? Hani seni, ömrünün sonuna kadar bir uçurumun kenarında yalnız bırakacak olan o tercihi...

Rezzan kesilen nefesini dengelemeye çalıştı. William'ın tehdit dolu cümlesini unutmaya çalışarak,

— Elbette, dedi.

İskemleden kalktı. Kapının girişinde duran çantasına uzandı. Eğilirken, bir ayva dilimi boğazına takılmış da acıtıyormuş gibi doğruldu. William'a karşı hissettiği bütün öfkeye ve nefrete rağmen hâlâ hayat onun gözlerinde oyuna çağıran bir çocuk gibi farklı farklı renklere bürünüyordu.

— Yol istesen de istemesen de derin izler bırakır. Ve hiç kimse sonsuza dek yolcu kalamaz.

Anlamıştı William. Sandalyeden kalkarken "İnsanın kendi yarattığından utanması ne acı," diye düşündü. Tanrının da buna benzer bir hisle dünyayı seyrettiğine emindi.

Rezzan'a baktı. Bütün o davetkâr inceliğinin yerinde yeller esiyor, kaba saba bir kadın, ne onun ne de başkaları için önemi olmayan varlığıyla öylece karşısında dikiliyordu.

Dizlerine iki eliyle vurarak kalktı.

— O halde işe başlayalım. Robert da girdiği delikten çıkar herhalde...

★

Ali Kemal'in sabah mahmuru zihnine, gözünü açar açmaz, "Ben Rezzan'la öpüştüm... Ben Rezzan'la öpüştüm..." cümlesi hücum etti. Çok sevdiği patiska çarşafların arasında kendini ilk kez bir yabancı, öldüğüne hâlâ inanamayan bir ceset gibi hissediyordu.

Karısının yattığı tarafa doğru döndü. Karyolanın ona ait kısmı ıssız ve boş görünüyordu. Bir erkekten çok, aşkının baharında terk edilmiş bir kız çocuğu gibiydi.

"Keşke bugün hiç evden çıkmasam," diye düşündü. Heybeliada'daki evde olabilirdi mesela, pencereden bahçeyi seyreder, salondaki kanepeye uzanan kızının yanına sokulur, akşama kadar evde, karısı ve kızıyla vakit geçirirdi.

Mümkünse sonsuza kadar... Ne kayıp Çumralılar ne de para ve güç için cinayet işleyecek kadar gözünü karartmış katiller umurundaydı...

Karısının kokusuyla dolu yastığa yüzünü gömdü. Birazdan kalkacak, karısına yalan dolu gözlerle bakacak, yabancı dudaklarıyla kızını öpecek, sonra da düşmanlarıyla çevrili kasabanın kuytu sokaklarında dün geceyi çoktan konuşmaya başlamış ağızların arasından emniyet binasına gidecekti.

Rezzan'ın daha da doğrusu William'ın oyununa geldiğini biliyordu. Yüzünü yastığa soluğunu kesmek ister gibi bastırırken, "Düşmanı eve soktum," diye düşündü. Musa'nın uyarısını hatırladı. Ne demişti Musa? "Ev mabedidir insanın. İçine neyi soktuğuna dikkat edeceksin!"

Üzerini bir ahtapot gibi yapış yapış saran yorganı attı. Sinirli bir hareketle yataktan kalktı. Yatak odasının her köşesine saklanacak bir yer arıyormuş gibi şaşkın şaşkın baktı. Yataktan çıkarken yaşadığı kararlılığın yerinde yeller esiyordu.

"Keşke" diye başlayan binlerce ihtimal kafasında uçuştu. Fakat iş işten geçmişti. "Günaydın!" diyerek mutfak kapısının çerçevesine başını yavaşça dayadığında karısı, çay bardaklarını dolduruyordu.

Geceli gündüzlü sevişmelerle geçen bir çeyrek ömürden sonra, bu bilmediği kasabanın tanımadığı yabancı mutfağının duvarına başını yaslamış duruyordu. Keşke birazdan Suat, kapıyı çalmayacak olsa, mutfağın saklanabileceği bir dolabının içine girip orada uyuyabilseydi.

Zeynep, yaptığı omleti porselen tabağa aldı.

— Neyin var senin?

— Yok bir şey!

Karısına yaklaştı ve elindeki ahşap spatulayı alıp tezgâhın üstüne bıraktı. Yüzünü karısının saçlarına, sonsuza dek orada kalmak ister gibi gömdü. Ağlamak istiyordu. Usul usul iç döker gibi, hiç dile getirilmeyecek bir günahın akıp gitmesini izler gibi...

Geri çekilirken acıyla yüzünü buruşturdu. Zeynep, öylece bekliyor; kocasının kulağının dibindeki nefesini dikkatle dinliyordu.

Böyle bir sabahı en son geçen yaz yaşamışlardı. Annesi adadaki evin bahçesinde büyük bir aile yemeği düzenlemiş; görüşülen, az görüşülen hatta hiç görüşülmeyen bütün akrabaları davet etmişti.

Çoluklu çocuklu yemek güzel başlamış, saatler ilerleyip çocuklar yatırılınca içkinin dozu kaçmış, uzak kuzenlerden birinin karısı sarhoş olmuştu.

Hayli güzel sayılabilecek kadın, rakıya alışkın olmadığını söyleye söyleye şişenin dibini bulmuş, içtikçe Ali Kemal'e daha hülyalı bakar olmuştu. Gecenin sonunda yüksek perdeden sesiyle söylediği şarkıyı Ali Kemal'e adamaya kalkınca da, annesi kadını zorla da olsa yatırmak zorunda kalmıştı.

Bütün bunlar olurken kocası kibar bir gülümsemeyle oturmuş, flört eden her hamleyi ve sözü dünyanın en doğal haliymiş gibi savuşturmayı başarmıştı.

— Bu sabah aşkı dün gece içinse, merak etme iyiyim ben, alışığım da ayrıca...

Zeynep'in sesi, anlayışlı olduğunu belirten kelimelerin aksine sinirli çıkmıştı. İkisi aynı anda sanki Rezzan, aralarında dikiliyormuş gibi geri çekildi.

— Sana bir şey sormam lazım.

Ali Kemal, konuşmak istediğini söylese de anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyor, biraz önce aşkla sarıldığı kadından kaçmak istiyor gibiydi. Zeynep, başını her zaman yaptığı gibi sağ yanına eğdi. Gözleri merakla büyümüştü.

— Dinliyorum...

— Elif'le senin İstanbul'a dönmeniz gerektiğini düşünüyorum.

Zeynep karşılık vermedi, yalnızca başını hafifçe biraz daha eğdi ve müstehzi gülümsedi. Anlamı olmayan bir bakışla ve zarafetle geri çekilerek Ali Kemal'e sordu:

— Neden?

Ali Kemal soruyu duymuştu duymasına ama ne diyeceğini bilemiyordu. Giderek yaklaşan bir tehlikeyi seziyor, dün gece o düşmana karşı zayıf düştüğünü biliyordu. Rezzan'ın, William'ın, Aziz'in hatta Cemal'in bile eline sahici bir koz vermişti.

Soruşturma bitmeden Zeynep'e dün geceyi anlatamaz, anlatamayacağı için de yüzüne bakamazdı. Üstelik her adımının takip edildiğinden de emindi artık. Sır sakladığı için köşeye sıkışan herkes gibi öfkeyle bağırdı:

— Neden mi? Soruyor musun bunu sahiden? Evimiz gözetleniyor, ben aracımın takip edildiğini biliyorum. Sizi nasıl koruyacağım? Bu lanet kasabada her ev, her göz üstümüzde gibi...

Sakin başladığı konuşma küçük bir öfke nöbetiyle bitmişti. Sustu... Zeynep, bir süre bekledikten sonra Ali Kemal'e yaklaştı, başını ona eğerek fısıltıya benzeyen bir sesle,

— Bunu bir daha tekrar edersen gerçekten gitmemi istediğini düşünürüm. Şimdi izninle Musa Usta'ya çay götürmem lazım, dedi.

Mutfak tezgâhına dönerek önceden hazırladığı bardağa demli bir çay koydu ve çıktı. Ali Kemal, olduğu yere mıhlanmış gibi dikilmeye devam ediyordu. Aklına hücum eden onlarca soru, ağzındaki metal tadı tansiyonunu düşürdü. Ayağının altındaki zeminin kaydığını hissediyordu. Karısının giderek uzaklaşan ayak sesleri içindeki korkuyu daha da büyüttü.

Mutfaktan hışımla çıktı. Kime öfkeli olduğunu bilmeden verandaya doğru yürüdü. Kapı aralığından Musa'ya çay bardağını uzatan karısını gördü. O güzel yüzünde, onu yırtıcı bir kaplana benzeten öfke yok olmuş, hayranlık uyandıran ışıltı geri gelmişti.

Zeynep yüzüne bakmadan yanından geçip giderken verandaya çıktı.

— Hadi Elif gir içeri, kahvaltını yap...

Kızının içeri girmesini beklerken, kendini prangaya vurulmuş bir hükümlü gibi hissediyordu. Bütün özgürlüğünü ve saflığını kaybetmişti adeta. İçinde ne kadar umut, ne kadar kuvvet varsa yok olup gitmişti sanki. Çayını yudumlayıp özenle tabağa bırakan Musa'nın yanına çöktü.

— Neyin var?

İşkencedeki mahkûmu salıveren bir kurtarıcı gibiydi Musa'nın sesi. Uzak bir memleketten gelmiş bir meltemin ılıklığında, tanıdık bir koku... Cevap vermedi. Asıl derdini konuşmak yerine bir sigara yaktı. Musa da anlamıştı. Konuyu değiştirmek için sordu.

— Mehmet'ten haber var mı?

— Yok. Bu lanet kasabada herkes yer yarılıp içine giriyor sanki. Gerçi dışarı çıkmaya da başladılar ya, neyse...

Son cümleyi mırıldanarak söylemişti.

— Buralar kadim bir bataklıktır unutma... Belki de gerçekten batıyorlardır.

Ali Kemal dalgın dumanını üflerken durdu.

— Ne demek bu?

— Bilmem. Hayatta yol hep düz ilerlemez ki. İnsan ister ki, yol hep bastığı zeminle paralel gitsin. Nerede o şans...

Ali Kemal, perdelenmiş gözleriyle Musa'ya baktı. Aniden bu çorak kasabanın ortasında neden bulunduğunu hatırladı. Az önce ruhunu kavuran fırtına diner gibiydi.

— Sen hiç çalıştın mı o kazıda?

— İnsan on bin yıllık da olsa, ölülerinin üzerinde gezmemeli. İnsan ancak kötülüğü ve onun vücut bulduğu cesedi çiğneyebilir!

Musa'nın sözlerini dinliyor ama ilk kez ense kökünden başlayıp kuyruk sokumuna kadar inen bir ürperti bedenine yayılıyordu. Üstelik neden hissettiğini bilmeden. Musa, yanındaki soran gözlerle bakan adamın karmaşasını susturmak ister gibi devam etti.

— Neyse lafı çok uzattım. Uzun lafın kısası kazıda çalışmadım. Hem ben...

Cümleyi Ali Kemal'in tamamlamasını bekler gibi sustu.

— Güvenmem diyorsun. Polis dâhil.

— Bazılarının düşmanlığı sinsidir, zaman gibi. Zaman da "Gel bütün yaralarını saracağım senin," diye çağırır yanına. Ona tâbi olduğundaysa yaptığı sadece şanslıysan kesip atmaktır yarayı. Kesemediği yarayı da mutlaka bir gün çıkarır karşına...

Ali Kemal, iç çekerek ayağa kalktı.

— Bugün bilmece gibi konuşuyorsun Musa. Ne yazık ki benim gitmem lazım.

Musa dostça gülümsedi. Yanına bıraktığı çekici sapından tutup ileri fırlattı. Elleri üstünde doğrularak bedenini geriye attı. Sırtını evin güneş altında kavrulmuş duvarına yasladı.

— Ee haklısın. Sana gitme bana bi' on dakika kestirme vaktidir. İkimizin de yükü çok, dünü uzun...

Merdivenlerden aşağı inen Ali Kemal, aniden durdu. Yanlış duymuş olmayı umut ederek geri döndü. Boğazına bir yumru oturmuştu. İçinden "Yoksa?" dedi. Dün geceki gölge Musa olabilir miydi? Aynı anda kalbinin derinlerinden bir "keşke" duygusu yükseldi. Keşke Musa olsaydı sadece. Bir an kararsız kaldıktan sonra,

— Anlamadım, dedi.

Ruhunun teslim olmayan yalancı parçası galip gelmişti.

Musa, en doğal haliyle, asker tıraşlı kafasını sıvazladıktan sonra kasketini başına geçirdi. Gözleri ışıl ışıldı.

— Gün uzun, dedim dostum. Ben merdiveni bitireceğim sen de kim bilir nelerin peşinde.

Ali Kemal, utanacak olmasına rağmen günahına ortak olanın Musa olmasını dilemişti bir an.

Hiç değilse düşmanı değildi. Onun açıp zehrini akıtacağı ve sonsuza kadar kapağını mühürleyip kapatabileceği bir kuyu olduğunu biliyordu. Gerisi önemsizdi şimdilik... Hayal kırıklığıyla,

— Kolay gelsin, diyerek arabanın başında bekleyen Suat'a doğru yürüdü. Mutsuzdu ve derin bir nefes almak da güçlük çekiyordu.

★

Uçsuz bucaksız arazinin tam ortasında kara bir çıban gibi yükselen höyük, kavurucu güneşe inat çalışan onlarca işçinin gayretiyle binlerce yıllık toz, toprak ve taştan oluşan giysisinden her gün biraz daha fazla sıyrılıyordu.

Höyüğün tepesindeki ondan fazla ev tamamen ortaya çıkarılmıştı. William, höyüğün bir piramit, bir ahtapot gibi zemine tutunduğunu sanki müneccimmiş gibi biliyor, bu yüzden de kazı alanını sürekli olarak yatay bir eğriyle genişletiyordu.

İnsani olmayan yeteneği yüzünden küçük günahları affedilen insanlardandı William.

Çalışanların yılmalarını engellemek için sık sık toplantı yapıyor, altlarında üst üste küçük evlerden kurulmuş devasa bir yapı olduğunu çizerek bıkmadan usanmadan anlatıyordu.

Konuşmaya hep, "Çatalhöyük'ü en güzel tanımlayan şey, o halkın evlerini kademeli ve devamlı olarak inşa etmeleri..." diye başlıyor, gündelik hayatta yüzüne bakmadığı en düşük kademedeki işçiye bile saatlerce kazdıkları alanın gizemlerini anlatıyordu.

Her evde bir merkez oda, odaya tavandan inen bir merdiven ve o merdivenin altında bir ocak vardı. Odaların içerisi nispeten yüksek sedirlerle kaplıydı. William'a göre, bu odalarda uyuyor, dinleniyorlardı.

William, bazen kazıdaki görevi sadece çıkan toprağı el arabasıyla taşımak olan bir genci alır getirir, saatler boyu bu sedirlerin başında ölenlerin bedenlerini neden buraya gömdüklerini sorardı.

Kasabalı gençlerin şaşkın bakışları altında kâh buldukları iskelete kâh duvarlardaki av resimlerine dokunarak uzun uzun konuşurdu.

"Kanıtlar gösteriyor ki, ıslak kil karışımları direkt olarak duvara yapıştırılıyor ya da harç ve güneşte kurutulmuş tuğla kullanılarak yapılandırılıyordu," derdi. William'a göre, en az on bin yıl önce yaşamış olan bu insanlar evlerinin bakımıyla ilgilenmişlerdi.

Cevap veremediği tek bir soru vardı. Kendi kendine soruyor ve düşünürken sessizleşiyordu.

Çatalhöyüklüler neden bir bataklığın ortasında üst üste yaşamışlar, karanlık bastırmadan bir şeyden kaçar, saklanır gibi, evlerine dönmüşlerdi. Oysa birkaç kilometre daha yürüseler kupkuru bir ovada yaşayıp giderlerdi. Bu bataklığın ortasını koca bir uygarlığı inşa etmek için neden seçmişlerdi?

Kazı alanı öğle güneşine aldırmadan koşuşturan işçi ve yeni yetme arkeolog adaylarının ayak sesleriyle doldu. William'ın söylediği yerde yeni bir ev bulunmuş, hayranı olduğu sedirlerden birinin üst tabakası kaldırılıyordu.

— Yavaş, yavaş arkadaşlar... Sen biraz daha ağırdan kaldır... Evet şimdi, yavaşça...

Rezzan heyecanla kilden yapılmış kapağın kaldırılmasını izliyordu. Böyle anlarda, William'ın sesiyle binlerce yıl geriye gidiyor,

narsistliğinin örselediği sevgisi geri geliyor, bir anlamda yeniden ve yeniden âşık oluyordu ona. William buyurgan,

— Evet! Böyle, böyle... diye bağırdı.

On bin yıldır girilmemiş bir evin odasında sediri kapatan kerpiç tabakayı kaldırıyorlardı. Rezzan daha önce hiç nefes almamış gibi sönmüş ciğerlerini tutmuş işçilerin tam karşısında, William'ın bir adım gerisinde dikiliyordu.

Plaka artık ustalaşmış kasabalı iki genç tarafından yere bırakılınca sedire yaklaştı. Bekledikleri gibi cenin şeklini almış bir iskelet elleriyle çamurdan bir heykeli tutuyordu. Soluğunu tutmuş bekleyen William'a döndü.

— Bir aile büyüğü daha ve bir *Kybele* heykeli...

William ev mezara yaklaştı. Etrafı suskunlukla çevrili bir saygı duvarıyla kuşatılmıştı. Zarafetle eğildi. Heykel, cenin şeklinde yatan bir iskeletin kucağındaydı.

— Çok güzeller... Bütün Çatalhöyük halkını evlerin içinde bulacağız sanırım... Ölülerini bile dışarı gömmeyecek kadar neden korkuyorlardı acaba?

Doğruldu. Etrafına bakındı ve üzgün,

— Robert'ın bu anı kaçırdığına inanamıyorum, dedi.

★

Zeynep iki bardak çayla verandaya çıktı. Tepeden tırnağa beyazlara bürünmüştü, yüksek belli keten pantolonu, dirseklerine kadar kollarını sıvadığı gömleği, yumurta topuklu ayakkabıları; hepsi bembeyazdı.

Atkuyruğu gibi toplayıp, mor bir Fransız eşarbıyla bağladığı saçları ve sol bileğine geçirdiği gümüş kaplama saati gün ışığında parlıyordu.

Musa, bütün bunları bir bakışta görmese de yanına oturmaya hazırlanan bu ışıltılı bedenin farkındaydı. Gözlerini kaçırdı.

— Çok yoruldunuz...

Zeynep'in sesi şefkatli ama mesafeliydi. İçinden "Sabahki öfkesi geçmemiş hâlâ," diye geçirdi.

— Bugünlük bitti sayılır. Uyudu mu Elif?

Başlamadan bitirmek istediği bir sohbetten kaçmak ister gibi konuyu değiştirmiş, yine de giysilerin genç bir kadının yuvarlak bedenine böyle severek oturuşunu seyretme isteğine engel olamamıştı. Büzüşür gibi basamağın kenarına çekildi.

— Hayır, içeride oynuyor... İstanbul'da olsa bu saatlerde çoktan halsiz düşerdi oysa.

— İyi bir çocuk o! İnsanın kalbinin temizliği kaderidir... İyi bir insan olacak.

Musa konuşurken sözlerini iyice vurgulamış, dudaklarında kehanetinin doğruluğundan emin bir gülümseme belirmişti.

— Umarım, dedi Zeynep.

Önlerinde uzayıp giden tozlu sokağa sabit gözlerle bakıyordu. "Ne ıssız bir yer burası," diye düşündü. Sokağın başındaki güneşin kavurmasına inatla direnen ağaç bile ıpıssız görünüyordu. Sahi ağaca kuş konduğunu hiç görmemişti.

Belki Çumra'da kuş bile yoktu.

— Yine de bir yerde hazine varsa, ejderha da oradadır. İnsanın ejderha zannettiği şey yani kendi hastalığı, belki de başkalarının kefaretidir.

Zeynep, aklı ona bir oyun oynuyormuş da fark etmiş gibi düşüncelerinden sıyrıldı. Sokağın parlak ışığına bakmaktan kamaşmış

gözlerini Musa'ya çevirdi. Aniden içini kaynağı belirsiz bir sıkıntı kaplamıştı.

— Küçük bir çocuk için kefaret, fazlaca ağır bir söz bence!

İçinde durdurulamaz bir öfke dalgası kabarıyor ama nedenini bilmiyordu. Bahçe kapısının önünden gelip geçenler olmasa, avazı çıktığı kadar bağıracak, kendini bu tekinsiz kasabada kızıyla yapayalnız bırakan Ali Kemal'e duyduğu bütün hıncı Musa'dan çıkaracaktı.

"Adamın ne suçu var?" diye düşündü. Sohbet etmeyi kendisi istemiş; Ali Kemal'in onun yanında bulduğu huzurdan, onunla ilgili günlerdir anlattığı bilgelikten bir parça nasiplenmek istemişti.

Musa, "Haklısınız..." diye geçiştirirken iyice utanmış, çocukluğunda öğrendiği gibi, suçluluk duygusunu bastırmak için yeniden sormuştu.

— Neden başkalarının günahını çocuk ödesin ki?

Oysa bütün yalanların anahtarıydı yaptığı. Şu an kendinden, Musa'dan, bu kasabadan nefret ediyordu. Arkasını dönüp gitmek istediği yerde susmuş, ikinci yüzüyle yanındaki adamın konuşmaya başlamasını bekliyordu.

Musa, söylediklerinin anlaşılmayacağını sezmiş gibi Zeynep'in gözlerinin içine baktı. Elinden geldiğince kısık ama güvenli bir sesle:

— Çünkü Tanrı, tek bir günahın öcünü üç nesilden alır. Şeytan kin gütmeyi kimden öğrenmiştir sizce? dedi.

★

— Sir William acil gelmeniz lazım. Sir William!

Genç işçinin gür sesi, binlerce yıllık evin duvarlarında, bütün yapıyı kökünden söküverecekmiş gibi patlamıştı. Nefes nefese olduğuna, yüzünden sicim gibi süzülen tere bakılırsa ciğerleri patlayana kadar koşmuştu.

William alışık olmadığı bu sahneye, kocaman ama yine de alaycı gözlerle baktı. Gencin, soluklanmak için ellerini dizlerine dayayıp, nefes almasını bekledi. Ama halen nefes almakta güçlük çekiyordu. Kekeleyerek, zar zor;

— Bay Robert... Mehmet... diyebildi.

Zihninden ışık hızıyla iki cümle geçti: "İlerideki çukurda sızmış yatıyor," ya da daha iyisi "Bir evin çatısındaki deliğe düştü..." Ama aklı Mehmet'i aynı cümleye yerleştiremiyor, hayvani bir içgüdüyle korku ve endişe kalbini ele geçiriyordu.

Bilinen hiçbir insanlık haline benzemeyen bir ifadeyle yüzünü Rezzan'a döndü. Sol kolunda aniden bir acı hissetti. Genç adam bütün kuvvetiyle kolunu tutmuş, çıkışa doğru çekiştiriyor,

— Gelin... Hemen gelin, diye feryat ediyordu.

William, büyülenmiş gibi sürüklenirken ardından gelen içinde bir ses, "Doğru değil!" diye haykırıyordu. Merdivenlerden tırmanışı, düşmekten son anda kurtulduğu çatıya çıkışı, kazı alanında bilmediği bir yere adımlarca yürüyüşü, genleşmiş bir yer çekimi gibiydi.

Sol kolunu, bir adım önünde onu çekiştiren gencin mutlak hâkimiyetine bırakmış yürüyor, yalnızca yürüyordu...

Geçen yıl açılmış bir Çatalhöyük evinin çatısının üstünde yürüyüş sonlandı. Genç, görevini tamamlamış bir misyoner edasıyla kenara çekildi. William çatıdan içeri sarkan karanlık deliğe doğru yürüdü.

Çatıya dayalı ahşap merdivenin basamaklarını, ardından gelen Rezzan'ın ayak seslerini işiterek yavaşça indi. Sadece tavandaki delikten sızan ışıkla aydınlanan loş oda, nem ve ölüm kokuyordu...

Çürümüş insan bedeninin kekremsi kokusu insanın burun kıkırdağıyla, kafatası kemiğinin birleştiği noktaya yerleşir, ömür boyu çıkmazdı. William'ın iyi bildiği, bulaşık bir kokuydu bu...

Kalbi göğüs kafesinden çıkacakmış gibi çarpmaya başladı. Evrenin karanlık bir köşesine fırlatılıp atılmış, yapayalnız bırakılmıştı sanki. Şimdiye dek bir kez bile hissetmediği korku ve acı bütün bedenini ele geçiriyor, adım atmak istemiyor ama büyülenmiş gibi birkaç metre ilerideki çukura doğru yürüyordu.

Yaklaştı... İşçilerin çukurun kenarına bıraktığı camı isle kaplanmış gaz lambasını aldı ve çukurun dibine doğru uzattı. Bakıyor ama göremiyordu. Çukurun dibinde iki insanın cansız yattığını görüyor ama komut almayı reddeden beyni yüzünden tanıyamıyordu.

Önce bacaklarının sinirleri gevşedi, sonra kulakları tıkandı ve aynı hızla bir ateş karıncası sürüsü beynine doğru hücum etti. Boş bir çuval gibi yere yığılırken hâlâ bilincini kaybetmemişti. Yüzünün toprağa vururken çıkardığı tok sesi duydu ve kendinden geçti...

★

Suat, kapıyı çalmadan, neredeyse tekmeyle açar gibi içeri daldığında Ali Kemal, telefonda biriyle konuşuyordu. Eliyle Suat'a oturmasını işaret etti. Kulağı ahizenin diğer ucundaki sesteydi. Suat'a, sakin ol der gibi baktı.

— Tamam dikkat ederiz. Elbette sorguyu bizim yapmamız doğruydu. Desteğiniz için teşekkürler! Saygılar...

Telefonu kapatırken, Suat'ın bir balon gibi sönen heyecanını görmemek için sigaraya uzandı.

— Amirim Cemal'i yakaladık diyecektim ama zaten siz...

Ali Kemal, hayal kırıklığı dolu gözlerini kocaman açmış Suat'a doğru yürüdü. Yanı başında dikilip elini uzattı.

— Çok başarılı bir operasyondu Suat. Tebrik ederim.

Suat, kararsız ve sakarca ayağa kalktı. Amirinin uzattığı elini sıktı. Kafasında onlarca soru dolanıyordu.

— Ama siz, yani nasıl, başkaları da mı vardı?

— Cemal'in izlemesini Ankara'ya kadar bizim ekip yaptı. Çok da başarılıydınız. Ancak...

Suat'a tekrar oturmasını işaret ederek devam etti.

— Cemal il sınırından girer girmez tabii ki, Ankara'dan gölge ekipler de size katıldı. Bilmenizi özellikle istemedim hem görevi layıkıyla siz yapın diye hem de Cemal'i ve sizi takip eden başkaları var mı görmek istedik.

— İşe yaradı mı peki?

— Yaramaz mı? Sana başından beri bu hikâyenin peşinde birçok devletin olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Cemal ve buluşacağı İngilizlerle birlikte Alman istihbaratından iki kişiyi de yakaladık.

— Bu arkadaşların hepsi hazinenin peşinde mi yani?

— Kim bilir, belki öyle belki de değil.

Ali Kemal, önemli bir sır verecekmiş gibi arkasına yaslandı. Bacak bacak üstüne atarken Suat'a, eşiti gibi ve dostane bakıyordu.

— Daha çok şöyle diyelim. William, geniş bir uluslararası ağ kurmuş bunu biliyoruz. Gittiği her yerde Aziz ve Cemal gibileri kullanmakta güçlük çekmiyor, bunu da biliyoruz. İçinde yaşadığımız yüzyıl toprağın altının üstünden daha çok para ettiği bir dönem. Bu adamlar Dorak Hazinesi'ni buldu ve o hazineye sahip olmak isteyecek onlarca devlet ve zengin insan var. O yüzden operasyonu sadece senin ekibe bırakmamış olmama darılma olur mu?

— Peki Cemal ne olacak?

— O kadar da değil. Zaferin tadını kimseye bırakmadım tabii. Cemal konuşmayı reddettiği için sorguyu bizim yapmamız gerektiğini anlattım az önce.

— Geliyor yani?

— Evet, hem de senin ekip getiriyor. Korumayla elbet...

Suat, ilk kez Ali Kemal'in onunla dalga geçmediğine, çocuğuna torpil yapan bir ebeveyn gibi davranmadığına ikna olmuştu. Koca gövdesini arkaya iterek koltuğa iyice yerleşti. Ömür boyu kaçmak istediği bu lanetli kasabada bir yeri olduğunu hissediyordu artık.

Elinde olsa, bu anı ölene kadar tekrar tekrar yaşamak isterdi. Hatta koltuktan kıpırdamaz, bilmediği dünyalara açılan bu hayali pencerenin dibinde sonsuza kadar otururdu. İyice köpürmeye başlamış olan hayali, aniden çalan telefon sesiyle kesildi.

Ali Kemal, ahizeye uzanıp telefonu açarken en az onun kadar mutlu görünüyordu. İlk birkaç saniye aynı ifadeyle telefondaki sesi dinlemiş, sonra yüzünün ifadesi değişmiş, karşı tarafı sessizce dinledikten sonra dişlerinin arasından birkaç kelime geveleyip telefonu kapatmıştı. Suat'a bakarken gözlerinde fırtına öncesine özgü bir durgunluk vardı.

— Kalk Suat! Mehmet bulunmuş! Galiba Robert da... Ben adli tabibi alıp kazıya gidiyorum; sen de amcanı, Cemal gelmeden önce buraya getir!

— Nasıl? Gelmez ki!

— Tutukla o halde.

★

Ali Kemal, kazı alanına ulaştığında polis arabaları ve işçilerin yoğunlaştığı yere doğru baktı. Adli tabip söylediği gibi bir saat önce gelmiş olmalıydı. Kontağı kapatıp inerken, çadıra elinde bir su şişesiyle koşarak giren Rezzan'ı gördü. William içeride olmalıydı.

Olay yerine doğru yürüdü. Kendisini selamlayan nöbetteki polislerin arasından geçerek çatıya ulaştı. Yavaş ve dikkatli adımlarla aşağı indi.

Oda onlarca gaz lambasıyla aydınlatılmıştı. Çukura doğru baktı. Adli tabibin sadece kafasının üst kısmı görülüyor, ellerinde birer gaz lambası tutan iki polis, komutları dinleyerek aşağıyı aydınlatmaya çalışıyordu.

Çukura doğru yürüdü. Aşağı baktı. Mehmet olduğunu sandığı ceset, zeminde cenin şeklinde kıvrılmış yatıyordu. Çırılçıplak ve savunmasız görünüyordu. Robert ise Mehmet'in karın boşluğunun dibine baş aşağı hemen yanı başına gömülmüştü. Kafası bir devekuşu gibi toprağa gömülmüş, çıplak kolları ve bacakları başını kurtarmak ister gibi toprağa dik bırakılmıştı.

İstemsiz bir hareketle bir adım geriye çekildi. Şeytanın fısıltısı yalamış gibi eliyle ensesini sıvazladı. Kapattığı gözlerinin önünde bir doğum sahnesi vardı. İki çıplak erkek, biri doğum anında, diğeri doğumun bilinmez sırrını keşfetmek için içeri girmek ister gibiydi.

— Ali Kemal Bey... Amirim...

Adli tabibin sesiyle kendine geldi. Tabip, "Anlatacaklarım hoşunuza gitmeyecek," diyerek konuşmaya başladığında Ali Kemal hâlâ toparlanmaya çalışıyordu.

— Buyurun!

— Canlı bir varlık öldükten sonra vücudu çürümeye ve dağılarak yok olmaya mahkûmdur malumunuz. Çürüme dört evreye ayrılarak mütalaa edilir. Ölümden en geç kırk sekiz saat sonra karnın sağ bölgesinde çekum mahiyesinde avuç içi kadar yeşil bir leke hâsıl olur. Ki bu çürümenin ilk işaretidir.

Ali Kemal, doktoru dinliyor ama duymuyor; başını, evet anlamında sallamakla yetiniyordu.

— Malumunuz çekum boşluğunda pek çok mikrop bulunduğundan tefessüh burada erken başlar...

— Çürüme yani?

— Evet, çürüme. Tefessühün buradan başlaması klasiktir. Ama Mehmet'te bu yeşil leke yani ölüm morluğu çok az belirmiş.

Ali Kemal, damarlarında gezen tanımadığı, giderek yükselen hiddete teslim olarak sanki acısını doktordan çıkarmak ister gibi bağırdı.

— Anlamıyorum doktor sizi, ne diyorsunuz o halde?

— Şunu diyorum, Mehmet olduğunu sandığımız ceset en az 48 saat önce ölmüş ama sanırım çürümeyi güçleştirecek bir ortamda muhafaza edilmiş. Malum hava sıcak, ısı 30 derece üstünde.

— Nerede olabilir?

— Serin bir toprağın altında... Önce gömülüp sonra çıkarılmış. Tırnakları ve vücut boşlukları toprak dolu.

Ali Kemal derin bir nefes aldı. Bayılmakla öfkelenmek arasında bir çizgide gidip geliyordu. Doktora soru sorarken lafı biraz daha uzatmasına katlanamayacağını biliyordu.

— Peki Robert? Anlayacağım dilden lütfen.

— Peki. Onun ölümü çok daha sonra. En fazla 12 saat içinde diyebilirim.

Ali Kemal "Dün gece yani..." diye mırıldandı... "Aziz'in evinde yemek yenirken, Rezzan'la öpüşürken, kendisini gören gölgeden korkarken, William'la oyun oynarken, bütün bunlar olurken Robert ölüyordu demek," diye düşündü. Çantasını toplamaya hazırlanan adli tabibe dönerek,

— Peki ölüm nedenleri? diye sordu.

— Mehmet'in cesedi burada tespit edemeyeceğim kadar şişmiş ama Robert'ın boğularak öldürüldüğüne eminim. Hatta yanılmıyorsam çok güçlü biri tarafından boğulurken aynı anda boynu kırılarak.

— Önceki gibi?

Doktor, başını, evet anlamında sallamakla yetindi.

VI

Ölüm, kurbanımı delip geçmek isterken, elimdeki alet sadece. Onun sefil, ikiyüzlü ruhu, sonsuz ve karanlık bir kuyuya düşerken ayağına bağladığım taş. Var olduğumun yegâne ispatı öldürmek.

Güneş, kasabaya doğru uzanan yolu öyle yakıp kavurarak aydınlatıyordu ki Ali Kemal gözlerini kısmaktan yoruldukça bakışlarını, yanlarından geçip giden uçsuz bucaksız bozkıra çevirmek zorunda kalıyordu. Gözlerinin kamaşmasına engel olmasa da bu anlık molalar gözlerine nefes aldırıyordu.

İçinin sıkıntısından kurtulmak için vitesi yükseltirken, Çumra'dan önceki hayatını düşündü. Hayatı ne kadar netti. Sınırları; gidemeyeceği, gitmeyeceği karanlık köşelerinin yerleri nasıl da belliydi. Aşkı, çocuğu, işi, geçmişteki yaraları hiç sarsılmayacak bir düzenle yerli yerindeydi.

Kasabaya gelirken, kötü adamların kim olduğunu biliyordu. Devletin hazinesinden çalanlar, çaldıkları yetmiyormuş gibi gözlerini kırpmadan cinayet işleyebilenler... Birkaç haftada olayı çözecek, suçluları adalete teslim edecek, İstanbul'a dönerken göğsüne görünmez bir zafer nişanı takacaktı.

Dikiz aynasından William'a baktı. Arka koltuğun tam ortasına külçe gibi yığılmıştı. Olduğundan daha yaşlı görünüyordu. Hazin bir enkaz gibi öylece duruyor, gözünü dahi kırpmadan önlerinde uzayıp giden yola bakıyordu. Sanki bu yol, içindekilerle beraber bu araba, bu topraklarda yaşayan bütün canlılar bir anda yok olsa umursamayacak kadar sabitti bakışları. Bir an William'ın da ona baktığını zannetti ama yanılmıştı.

Gözlerini tekrar yola çevirirken William'ın yanağından sicim gibi gözyaşı süzüldüğünü gördü. Ağlıyor muydu gerçekten

William? Hem de usul usul, içtenlikle. Etrafındakilere göstermek istemeden, belli etmeden.

"Robert'ı seviyormuş gerçekten!" diye düşündü. İçten içe William'ın en azından Robert'a kıyamayacağını biliyordu zaten. Paradan ve güçten daha çok...

İçinden "Ya Rezzan?" diye geçirdi... Bütün bu olan bitenin içindeki gerçek rolü neydi? Robert ve Mehmet'in cesetlerinin dehşet veren görüntüsü aklından ışık hızıyla geçti. Yalnızca kendi düşüncelerine kulak vermesi gerektiğini hatırlayan bir insan tavrıyla duruşunu değiştirdi. Omuzlarını kaldırarak direksiyonu daha sert kavradı.

Yine de Rezzan'ın bütün vücuduyla dönerek pencereyi sonuna kadar açışını, boynunu iyice dışarı uzatarak yüzünü rüzgâra verişini, derin derin soluyarak nefes alışını yan gözle izledi. Başını hafifçe sağa çevirdiğinde rüzgâr, genç kadının havalandırdığı saçlarından aldığı baş döndürücü kokuyu Ali Kemal'in yüzüne, boynuna, omuzlarına çarparak esip geçti.

Kokuyla aşkın, kokuyla tutkunun kardeş olduğunu biliyordu Ali Kemal. Zeynep'in hayatına girdiği o ilk an öğrenmişti. On binlerce kitabın ve oval merdivenlerin çevrelediği kütüphanede, Zeynep yanındaki iskemleye otururken dönüp bakmamıştı.

Ama sonra daha önce hiç duymadığı bir koku bütün bedenini, ruhunu prangaya vurulmuş bir hükümlü gibi esir almış, içinde ne kadar umut, ne kadar kuvvet varsa coşturmuştu. Etrafındaki öğrencileri, kitapları, meydanları yalnızca ikisinin etrafında dönen bir girdaba çevirmişti. Yıllar önce Zeynep'e başını çevirirken çoktan âşık olduğunu biliyordu.

Ali Kemal bunları düşünürken, Rezzan'ın tekrar koltuğa sırtını dimdik yasladığını, gözlerini kısarak etrafı süzerek, dişlerinin arasından Fransızca sözler fısıldadığını fark etti. Elmacık

kemiklerinin ele geçirdiği yüzü her mimiğinin hareketiyle titriyordu. Daha önce ışıl ışıl yanan gözleri ferini kaybetmişti.

Demek ki sıradan günlerde ne kadar canlıysa, üzüldüğünde ya da korktuğunda o kadar sönüktü. Ali Kemal, tekrar önce William'a sonra Rezzan'a dikkatle baktı.

— Hayat nasıl da altüst oluyor bazen değil mi?

Sesi donuk, duygusuz hatta hakaret sayılacak kadar uzaktan gelmişti. Rezzan, başını hırsla kendisine çevirirken William, hareketsiz oturmaya devam etmişti. Ali Kemal, suçlu olan kimsenin yanıtlamak istemeyeceği bir soru sormuştu aslında. Rezzan'ın planlanmamış hiddeti yeterli bir yanıttı. Dikiz aynasından tekrar William'a baktı. Duymazdan gelerek oturmaya devam ediyordu. İçinden "Beklediğim gibi..." derken William;

— Kendinizi bu kadar işe yaramaz bir insan saymanız, oldukça gülünç Ali Kemal! dedi.

William'ın cümlesi bitmeden Ali Kemal, kurduğu tuzağa kapılmış bir avcının acısıyla kendine geldi. Sorusunun bir bumerang gibi yüzüne çarptığını hissediyor, aynı anda kendini ne zaman böyle ele verdiğini merak ediyordu. "Nasıl böyle konuşabilir?" diye düşündü. Tüm üstünlüklere sahipti, en azından bu otomobilin içinde, masumdu! Her masum gibi öğrendiklerinden başka tutunacak dalı yoktu.

— Sizi duyan da, konu benim zanneder!

— Sizsiniz tabii!

William, cümle tamamlanmadan cevabını yapıştırmış, konuşmanın seyrini tekrar ele geçirmişti. İstediğinde böyle sinir bozucu, böyle can sıkıcı bir etki yapabilen William, çoktan bakışlarını belki de ilk kez yan cama çevirmişti. Ali Kemal'e, sus, der gibiydi. Uzunca bir sessizlikten sonra,

— Gelmenizle nasıl bir canavarı uyandırdığınızı bilmiyorsunuz, derken sesi fısıltı gibi çıkmıştı.

Ali Kemal'in duyup duymadığına aldırmaz bir tavırla başını tekrar sağa çevirdi. Ne söyleyeceğini bilemeden bir süre William'ın acıyla büzüşmüş yüzünü dikiz aynasından izleyen Ali Kemal,

— Ama siz biliyorsunuz sanırım, dediğinde William çoktan başka bir âleme dalıp gitmiş görünüyordu. Sonra aniden düştüğü kuyudan çekilir gibi derin bir nefes alarak fısıltıyla,

— Anladığınızda çok geç olacak zaten, dedi.

"İnsan cevabını duymak istemeyeceği sorularda, nasıl da suskun kalıyor," diye düşündü Ali Kemal. Ne söylese boştu. İtiraz edemez, ne demek istediğini soramaz, öfkelenemez, alttan alamaz, üste çıkamazdı... Öylece durdu bir süre.

Boş gözlerle önündeki yola bakarken emniyet binasına yaklaştığını fark etti. Binanın girişi, kalabalık bir grup erkek tarafından kuşatılmıştı. Arada bir havaya savrulan bastonlar olmasa pekâlâ, öfkeli bir kalabalıktan çok, bekledikleri kara trenin gecikmesine sinirlenmiş bir grup kasabalı oldukları söylenebilirdi. Bir kıvılcım bekler gibi kurulmuş dikiliyorlardı.

Ali Kemal fitilin ateşinin arabasında olduğunu bilerek hızlandı. Her zaman kahvehanenin bir köşesinde iki büklüm oturan doksanlık dedenin, vahşice dikleştirdiği sırtından aldığı güçle ona baktığını gördü. Savrulan bastonun kaputa inen tok sesine aldırmadan gaza bastı. Dede gerisin geriye savrulup düşerken insanlar şaşkınlıkla bir adım geriye savrulmuş, çuval gibi yığılan yaşlı bedeni tutmayı başarmışlardı.

Ali Kemal, Rezzan ve William'ı arkalarında siper olarak binaya koştururken omzunun üstünden arkaya baktı. Kasabalılardan birinin yüzünde beliren, ellerinden kaçırdıklarını düşünen ifadeyi gördü. Öfkeli kalabalık sanki aynı pozla dikiliyor,

konuşmadan birbirleriyle fısıldaşıyorlardı. İçeri girerken kapıdaki polislere seslendi.

— Kapıda tek bir kasabalı dahi kalmayacak. Herkesi evine yollayın! Hemen...

★

Suat, belediye binasına yakın sıralanmış yoksul dükkânların, tozlu vitrin camlarının önünden geçerken kendine baktı. Çırağın yeni silip parlattığı kumaş toptancısının önünde durdu. Göbeğini içeri çekip, omuzlarını dikleştirirken "Paralı bir tüccar olsam, büyük bir şehre gitsem acaba neler alırdım?" diye düşündü. Aniden amcasına benzeyeceğini fark ederek yürümeye başladı.

Belediye binasından içeri girerken, makam odasının olduğu ikinci kat merdivenlerini çıkarken hâlâ "Allah korusun!" diye mırıldanıyor, kendi fısıltısından duyduğuna öfkeleniyordu.

Kendisini görünce ayağa kalkan, özel kalem müdürüne, eliyle oturmasını işaret ederken "Adam beni görünce ilk kez ayağa kalktı," diye düşündü. Yüzüne yayılan gülümsemeye engel olamadı. İlk kez birinin yüzünde korkuyu andıran hatta yaltaklanmak isteyen bir ifade görmüştü. Hem de kendisine. Bütün bu olan bitenin sebebinin Ali Kemal olduğunu biliyordu. Onda olan her şeyden biraz kendine bulaşmıştı sanki.

Kapıya uzanırken amcasının içeriden gelen boğuk sesini duydu. Yüksek perdeden, kaypak ve salyalıydı yine... İstemsiz bir hareketle gözlerini yukarı doğru kaldırarak omuzlarını silkti. Eskiden olsa çalmadan girmeyeceği, "Gel!" sesini duymadan kolunu tutamayacağı kapıyı sertçe açtı.

Amcası, beklediği gibi yüksek, deri arkalıklı iskemlesinde kaykılmış oturuyor, karşısında süklüm püklüm oturan tüccar kılıklı bir adamla konuşuyordu.

— N'oluyor lan?

Fal taşı gibi ama bir o kadar da şaşkın açılan gözlerini Suat'a dikmiş bakıyordu. Küçük gözleri büyümüş gibiydi. Suat hiç konuşmadan yürüdü, en az amcası kadar şaşkın bakan adamın karşısına oturdu.

Dizlerini simetrik açıp, iri ellerini dizlerine koydu. Anadolu'nun herhangi bir yerinde, toprağın içinden fışkırıveren kararlı ve haşmetli bir kaya gibi göründüğünden emindi.

— Emmi! Sen bize bir müsaade et...

Adam, başkandan izin bile istemeden, sanki dizlerini bükerek, küçülmüş gibi çevik adımlarla odayı terk etti. Başını yavaşça amcasına çevirdi.

— Bizimle emniyete geliyorsunuz Aziz Bey...

Cümlesini tamamlamadan ayağa fırlamıştı. Aziz'in düşünceleri o kadar karışıktı ki, ne yapacağını kestirememenin huzursuzluğu yüzünün her kasından görülebiliyordu. Kısa bir an yaşadığı tereddütten sonra Suat'ın tam karşısına dikildi.

— Siktir git lan... Sen kimsin?

Suat, ağır ağır ve sanki bir törendeymiş gibi gözlerini amcasından ayırmadan yüzüne eğildi.

— O zaman tutuklusun!

Kemerine uzandı, ustalıkla çektiği kelepçeyi önce amcasının bileğine sonra da kendi bileğine geçirdi. Aziz'in kendine gelmesine fırsat vermeden kapıya yürüdü. Çocukluğundan beri hayalini kurduğu ânı yaşıyordu.

Kapıya kadar sürüklenen Aziz, son bir gayretle durdu. Suat'a şimdi korkuyla bakıyordu.

— Oğlum n'oluyor?

"Oğlum... Oğlum... Oğlum!"

Kelime Suat'ın kafasının içinde yüzlerce kez yankılandı. Acı acı gülümsedi...

— Amirim size anlatır gidince!

★

Ali Kemal, sakin bir sesle William'a,

— Profesör, inkârınızın anlamı kalmadı artık. Cemal, İngiliz servisinin iki elemanıyla yakalandı. En çok bir saat kadar direnmiş. Sonra bildiği, tanık olduğu, yaptığı her şeyi anlatmış. Teleks geldi az önce... Bütün hazine şu an Ankara'nın elinde... Cemal, hâlâ bülbül gibi ötmeye devam ediyor emin olun.

Başını önüne eğmiş oturan William, şaşkınlık verecek kadar huzurlu bir görünüyordu. Gözlerini kaldırdı.

— Ne anlatmalıyım delikanlı?

Ali Kemal, onun bütün kusurlarını bağışladığını gösteren hüzünlü, aynı zamanda şefkatli bir tavırla ona doğru eğildi.

— Cinayetlerle bağlantınızı mesela? Alman ekip için kimin emir verdiğini, tetiği kimin çektiğini? Kayıpları... Neden kaybolduklarını. Her şeyi işte.

— Sence benim şu an umurumda olan tek şey nedir komiser?

Konuşurken, sağ işaret parmağıyla masanın üstünde bitip tükenmeyen bir daire çiziyordu. Yüzünde sakin bir inançla, boyun eğiş ifadesi vardı. Bir süre Ali Kemal'in konuşmasını bekledikten sonra,

— Elbette Robert, dedi.

Masada kavuşturduğu kollarına kapanarak ağlamaya başladı. Giderek yükselen bir acının uğultusu, gri ve soğuk sorgu

odasının bütün duvarlarını kaplamıştı. Sanki ışığı boğan bir karanlık, William'ın boğazından odaya saçılıyordu.

Ali Kemal'e bir asır gibi gelen saniyelerden sonra profesör başını kaldırdı. Her zamanki şeytani bakan gözlerinin yerinde iki kuyu vardı. Gözleri küçük, kurumuş ve karanlık iki çukur gibiydi. Birden sırtını dikleştirdi.

— Pek sayın emniyet amiri! Beni dinleyin şimdi! Sen büyük bir iş başardım sanıyorsun ya! Yanılıyorsun. Neden söyleyeyim mi? Benim adım hep Çatalhöyük'ü keşfeden diye anılacak! Onlarca yıl sonra bile. Ama inan bana, seni kimse hatırlamayacak ve sen bu hikâyeyi inan ki torunlarına gururla anlatamayacaksın!

Ali Kemal, az önce yaşadığı acıma duygusundan pişman, dizlerinin üzerinde doğruldu. Dışarı çıkmak, nefes almak hatta bu kasabadan koşarak uzaklaşmak istiyordu. Kimseyi ele geçirememiş, yakalayamamış olmanın yenilgisini bütün iliklerinde hissediyordu.

Orada ve ilk günkü gibi güçlüydü işte...

Dizlerindeki son güçle kapıya doğru yürürken William bir kez daha seslendi.

— Sana son bir şey söyleyeyim mi? Çok yakında neyi mahvettiğini anlayacaksın... Beni yakaladın ama seni mahvedecek olan hâlâ dışarıda.

— Kim?

— Kim mi? Elbette katil!

— Peki, siz bilirsiniz... Önünde sonunda cinayet ve kayıplarla ilişkinizi ispatlayacağım. O yüzden şimdilik Anadolu'ya ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ait tarihî eserleri, nam-ı diğer Dorak Hazinesi'ni kaçak yollardan yurt dışına çıkarmaya çalışmaktan tutuklusunuz.

Ali Kemal, kendini dışarı attığında nefes alamıyordu. Kapının yanındaki soğuk, mavi boyalı duvara yaslandı. Yan odada bekleyen

Rezzan'la konuşmadan önce sigara içmeliyim diye düşündü. İkinci bir mağlubiyeti kaldıramazdı. Koridorda duyduğu ayak sesleriyle kendine geldi. Suat, allak bullak bir suratla koşturuyordu.

— Rica ederim kötü bir şey söyleme!

Suat'ın itaatkâr bir şekilde uzattığı kâğıdı aldı, okudu, okudu...

— Ne zaman geldi bu telgraf?

— Az önce...

Hışımla Rezzan'ın odasına dalarken Suat;

— Size karşı bu kadar cüretkâr olmasının nedeni varmış, dedi.

Ali Kemal ne diyeceğini bilmeden odanın kapısında durakladı. Başka zaman olsa, başı öfkeden uğuldamasa dönüp Suat'la eğlenebilirdi. Yapamadı... Hırsla kolu çevirdiğinde Rezzan, daha önce hiç görmediği bir resmiyetle masada oturuyordu.

Ona doğru yürürken, neden bu kadar öfkeli olduğunu düşündü. Rezzan'ın ilk andan itibaren gösterdiği yakınlık, güzel bir kadın tarafından beğeniliyor olmak, tuzak olduğunu bilse de hoşuna gitmişti. Zeynep'e olan aşkının içine bu kadar kolay sızan biri, hiç değilse gerçek olmalıydı.

Rezzan ortadaki eski ahşap masanın başında, sırtını iskemlenin arkalığına dayamış dimdik oturuyordu. Kızıl saçlarını yine kafasının üstünde toplamıştı. Farklı görünüyordu. Ali Kemal hoyrat bir hareketle telgrafı masanın üstüne fırlattı.

Rezzan yavaşça telgrafı aldı ve yüzüne dağılan gülümsemeyi saklamadan okumaya başladı. Ali Kemal çıldırmak üzereydi. Ellerini arkasında birleştirip, odanın bir köşesinden diğerine yürüyor, durmak istiyor ama duramıyordu.

Rezzan'ın ilk konuşan olmayacağına emin olduktan sonra durdu, kafasında söyleyeceğini tartarken yüzünün istemediği kadar asıldığından emindi. Dudaklarının çekilip titremesine engel

olamıyordu. Öyle bir şey söylemeliydi ki Rezzan'a, hem oyunu bitirmeli hem de zayıf görünmemeliydi.

— Bu durumda kamayı evime sizin bıraktığınızı düşünüyorum...

Rezzan telgraftan başını kaldırırken, başka bir şey söylemek istiyormuş hissi veren bir hareketle boynunu uzattı, hemen sonra da kayıtsız bir sesle;

— Kızınız sahiden güzel bir çocuk. Uyurken seyretmek güzeldi, dedi.

Ali Kemal, kontrolü tamamen kaybetmek üzere olduğunu biliyordu. Hışımla masaya kadının tam karşısına oturdu. Borçlu olmadığını bilse de bütün cevapları duymak istiyordu.

— Yine de bana karşı dürüst olabilirdiniz? En başından hükümetin bu kazıya sizi komiser olarak atadığını bilsem...

Sustu... Ali Kemal, olduğu yere yığıldığını hissediyor ama bunu değiştirecek gücü kendinde bulamıyordu. Rezzan'ın iskemleden kalkışını, uzun parmaklarını masanın üstünde sürüyerek ona doğru gelişini allak bullak bir suratla izledi.

Rezzan'ın kolunu uzatarak onu kendine çekişine, başını iki memesinin arasına bastırışına uysal bir çocuk gibi izin verdi.

— Zekânıza ve daha önemlisi ahlakınıza güvenmekten başka çarem yoktu.

Rezzan konuşurken, kokusu bütün odayı doldurmuştu sanki.

Ali Kemal, başını döndüren rayihadan kafasını isteksizce kaldırdı. Polis müdüründen çok, küçük bir erkek çocuğu gibiydi.

— William'ın beni satın alıp alamayacağını görmek istediniz?

— Öncekiler gibi satın alabileceğine emindim aslında. Yine de bir his... Beklemekle haklı çıktım sonuçta...

Ali Kemal'in içinden hem gülmek hem ağlamak geliyordu. Hem toparlanıp yığıldığı bu iskemleden kalkmak hem Rezzan'a sarılıp son bir kez onu öpmek istiyordu. Sonra birden ellerini gördü. Masanın üstüne yan yana, çaresiz, iki kardeş gibi koymuştu ellerini. Acizliğinden utandı. Hızla ayağa fırlayarak bir adım uzaklaştı.

Rezzan, az önce göğsünden kurtulan adamın bakışlarındaki uzaklığı görebiliyordu.

— Şansın payı da yok değil. Cemal'i takip ettireceğinize güvenmek zorundaydım. Panik olup onu ortaya sürmeselerdi burada konuşuyor olmazdık sanırım.

Ali Kemal, yalnız Rezzan'ın söylediğini değil, aynı zamanda ona söylemek istediğini de anladığını belli ederek başını eğerken,

— Hâlâ kayıp ve cinayetlerle William'ın bağını ispatlayamadık ama, dedi.

Başını kaldırdığında Rezzan'ın, kendisinden de ondan da hoşnut olduğunu belli eden bir ifadeyle gülümsediğini gördü.

— Yok da ondan. Biliyor musun William neyle ünlüdür?

Ali Kemal, hayır anlamında başını salladı.

— Profesör, bir araziye uzaktan şöyle bir bakar, burayı kazın dediği noktadan mutlaka bir uygarlığın izi çıkar... Hırslıdır, gözü açtır, çok yetenekli bir arkeologdur ama katil mi, hiç sanmam. Hatta biliyorum.

— Belki de! Hazine kaçakçılığı için cinayet işlemek Alman ekibi hatta Mehmet'i açıklasa bile Robert? Üstelik kayıplar da bir bilmece hâlâ... Sanki biri, o kazıya bulaşan herkesi, yok etmek istiyor. Neyse göreceğiz? Sizi tren saatine kadar misafirhaneye bırakalım mı?

— Elbette...

— Çocuklar akşam tren garına kadar da eşlik edecekler size, merak etmeyin!

Rezzan sertçe çantasına uzanıp kapıya yollanırken,

— Etmiyorum zaten, dedi.

Ali Kemal'e son bir "Hoşça kal!" demeden odadan çıkmak üzereydi ki aniden durdu. Arkasına dönmeden;

— Bu arada hepsi yalan değildi, dedi.

★

Elif, orta sehpada resim yapıyor ve hiç durmadan, soluk almadan konuşuyordu. Annesinin gün boyu getirdiği kurabiyeleri afiyetle yemiş, akşam yemeğinin hakkını vermiş, babasını aramamak için elinden gelen her şeyi yapmıştı.

Yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu seziyor, arada tüylü dudağını ağlamaklı aşağıya sarkıtıyor, annesi fark ettiğindeyse gözlerini pırıl pırıl aydınlatarak gülümsüyordu. Annesinin sesiyle irkildi.

— Elif bu ne?

Zeynep, eline aldığı ahşaptan oyulmuş kamayı inceliyordu.

— Benim o! Musa Usta verdi. Bir daha kötü adamlar gelirse kendini bununla savunursun dedi... Kama işte!

Zeynep, kamayı yüzüne yaklaştırdı. Daha yakından baktı. Üstünde elif harfi şeklinde yapılmış bir işleme vardı. Yüzü gölgelendi...

★

Ali Kemal, adli tabipten gelen raporu, dizlerine yasladığı yıpranmış kâğıtlarla dolu dosyanın üzerine koymuş, dokunmadan göz gezdiriyordu. Suat, amirinin dinleyip dinlemeyeceğini kestiremeden;

— Tabibe göre Mehmet bir süre toprakta kaldığı için çürümüş. Robert öleli sadece bir gün olmuş, dedi.

Beklediği gibi Ali Kemal, cevap vermek yerine cebine uzanıp sigara tablasını çıkardı. Diğer cebindeki çakmağı uzun süre aradı. Suat, düşecek gibi duran dosyaya bakıyordu.

Çakmak taşının bildik sesiyle bakışlarını tekrar Ali Kemal'e çevirdi, sigarasından derin bir nefes alıp kasabaya doğru üflemesini izledi.

— Yine başka yerden taşınmışlar yani!

Ali Kemal'in soru sormayan cümlesine, "hıh" diyerek cevap verdi. Gergin, tuhaf, sıkıntılı havayı gidermek ister gibi kıpırdandı. Yüzü sessizce homurdanıyormuş gibi bir hal almış, kaşları iyice çatılmıştı. İlk defa, amirinin sessizliği onu huzursuz ediyordu. Yanına hızla bırakılan dosyanın sesiyle irkildi. Ali Kemal, ayağa kalkmış, gözlerini ona dikmişti.

— Beni asıl düşündüren atladığımız detay!

— Neymiş ki o?

— Neden bütün kayıp ve cinayetlerin yaz aylarına denk geldiği?

— Ee kazı başladığı için diye düşünmüştük!

— Doğru! Ama bu sadece arkeologları açıklıyor. Kasabalıyı değil...

Ali Kemal, cebinden çıkardığı bir telgrafı uzattı.

— Oku!

Suat, buruşmuş telgrafı kâğıdını usulca aldı, açarken uğursuz bir gelişme olduğunu hissetmiş gibi elleri titriyordu. Okurken kaşları yukarı doğru kalkmış, cılız kılların kapattığı üst dudağı titremeye başlamıştı. Yerinden kalktı, omuzlarını silkerek bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Ali Kemal, şefkatle bir Suat'a bir elinde yok etmek ister gibi kavradığı kâğıda bakıyordu.

— Nasıl ya! Öylece yollayacak mıyız şimdi hepsini?

— Emir öyle. William ve Aziz'i vakit geçirmeden Ankara'ya göndermemizi istiyorlar. Sorgu ve soruşturma orada yapılacakmış. Rezzan Hanım başlarında olacak...

— Bunca emek, uğraş. Biz yakaladık onları yani siz! Hem daha kapanmadı ki dosya, bir sürü kayıp insan var daha. Robert'la Mehmet ne olacak? Almanlar? Niyazi mi oldu yani hepsi. Ben yengeye ne diyeceğim amirim? Vay be! Her şey adamların yanına kâr kaldı... Ya amcam?

— Tutuksuz yargılanır herhalde bilmiyorum. Sonuçta elimizde itiraf yok. Ankara'da konuşur mu bilmem. Sir William'ı da sınır dışı ederler en fazla. Cemal'in anlattıklarıyla tutamazlar onun gibi bir adamı. En fazla bu topraklarda bir daha kazı yapamaz, ne gam ama?

— Ne yapacağız biz amirim?

Sesi istediğinden sert çıkmış, bütün öfkesinin nedeni karşısında dikiliyormuş gibi amirinin yüzüne haykırmıştı. Ali Kemal, ona şefkat dolu gözlerle baktı. Ama konuşmaya başladığında sesi kendisini Suat'tan üstün gördüğünü belli ediyordu.

— Tek bir şansımız var, soruşturmaya devam edip, oradaki sorgu bitmeden bağlantılarını kurmak. Bir tek cinayetle bile bağlarını kurarsak, hiçbir yere kaçamazlar.

Suat birden aklına çok iyi bir fikir gelmiş gibi;

— Ben götüreyim o zaman, dedi.

Ali Kemal, odasına gitmek için adım atmışken durakladı. Gözlerini Suat'tan ayırmadan dik dik baktı. Susmasından cesaret alarak,

— Hem başlarında olurum, diyen Suat'a cevap vermeden sıkıntıyla yere fırlattığı sigara izmaritini topuğuyla ezdi.

— Hayır. Sen garda tedbir al! Halkın taşkınlık yapmasını engelle ve Rezzan Hanım'ın güvenliğini sağla...

— Mehmet ve Abdullah'ın ve dahi kimlerin bir çukura öylece tövbe bırakıldığını herkes biliyor. Zor olacak.

— Biliyorum. Sen kasabalıları hallet, gerisini Ankara'dan gelen ekip halleder.

Suat çaresizce başını salladı. Yapacak bir şey kalmadığına emin bir sesle,

— Siz gara gelmeyecek misiniz?

— Hayır. Bu gece burada olacağım.

★

Rezzan, oturduğu ahşap bank batmış gibi, iki yanına kıpırdandı. Kayıtsız bir tavırla etrafına bakındı. Oldum olası sevmezdi tren garlarını. İnsanın içindeki tüm sevinci hüzne dönüştürür, durup dururken gözlerinin dolmasına neden olurdu. En şatafatlısından en mütevazısına kadar hepsi gelenleri ağırlamaya çalışır, çabaladıkça daha da mutsuz görünürdü.

Hayatı boyunca belki de ilk kez kendini yapayalnız hissediyordu. "Bu uğursuz kasaba ve gar yüzünden," diye düşündü. Hemen peşinden, öyle olmadığını bilmenin sıkıntısıyla derin bir nefes aldı. Aklından şimşek hızıyla "Kazıyı bıraksam mı acaba?" fikri geçti. Kendi düşüncesinden dehşete düşmüş bir şekilde ayağa fırladı.

Oysa William'ı Alman ekiple beraber Ankara'ya ihbar ederken, doğru olanı yaptığından ne kadar emindi. Ağlamaya başladı. Gözyaşları yanaklarından aşağı, bendini yıkmış dereler gibi akıyor, akıyordu... Kendisine korumalık yapan polisle göz göze gelince gözyaşları gizli bir komut almış gibi kesildi.

Banka oturmak için dönerken, Ali Kemal olmadan bu kasabadan gitmek istemediğini fark etti. Çok önemsiz görünen insanların birer ikişer girdiği ana kapıya doğru baktı. Gözleri gelmeyeceğini çok iyi bildiği Ali Kemal'i arıyordu.

Yanından geçen ağlamaklı, zayıf yüzlü, aynı zamanda kasabadan ayrılmak istemediği her halinden belli kız çocuğu dikkatini dağıttı. Elinden tuttuğu yaşlı kadının çekiştirmesine direniyor, elini bir kurtarsa gökyüzüne uçacakmış gibi havalanarak yürüyordu. Ona ne kadar benzediğini düşündü.

— Dağılın arkadaşlar! Dağılın...

Perona yayılan davudi sesle kendine geldi. Genç bir polis memuru, hayli dağınık ve çökük görünen William ve Aziz'e kendini siper etmiş hayalî bir kalabalığı yararak ilerliyordu.

William'ın yüzünde daha önce hiç görmediği, tamamen Robert'a ait bir hüzün vardı. Ona olan ihanetini bastıracak kadar acıyordu canı demek. Gözü hemen arkasındaki Aziz'e ilişti. Herkesin kabul edeceği, herkesin neredeyse boyun eğeceği bir utançla William'ın arkasından yürüyordu.

Bir an William'ın, alnına dökülmüş saçlarının arasından kendine baktığını fark etti. Ensesinden kuyruk sokumuna kadar inen bir sızıyı Suat'ın sesi böldü.

— Rezzan Hanım gitsek iyi olacak. Tren kalkıyor...

— Evet!

Kalktı... Saklandığı yerden başını uzatıp çıkan küçük bir sincap gibi Suat'ın önü sıra yürümeye koyuldu. Vagona binmeden gözü bir an, uzaktan Ali Kemal'e benzeyen birine takıldı. Kısa bir süre kasabalı gencin koşuşturmasını izledi. Sağ eliyle vagonun demir asacağına sımsıkı sarılırken Suat'a;

— Ona iyi bak, dedi.

VII

"Nasıl biri olduğumu bana hatırlattığın için teşekkür ederim. İnsanın tek yalanlayıcısı, arzularıdır. Sen de dikkatli ol!"

Ali Kemal, odasına çıktığında başarıya ulaşan önemsiz bir adam olduğunu biliyordu. Yeniden bir sigara yakıp üç nefeste bitirdi. Sigarasını küllüğe bastırdıktan sonra pencereye doğru yürüdü. Saatine baktı. "Tren kalkmış olmalı," diye düşündü.

Ne yaptığını bilmeyen bir insanın anlamsız tavrıyla odanın diğer köşesindeki kayıp ve kurbanların olduğu duvarın karşısına yürüdü. Günlerdir ezberlediği fotoğrafların bazıları yere düşmüş, kâğıtlar duvar önündeki masaya yayılmıştı.

"Çalışmanın en önemli şartının düzen olduğunu kimse anlamıyor," diye söylendi. Yere saçılan fotoğrafları özenle toplarken, hiçbir şey göremiyor, işitemiyor, yalnızca evinin kokusunu duyuyordu. Bir an önce bu yerden çıkıp gitmekten başka bir şey istemiyordu. En azından bu gece...

Fotoğrafları masanın üstüne koydu. Duvara zımbalananlardan birinin daha raptiyesinden kurtulup düşmek üzere olduğunu fark etti. Yaklaştı... Alman ekibin daha önce de gördüğü, Dorak Hazinesi'nin de ispatı olan kamalı fotoğraftı...

Raptiyeyi yerine mıhlarken gözü arkada duran adama ilişti. Hırsla dönüp her tarafında küçük kâğıtlar, dosyalar ve defterler bulunan masanın üstünü karıştırdı. Çarpa çarpa açıp kapattığı çekmecelerden birinde aradığı büyüteci buldu. Fotoğrafa yaklaştırdı ve dehşetle geriye çekildi. Kendi söylediğinden dehşete kapılmış bir fısıltıyla mırıldandı.

— O!

Ali Kemal, sendelememek için masaya yaslandı. "Yalan söylemiş!" diye mırıldandı. Gözleri yuvalarının içinde dört dönüyor, günlerdir olan biten her şey yıldırım hızıyla aklının bütün hücrelerine hücum ediyordu. Kafasının içinde bütün sesler, konuşmalar yankılanıyor, her saniye giderek içinden çıkılmaz bir uğultuya dönüşüyordu.

Koridorun öbür ucundan gardan gelen polislerin sesi duyuluyordu. Derin bir nefes alarak doğruldu, sandalyenin arkasına bıraktığı ceketini aldı. Merdivenleri üçer beşer inerken öfkeden şakakları zonkluyordu.

Arabasının kapısını açarken Suat'ın sesini duydu.

— Amirim nereye?

— Bir şeye bakıp geliyorum Suat! Bekle beni burada. Bu gece uzun olacak...

Kasabanın eğri büğrü, tozlu ve karanlık sokaklarını hızla geçip ahşap bahçe kapısının önünde durduğunda nefes alıp almadığını hatırlamıyordu. Kontağı kapattıktan sonra bir süre bekledi. İnmek üzereyken önce bir köpek havlaması duydu. Önünden hızla geçen sarman kedinin peşindeki kuduz köpekten kurtulmak için karanlık bahçeye sığınmasını izledi. Peşi sıra gelen keskin ve acılı kedi çığlığıyla yüzünü ekşitti.

Karanlık evin bahçe kapısını iterken, cılız ay ışığının aydınlattığı avluya ve duvar boyu sıralanan bodur ağaçlara göz gezdirdi. Evin kapısını çalmadan önce, kemerine asılı tabancasının emniyetini açtı.

Kapının önüne geldiğinde oyuncağı elinden alınmış inatçı bir çocuk gibi dikildi. Derin bir nefes alıp kapıyı yumrukladı. Kız

kardeşinin son nefesine yetişemediği günkü gibi hissediyordu kendini. İçinden yine biri toplanıp gitmiş gibi... Bir süre bekledi.

Karanlık ve hayalet dolu bahçeden sersem adımlarla çıktı. Komşu evin ışıkları yanıyordu. Bahçe kapısını sertçe çaldı. Açılmasını beklerken, duvara tünemiş kedinin onu izlediğini gördü.

— Güzel, kaçabilmişsin!

Cümlesini tamamlamadan, kapı açıldı. Orta yaşlı bir kadın, beyaz yemenisinin ucuyla ağzını kapatmış, korku dolu gözlerle ona bakıyordu.

— İyi akşamlar yenge hanım! Emniyet Amiri Ali Kemal ben! Musa Usta'ya bakmıştım ama. Yoklar mı evde?

Kadın çekinerek bir adım geri attı.

— Yok... Musa Efendi camidedir, ne bileyim ben...

— Hanımı yok mu? Yani nerededir? Sizde ya da komşuda falansa...

— Yok. Yayladadır hepsi. Babasıgilde...

— Ne zamandan beri?

— Okul kapanmasından bu yana ordadır.

Kadının kapatmak için hamle yaptığı kapıyı eliyle itti. Saygısız ve korkutucu göründüğünü biliyor ama umursamıyordu.

— Yenge bir şey daha soracağım. Her yaz gider mi? Karısı yani?

— Hıhı. Güz olunca döner ancak.

— Tamam, sağ olasın!

Kadın sözünü bitirmesini beklemeden kapıyı kapattı. Ali Kemal, arabasına doğru yürürken içinde öfke ve korku dalgalarının birbirine çarpa çarpa büyüdüğünü, büyüdükçe kontrolü ele aldıklarını hissediyordu. Arabasına binmeden sokağa tekrar göz

gezdirdi. Issız, terk edilmiş ve ürpertici görünüyordu. Tozlu bir rüzgâr yüzünü yalayıp geçerken tam karşıdaki evi tanıdı. İlk cesedin, Abdullah'ın cesedinin bulunduğu gün oturduğu avluydu.

★

— Korkma olur mu? Ben yanındayım...

Ali Kemal, Abdullah'ın dilsiz oğlunun yanına oturmuş, yazarak anlatması için önüne kalem, kâğıt koymuştu. Her zaman anlattıklarını birkaç sayfaya yazmış sonra durarak, annesinin kaygılı gözlerine bakmıştı. Ali Kemal, kadının her şeyden önce emniyet müdürü de olsa bu saatte eve adam aldığı için endişelendiğini biliyordu.

— Bak bacım, kocanın katillerini bulacağıma sana söz verdim o gün, hatırlıyor musun? O yüzden söyle oğlana korkmasın. Ben varken size kimse bir şey yapamaz. Aksine, konuşmazsa sizi koruyamam. Anlıyor musun?

Ali Kemal güven veren bir sesle, kelimeleri heceleyerek tekrar sordu.

— Babanı yatsı namazından dönerken gördün. Sonra eve değil Musa'nın evine gitti, doğru mu?

Çocuk el işaretiyle söylediklerini onayladı. Anlatmak istediklerini kargacık burgacık işaretlerle kâğıda çiziyordu.

— Tamam, pencereye yürüdün. İstersen yaz.

Çocuk tereddüt eden gözlerle Ali Kemal'e baktı. Aniden karar vermiş gibi kalemi eline aldı ve yazmaya başladı... Yazısı okunaksız ama anlaşılırdı. Ali Kemal her harfin ağır ağır eklenmesini bekliyor, kelime tamamlandıkça yüksek sesle onay almak ister gibi okuyordu.

Pencereye yaklaştım... Bir şarkı çalıyordu. Bir kızıl goncaya gibi bir şey... Babam ve Musa içerideydi. Babam kanepeye uzanmıştı. Önünde şarap yemiş falan vardı... İçtiler.

Çocuk kalemi elinden aniden bıraktı. Bir kurbanmış gibi uzattığı boynundaki âdemelması aşağı yukarı hareket ediyordu. Ali Kemal, sessizce gencin gözlerinde biriken gözyaşını, öfke ve korkuyla büzüştürdüğü dudaklarını izledi. Ona sarılmak istedi ama kendini tuttu. Sonuçta bu şefkat gösterisi, onu ağlama krizine sokmaktan başka bir işe yaramayacaktı. Elini omzuna koymakla yetindi.

— Bak aslanım. Canının acıdığını hatta utandığını anladım. Ama şu an bir tek annene karşı mesulsün. Ve sana söz veriyorum bu akşam bana ne anlatırsan anlat ne pahasına olursa olsun aramızda kalacak.

Ali Kemal, ilk kez gözünün içine bakan gencin gözlerinde ışıltı gördü. Gülümseyerek,

— Hem yazmaktan yoruldun. Sen annene işaretle anlat. Ben anlarım...

Kadın, kendisine ilk kez önemli bir görev verilmiş birinin tavrıyla sırtını düzeltti. Dikkatle oğlunun işaretlerle anlattıklarını seslendirmeye başladı.

— Musa kalkmış. Bardaklar şarap doluymuş. Babası onu da içmiş. Sonra Musa, babasının arkasına dolanmış. Omuzlarını sıkmaya başlamış.

— Yani sertçe, sarsar gibi mi?

Ali Kemal sorusunu doğrudan oğlana sormuş ama cevabı yine utanç dolu bir sesle annesi vermişti.

— Yok, okşamış...

Ali Kemal, anladığını belirten bir işaretle başını eğdi. Üçü de, odaya dolan bir utanç bulutunun içinde nefes almaya çalışıyor gibiydi. Ali Kemal, bir şey demeden devam etmesini ister gibi baktı.

— Sonra Musa, eğilip babasını yanağından öpmüş. Oğlum geri giderken bidonu devirince de kaçmış.

— Babanı en son o gece mi gördün?

Çocuk başını sallayarak doğruladı.

— Tamam anladım. Neden kimseye anlatmadın peki?

Çocuğun alnında ve yanağında bulunan ergenlik lekelerinin daha da kırmızılaştığını, azı dişlerini sıkmaktan çenesinin gerildiğini, gözünden endişe dolu bir öfkenin geçtiğini görebiliyordu.

— Yaz madem!

Çocuk hırsla kalemi eline aldı. Sanki parçalamak istiyor gibi bastıra bastıra yazdığı kelimeleri bitirdikten sonra kâğıdı, titreyen elleriyle Ali Kemal'e uzattı. Birbirine girmiş, dağılmış, kâğıda gömülmek istenmiş harflerden oluşan cümleyi okudu:

Anneni de seni de öldürürüm!

★

Ali Kemal yalnızlık, kuraklık ve ölümün kol gezdiği, iki yanı içine kapanmış sıralı evlerle çevrili sokakları hızla geçti. Yol boyunca arabayı, bütün duygularının üstünü, tabut örtüsü gibi kaplayan bir endişeyle kullanmıştı. Mekanik bakışlarını evine dönen sokağın köşesine ulaştığında gevşetti. Park ederken ışıkların yanmadığını fark etti.

Daha önce hissetmediği bir korku dalgası, "Uyumuş olamazlar!" sözleri ağzından dökülmeden önce içini kaplamıştı bile. Hızla kapıda nöbet tutan polis otosuna koştu. Nöbetçi polis memurunun, başını yan cama yaslamış uyuduğunu görünce bir rahatlama hisseti.

Cama tıkladı... Aniden kafasında beliren düşüncenin dehşetiyle kapıyı açtı ve polisin çuval gibi yere devrilen bedeninin sesiyle geriye sıçradı. Unuttuğu bir şeyi hatırlamaya çalışır gibi, polisin

boynuna baktı. Elinin titremesini engellemeye çalışarak uzanıp, şah damarını buldu, zayıf da olsa nabzı atıyordu.

Silahını çekti ve eve doğru koşmaya başladı. Basamakları tırmanırken, "Zeynep! Elif!" diye haykıran sesi tanımadığını fark etti. Şakakları gerilmiş, dudakları çekilmiş bir canavara benziyordu. Tepesine yürüyen kanın alev alev yakışını hissederek sağ bacağını olabildiğince geriye atarak kapıya kırdı.

Tabancasının kabzasını sıkıca kavrayarak içeri girdi. Karanlıkla sarmalanan evi gözüne yabancı görünüyordu. Salona göz gezdirdi, boştu... Kızının odasından gelen cılız sese doğru yürüdü. Kapıyı usulca açtı.

Karısı ve kızı odanın ortasında oturuyordu; sandalyelerine kalın urganlarla bağlanmışlardı. Karısının boğuk bir sesle, başını işaret ettiği yöne dönerken kafasına yediği sert bir darbeyle yere yığıldı.

Ali Kemal, ense kökünde korkunç bir ağrıyla ayıldığında, felçli gibi omzuna düşen başını doğrulttu. Ayak bilekleri, kolları ve bütün bedeni, kalın bir urganla ahşap bir sandalyeye sarılmıştı. Karanlık ve gözündeki pus yüzünden etrafındaki nesneleri belli belirsiz seçebiliyordu. Kızının odasından sızan ışığa doğru gitmek, kendini bağlayan düğümlerden kurtulmak için ellerini, bacaklarını kanatırcasına zorladı ama düğümler, sımsıkı bağlanmıştı.

Bedenini sandalyeyle beraber havaya kaldırmaya, ardı ardına zıplamaya başladı. Her sıçramada ağzındaki bağa çarpan sesi, boğuk bir ulumaya benziyordu. Yine de durmadan bağırıyor beze çarpıp dönen nefesi yüzünden tıkanıyordu. Musa'yı ancak yanı başında belirdiğinde fark etti.

— Şişştt! Çocuğu korkutuyorsun!

Ali Kemal, itaat edip kurbanlık bir koyun gibi boynunu uzatarak sustu. Musa'nın elinde su bardağıyla kızının odasına doğru yürüyüşünü, kapıyı yavaşça açışını izledi. İkisi de oradaydı. Elif'in

yatağına yan yana oturmuşlar, dehşetle açılmış gözleriyle ona görmeye çalışıyorlardı. "Çok şükür..." diyerek derin bir nefes aldı.

Musa, Elif'e yaklaştı; bir eliyle saçını okşayarak suyu içirirken, diğer elindeki astım ilacını Zeynep'e uzattı. Ali Kemal, yeniden damarlarına hücum eden öfke nöbetiyle zıplamaya, ne dediğini kendinin de anlamadığı bir sesle "Öldüreceğim seni!" diye haykırmaya başladı. Gözlerine yürüyen yaşlardan artık ışığı da seçemez haldeydi ki tam karşısına konan iskemlenin sesiyle kendine geldi.

Musa tanıdığı, bildiği, güvendiği hatta sevdiği bir adammış gibi tam karşısına dimdik oturmuştu. Gözlerindeki şeytani parıltı da olmasa, tıpkı ilk günkü gibi birazdan ona çayını uzatacak, yakması için sigara ikram edecek zannederdi. Ellerini dizlerinin üstüne özenle yerleştirmişti. Sırtını bükmeden, kimsenin bilmediği bir sırrı söyleyecekmiş gibi Ali Kemal'in burnunun ucuna bir karış kalana kadar eğildi.

— Bilir misin, çocuk bütün mirasını babadan alır. Günahını, sevabını hatta zaafını...

Ali Kemal, Musa'nın nefesini yüzünde hissediyor, gözlerine sabitlenmiş bakışlarında insani bir ışık arıyordu. Ama yoktu... Musa'nın, kapkara iki kuyuya dönüşmüş gözlerinden yansıyan sadece ruhu delip geçen, sessiz, kötücül çığlıklardı.

Zaten güzel olmayan yüzü daha da korkunç görünüyordu. Musa'nın odanın havasına karışan inançsız nefesi, ürpertiyor, Ali Kemal'e nefes almayı unutturuyordu. Yine de bu gözü dönmüşlüğün karşısında yapılabilecek en iyi şeyi yapıyor ve gözünü kırpmadan Musa'ya bakıyordu.

Musa, titreyen parmaklarını Ali Kemal'in dizinin üstüne koyarken onun irkildiğini hissetti.

— Sana olan hayranlığım ne zaman bitti bilmek ister misin?

Ali Kemal'in istemsizce Zeynep ve kızına çevirdiği başının tekrar kendine dönmesini bekledi. Yüzünde, korkutucu, şehvetli, mide bulandıran bir gülümseme vardı.

— Sen de biliyorsun ama yine söyleyeyim. O kadınla seni günaha batarken gördüğümde... Gerçi, şehvet düşkünleri için bulunmaz bir sahneydi, hakkını vereyim...

Musa cümlesini edepsiz bir kahkahayla tamamladı. Kısa ama çığlık çığlığa bir gülüştü bu. Sanki, bildiği Musa'nın derin bir uçurumun dibinden bağırışını, karşısındaki canavar bastırmak istemişti.

Ali Kemal, aniden onu gözüne yakın tutarak görüşünün bulandığını fark etti. Diğer insanların aksine Ali Kemal, gerçeğin çoğu zaman derin kuyularda değil yüzeyde olduğunu bilirdi. Tıpkı bir yıldızın gerçek ışığını görmek için yan gözle bakmamız gerektiği gibi. Ani bir hareketle bedenini geriye doğru çekerken, dudağının kenarında küçümseyen bir gülüş vardı.

Musa, hızla iskemleden kalktı... Karısı ve kızıyla arasındaki tek bağ olan kapıyı kapattı. Odayı hayaletlerle dolu bir mezarlığa çeviren ay ışığının vurduğu pencereye yaklaştı. Odada duvardaki kurmalı saatin çarklarının çıkardığı tıkırtıdan başka bir ses duyulmuyordu. Sol kulağına değen Musa'nın nefesiyle irkildi.

— Herkese yabancı, herkesten farklı olduğum bu lanetli kasabaya nihayet gelendin sen. O tamirhanedeki ilk günü hatırlıyor musun? Sana bakarken, belki ölüm artık uzaklaşır, diye bile düşündüm. Şimdi halimize bak!

Musa'nın konuşurken, saçına belli belirsiz dokunduğunu, iki elini yavaş yavaş boğazına doğru indirdiğini hissedebiliyordu. İğrenerek başını öne eğerken, ağzına bağlanan kumaş hoyratça çekildi. Canı yanmış, dudağının kenarı kanamıştı. Musa'nın hâlâ arkasında dikildiğini biliyordu.

— İtiraf et sen de sevdin beni!

Ali Kemal, arkasında nefes alıp veren şeyi öldürme isteğiyle yanıp tutuşuyor, nefes almakta güçlük çekiyordu. Öfkesini bastırmak için derin bir nefes alıp,

— Musa'yı evet. Seni asla! Şu an kim ya da ne olduğunu bilmiyorum, dedi.

Bunları söylerken karşısında bir hortlak, bir canavar, insan olmayan bir şey varmış gibi konuşmuştu. Tekrar kulağının dibinde biten Musa'ya başını çevirirken kızına doğru bakmaktan kendini alamadı. Oysa onların varlığını unutturmak istiyordu.

— Senden hesap sormayacaklar merak etme. Şanslısın! Çünkü erkek cinsinin laneti bu! Dava edilmek... Sonsuza kadar hep hakkımız olmayana elimizi uzatacağımızdandır belki. Ne dersin?

— İnsanız biz... Hata yapma, günah işleme hakkımız var.

Musa, ağır adımlarla tekrar karşısındaki iskemleye oturdu. Yüzündeki sinsi alaycılık, azametli tavırlarıyla uyum içinde görünüyor, onu olduğundan daha uzun, daha güçlü ve tehlikeli gösteriyordu.

— Bak sen! Hakkımız varmış. Biz sadece günahkâr Âdem'in mirasçılarıyız. Sonsuz bir düşüşe mahkûmuz. Düşmenin başladığı yerin bile anlamı yok artık.

— Yaptığını ne kadar süslersen süsle, sen bir katilsin o kadar!

— Beni canilikle suçluyorsun. Bir de şöyle düşün, o adamlar gecenin bir yarısı neden evime gelmeyi kabul etti sence? Ya da şöyle sorayım, seni neden hiç çağırmadım...

Ali Kemal, aklından hızla, vermesi gereken en doğru cevabı geçirdi. Musa'yı hem kontrol altında tutması hem de onu kendini kaybedip hata yapacak kadar kışkırtması gerekiyordu.

— İçinde komşularının, arkadaşlarının da olduğu on beş kişiyi soruyorsun bana öyle mi?

— Bilmem belki daha fazladır, bir yerden sonra saymadım...

Ali Kemal, gözlerinin dehşetle açılmasına engel olamadı. Kim vardı gerçekten karşısında? Musa'nın insan tarafını görmüştü,

emindi. Ağzını açarken, ona tiksintiyle bakmamayı hatta sesinin şefkatle çıkmasını becerdi.

— Kim yaraladı seni böyle, ruhun nerede iyileşmez bir mikrobu aldı içine?

Musa, upuzun, kasvetli ama bir o kadar istekli bir kahkaha attı.

— Mikrop demek!

Yavaşça doğruldu, iki kolunu put gibi açarak tam karşısına dikildi. Gözlerinin yerinde ona doğru bakmayan, çalkantılı, çırpıntılı hareketlerle bir nabız gibi atan iki siyah yuvarlak vardı.

— Onlar kadim bir bilginin bekçiliğine ihanet etti. İnsan atalarının mezarını çiğnememeli. Sen, yabancılar gelmeden önce, orada yatanları bilmediğimizi mi sanıyorsun? Oraya ayak basan herkesin hem gardiyanı hem celladıyım ben! O kirlenmiş ayaklarıyla evime hangi amaçla geldiklerini bilmediğimi mi sanıyorsun?

Musa bir heykel gibi ruhsuz ama kusursuz görünüyordu. Ali Kemal'in kanı donmuştu. Görebildiği tek şey o korkunç ihtişamın dehşetiydi. Bütün ruhu kızı ve karısıyla birlikte o odaya akmıştı. Hiç karşılık vermeden, Musa'nın yeryüzüne inip onu tekrar görmesini bekledikten sonra, son gücüyle;

— Kurbanlarını suçluyorsun ama onlara asıl senin dokunduğunu biliyorum, dedi.

Musa, bir an ona taş kesilmiş gibi baktı. İçinde, daha önce duymadığı, bilmediği, bambaşka hisler kabarıyormuş gibi göğsünü ileri itti. Aralarında manyetik bir çekim varmış gibi bedenini hafifçe Ali Kemal'e doğru eğdi. Derinden gelen bir sesle;

— Dedim ya! Bu toprakların ve evimin sahibiyim ben. Günahkâr olan herkese ve her şeye dokunabilirim. Hem vakit geldi, dedi.

Silkeleniyormuş gibi bir hareketle yürümeye başladı. Ali Kemal'in oturduğu sandalyenin arkasına yürüyordu. Hep beraber ölecek olmanın sızısı Ali Kemal'in bütün bedenini sardı. Başını artık göremediği Musa'ya doğru çevirdi.

— Son bir şey soracağım!

— Sor!

— Neden Abdullah'ın, Mehmet'in hatta Robert'ın cesetlerini açığa çıkardın? Asla yakalanamazdın ki?

— Cevabını bildiğin soruyu sormasan mı acaba?

— Çemberin daraldığını anladın...

— Hâlâ anlamıyorsun değil mi? Çemberin kendisi benim... Neyse vakit doldu artık!

Ali Kemal'in bütün bedeni sıtma nöbetine tutulmuş gibi titremeye başlamıştı. Kendi ölümünü umursamadan karısı ve kızı için yalvarmayı aklından geçirirken, Musa'nın arkadan ve çok uzaktan geliyormuş gibi tınlayan sesini duydu.

— Bu dünyaya bıraktığım miras sensin... Ömrün boyunca keşke beni öldürseydi diyeceksin.

★

Ali Kemal, başında çok şiddetli bir ağrı hissederek gözlerini açtı. Bir hemşire iki büklüm ona doğru eğilmiş, damar yolundaki iğneyi değiştiriyordu. Metalik bir çınlama kulaklarında uğulduyor, etrafında döndüğünü sandığı nesneleri ayırt etmeye çalışıyordu. Keskin, beyaz floresan ışığından korunmak istercesine gözkapaklarını açıp kaparken aniden;

— Elif! Zeynep! diye haykırarak yataktan fırladı.

Hemşire sırtını geriye doğru verip düşmekten son anda kurtulurken, Ali Kemal'in başındaki ağrı sarf ettiği çaba yüzünden daha da şiddetlenmişti. Demir karyolanın korkuluğuna tutunmak istedi, tutunamadı. Tekrar yatağa düşerken, Zeynep'in koşarak odaya girdiğini gördü.

Ali Kemal, karısını sağ görmenin verdiği rahatlamayla çuval gibi kendini yatağa bıraktı. Ona doğru yaklaşan karısına bakarken, boğazından gözlerine hücum eden ağlama isteğini bastırmaya çalıştı. Elini uzattığı karısına,

— Elif? diye sordu.

— İyi merak etme. Suat'la bahçede...

Zeynep'in cümlesini çığlık çığlığa odaya koşarak giren ve babasının üstüne zıplayarak çıkmaya çalışan Elif böldü. Suat'ın "Dur bekle Elif!" diye koridorda yankılanan sesini dinlemeden koşuyordu...

— Kaptan uyanmışsın!

Ali Kemal, göğsüne alıp kucakladığı kızını kokladı. Ağlama isteğini tekrar bütün gücüyle bastırdı. Yüzünü kızının saçlarına gömerken Suat'ın, nefes nefese karyolanın ayak ucunda dikildiğini gördü. Zihnine binlerce soru hücum ediyor, sorup sormamak da tereddüt ediyordu. Daha önce hiç bilmediği bir korku gelip yerleşmişti sanki kalbine. Adını bile anmak istemiyordu. Suat anlamış gibi;

— Teslim oldu! Zaten öyle bulduk sizi, dedi.

Mahcup bir ifadeyle başını öne eğdi.

— Nerede peki?

— Nezarethanede ama?

— Ama ne?

— Kasabalılar da haber almış, emniyetin önünde herkes!

— Gitmemiz lazım Suat! Hemen...

Ne Zeynep'in ne hemşirenin itirazlarını dinlemeden hızla kalktı. Çevresindeki her şeyin kımıldadığını hissederken, hırsla damar yolundaki iğneyi söküp attı. Özür dileyen gözlerle Zeynep'e baktı. Karısı çoktan Elif'i kucağına almış, geçmesi için kenara çekilmişti.

★

Nezarethaneye giden merdivenlerde beklediğinin aksine bir ölüm sessizliği vardı. Ali Kemal, son gücüyle, gri renkli ve rutubetli duvarlarla çevrili koridoru geçip Musa'nın yanına ulaşmaya

çalışıyordu. Tam o sırada, üst kata çıkmaya çalışan birilerinin sesleri duyuldu. Sanki koşuyorlardı; bir şey gürültüyle yere devrildi.

Ali Kemal nefes nefese nezarethanenin kapısına ulaştı. Açıktı... Bir an soluklandıktan sonra eteğinin içinde bir şey saklayan, küçük bir kız çocuğunun mahcubiyetiyle içeri girdi. Üç adımlık odanın ortasında bir ceket seriliydi. Bir iki adım ileride savrulmuş tespih duruyordu. Odada, aklında girdap gibi dönüp duran sorunun işaretlerini arıyor; "İntihar mı etti yoksa astılar mı?" diye sürekli düşünüyordu.

Sonra onu gördü. Odayı aydınlatan iki karışlık pencerenin demirlerine geçirilmiş urganın ucunda asılı sallanıyordu. Başını sağa döndürüp Suat'a komut verdi.

— Boşaltın her yeri!

Hızlı adımlarla pencereye doğru gitti, somyanın üstüne çıkarak ipi hırsla kesti. Musa'nın yere yığılan bedeninin çıkardığı tok sesle beraber nefes aldığını duydu. Son nefesini vermek üzereydi. Başını dikleştirip dizlerine dayadı. Musa, ölü beyazına dönüşmüş göz kapaklarını açıp kapadı. Ali Kemal kulağını yaklaştırdı. Hırıltılı bir fısıltı duydu.

— Ben kendimi gördüğüm aynaları kırdım sadece...

★

Örtüsüz, çiğ sarı renkli tabut, bugün daha da kızgın olan güneşin altında ağır aksak ilerliyor, ahşap tekerleklerin sesi, suskun kasabanın bütün sokaklarına yayılıyordu. Ali Kemal, cenaze arabasının gidişini uzaktan izlerken, güvenlik için sokak başlarına yerleştirdiği polislerin hiçbirinin yerinde olmadığını fark etti. Bazıları, bahçe kapılarına dizilmiş geçişi izleyen ve sürekli lanet okuyan kasabalıların arasına karışmıştı bile.

Araba kasaba meydanına bağlanan sokağın köşesini döndüğünde, bir grubun öfkeyle uğuldadığını duydu. Adımlarını hızlandırdı... Önünde hızla biriken kalabalığı yarmaya çalışırken, peş

peşe atılan taşların sesi, dibinde canhıraş feryatlarla bağıran kadınların beddualarına karışıyordu.

Çumralılar sanki tek bir beden olmuş, ortasındaki irinli çıbanı patlatmak için cenaze arabasına saldırıyordu. Kollarını, omzunu hatta bedenini kendisini sıkıştıranlara vura vura koştu. Cenaze arabasına birkaç metre kala durdu... Bir grup kasabalı arabayı devirmek için sarsıyor, ceset savrularak yere düşsün, uluyan köpeklere yem olsun diye yükleniyordu.

Arabanın devrilme ânı yaklaştıkça coşan gençlerden bazıları zafer çığlığı atıyordu ki Ali Kemal, belindeki silahı çıkardı. Merminin sesi güçlü bir ıslık gibi gökyüzüne yükseldi. Yanından kaçışan kadın ve çocuklara aldırmadan, arabanın başında donakalan erkeklere tek tek baktı. İlk anda gözlerinde beliren şaşkınlık yerini nefrete bırakmıştı. Sıktığı yumruğu tekrar tabuta vurmaya hazırlanan gençlerden birine gözlerini dikti. Sesi acıması olmadığını anlatacak kadar soğuktu.

— İkinci kurşun, o tabuta ilk dokunanın alnında patlar, haberiniz olsun!

Bir Hafta Sonra

Ali Kemal son valizi arabanın bagajına yüklerken; Ankara'nın ısrarına rağmen kabul ettirdiği istifası, onları bekleyen Çamlıca Tepesi'ndeki esintili ev, kızının koşturacağı bahçe, karısının kavuşacağı öğrenci dolu amfi ve erguvanlar bir aşk filminin mutlu kareleri gibi gözünün önünden geçiyordu.

Kapıyı çekip yanına gelen Zeynep'e aşkla sarıldı. Elif'i arka koltuğa oturturken, bir asır kadar kalmış gibi hissettiği eve dönüp baktı. Hava güneşliydi ama haftalardır ilk kez serin bir esinti başlamıştı. Çumra gözüne bugün boğucu bir bataklık gibi görünmüyordu.

Kontağı çevirdi ve gaza bastı. Kasabanın yabani, kaba saba, kerpiç duvarlı, tek katlı evlerle çevrili sokaklarını ardında bırakıyordu.

Sadece bir hafta önce bu sokaklarda dizilen insanlar, birer hayalet gibi gözünün önünden geçiyordu. Aniden direksiyonu kırdı. Çevre yoluna çıkan caddeden sapmıştı.

— Ali Kemal?

Zeynep'in sesi korku doluydu.

— Oraya son kez gitmem gerek...

Kapıdan girdiğinde bahçenin, yeni açılan bir mezarlık gibi, köstebek yuvasına döndüğünü gördü. Kendine bile söyleyemediği bir hüzün içi kemiriyor, yer yer yosun tutmuş taş basamakları tırmanırken, ayakları geri gidiyordu. Eve adımını atmak üzereyken elindeki yerel gazeteyi fark etti. Sımsıkı tuttuğu gazeteyi arabadan inerken aldığını ânı hatırlamıyordu.

Kapıda beliren Suat'la burun buruna geldi.

— Amirim çoktan gittiğini sanıyordum.

Kendini, rastgele girdiği evde ne çalacağını bilmeyen bir hırsız gibi arsız ve çıplak hissetti.

— Gidiyoruz. Her şey yolunda mı emin olmak istedim.

— Yolunda şükür. Ankara'dan gelen ekip canavar gibi. Neyse, William ve amcamdan haber var mı?

— Var tabii. William sınır dışı edildi. Bir daha kazı yapamayacak. O kadar güçlü bir adamın hapsi zordu zaten.

— Ya amcam?

— O kaçakçılıktan biraz ceza yiyecek gibi ama en azından artık belediye başkanı olamaz merak etme. Hem sen boş ver bunları terfinin tadını çıkar.

Suat, küskün bir çocuk gibi "Tamam," diyerek başını eğdi. Sonra aniden bir şey hatırlamış gibi,

— Aslında iyi ki geldin. Şuna bir bak, dedi.

Amirinin cevap yerine geçen suskunluklarına alışkın bir edayla mutfağa doğru yürümeye başladı. Kapıdan girdiklerinde kenara çekildi. Mutfağın toprak zemininde iki çukur yan yana duruyordu.

— Mutfaktaki iki çukur da açık ve boştu... Mehmet'i buradan çıkardığını düşünüyoruz. İhtimal Robert'ı da boğduktan sonra ikinci çukurda tutmuş. Taze kan bulduk çünkü.

Ali Kemal başıyla onayladı. Hayatında ilk kez ne demesi hatta ne düşünmesi gerektiğini bilmiyordu. Bir yabancı gibi etrafına baktı. Suat "Gel," diyerek kolundan çekiştirdiğinde artık bir polis olmadığının da farkındaydı. Olan biteni pas ve tozla kaplanmış bir tamirhanenin kirli camından izler gibiydi.

— Salondaki sedirin altında da biri vardı. Kim olduğu belli değil. Almanlarla beraber sekiz ceset de bahçede var. Ancak dördünün başını bulamadık. Hâlâ dört kayıp ortada yok.

Ali Kemal, işaret edilen yere baktı. İstifa ettiği vakit, zaferin içinde uyandırdığı bütün ilginin ve mutluluğun söndüğünü bilerek,

— Daha önce oturduğu evlere mutlaka bakın, dedi.

— Hep burada oturmamış mı?

Ali Kemal, "Hayır," diyerek başını iki yana salladı. Şimdi Musa onun için çok uzak geçmişe gömülmüş bir anı gibiydi.

— Basamağı tamir ederken söylemişti. İnsan, nerede olursa olsun ait olduğu yeri aramalı. İster mağara, ister bir köy, ister koca bir dünya... Asla öğrenemeyeceğimiz ne var biliyor musun?

— Nedir?

— Kurbanlarını Çatalhöyüklüler gibi gömerken kazı başlamamıştı bile... Öyle gömmeyi nasıl öğrenmiş olabilir?

Sustu. Sonra çok uzak bir anıdan uyanmış gibi silkinerek konuştu:

— Neyse kötülük bazen sadece kötülük galiba... Belki anlamamak en iyisi...

Suat'ın allak bullak suratına aldırmadan kapıya yürüdü. Bir an önce bu mezar evden çıkmak, sevdiklerinin yanında tekrar nefes alabilmek istiyordu. Taş basamakları inerken, başını kaldırıp bahçeye bakmak istemiyormuş gibi pabuçlarının ucunu seyretti. Son bir kez arkasına döndü; Suat endişeli gözlerle ona bakıyordu.

— Kurbanların kayıp olan başlarını temel direklerinde bulacaksın! Oraları da kazın...

— Nasıl? Neden?

— Çatalhöyüklüler gibi işte. Onlar evlerini atalarının kafası üstüne inşa edermiş. Musa da mutlaka kurbanlarının üstünde yükselmiştir.

Suat'ın karşılık vermesini beklemeden arkasını döndü. Bahçe kapısını kapatırken, derin bir nefes almaya çalıştı. İçinde olması gereken o rahatlama hissinin yerinde, bulantılı bir sıkıntı vardı. Elinde tuttuğu gazeteyi hâlâ sıktığını fark etti. Parmaklarıyla, cama burnunu dayamış kızının merakla bakan gözlerine dokundu.

Bagajı açıp kurtulmak istercesine gazeteyi fırlattı. İçinden "Çöpe atmalıydım," diye geçirdi. Kapağı kapatırken gözüne "Halk Canavarın Cenazesine Tükürdü" manşeti ilişti.

Direksiyon başına oturduğunda aklında canavar kelimesi yankılanıyordu. Zeynep'in eline uzanıp tuttu. Karısının ılık parmaklarından tenine geçen şefkat iyi geldi. Emniyet kemerini takarken "Bitti..." diye düşündü.

— Ne dedin anlamadım?

Karısına baktı. Yüksek sesle söylemişti demek... Gülümseyerek,

— Yok bir şey, dedi...

— Hazır mısın miço eve dönmeye?

Elif, çoktan iki koltuk arasındaki yerini almıştı.

— Hazırım kaptan!

Gaza bastı. Saniyeler sonra, yolun sonunda nöbet tutan polise selam vererek, sola döndü. İstemsizce dikiz aynasına baktı. Fırtına habercisi kapkara bulutların kararttığı sokağın sonunda, kendilerine el sallayan bir silüet gördü. Başından başlayıp beline kadar inen bir ateş dalgası bütün bedenine yürüdü. Arabadakilere belli etmemeye çalışarak aynı yere tekrar baktı. Taş duvarı sarmalayan iri bir çalı, rüzgârla sağa sola savrularak iki yana sallanıyor, veda ediyordu...